

Leonardo da Vinci -ohjelman ensimmäisen vaiheen (1995–1999) arviointi ja toisen vaiheen (2000–2006) väliarviointi

Opetusministeriön julkaisu 2003:43

Seija Mahlamäki-Kultanen

Leonardo da Vinci -ohjelman ensimmäisen vaiheen (1995–1999) arviointi ja toisen vaiheen (2000–2006) väliarviointi

Opetusministeriön julkaisuja 2003:43

Seija Mahlamäki-Kultanen

Opetusministeriö

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Opetusministeriö
Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto
Meritullinkatu 10, Helsinki
PL 29, 00023 Valtioneuvosto

<http://www.minedu.fi>

<http://www.minedu.fi/julkaisut/koulutus/index.fi>

Taitto: Teija Metsänperä, opetusministeriö
Yliopistopaino, Helsinki, 2003

ISBN 952-442-658-7 (nid.)
ISBN 952-442-659-5 (PDF)
ISSN 1458-8110

Opetusministeriön julkaisuja 2003:43

Sisältö

Tiivistelmä	4
Osa 1. Vuosien 1995-1999 Leonardo da Vinci -kehittämisprojektien vaikuttavuuden arviointi	9
Phase 2. National report on the implementation of the Leonardo da Vinci programme	63

Tiivistelmä

Euroopan unioni on toteuttanut yhteistä eurooppalaista koulutuspolitiikkaa Leonardo da Vinci -ohjelman avulla vuodesta 1995. Ohjelman ensimmäinen vaihe toteutui 1995-99. Toinen vaihe alkoi vuonna 2000 ja päättyy vuoden 2006 lopulla. Ohjelman tavoitteena on kehittää ammatillista koulutusta ja työelämää sekä näiden välisiä suhteita. Tavoitteisiin pyritään kehittämisprojekteilla ja liikkuvuushankkeilla. Ohjelmaa hallinnoivat Suomessa Leonardo-keskus ja CIMO:n Leonardo-yksikkö.

Opetusministeriö teetti ohjelmasta kaksi arviointia: ohjelman ensimmäisen vaiheen kehittämisprojektien jälkiarvioinnin ja ohjelman toisen vaiheen väliarvioinnin. Arvioinnit toteutti erikoistutkija Seija Mahlamäki-Kultanen Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksesta. Jälkiarvioinnin tulokset tukivat ohjelman toisen vaiheen väliarviointia ja täydentävät kokonaiskuvaa siitä, miten Leonardo da Vinci -koulutusohjelma on vaikuttanut Suomessa.

Ensimmäisen vaiheen arvioinnin tavoitteena oli vastata seuraaviin kysymyksiin: Miten projektit ja niiden lopputuotteet ovat vaikuttaneet pitkällä aikavälillä ja miten hankkeiden tuloksia on hyödynnetty projektien päätyttyä? Miten ohjelma on vaikutta-

nut liikkuvuuden lisääntymiseen, mikä on sen vaikuttavuus uusiin taitoihin ja työllistyvyyteen? Jättääkö ohjelma jälkiä koulutuskäytäntöihin tai koulutuspolitiikkaan? Miten ohjelman kohderyhmän tilanne kansainvälistymisen suhteen on muuttunut ja mikä se on tällä hetkellä? Miten ohjelma vastaa kohderyhmän kansainvälistymisen tarpeisiin? Miten kansainvälinen ohjelma, erityisesti Euroopan unionin ohjelma voi vaikuttaa ammatillisen koulutuksen kehitykseen? Mikä on Euroopan unionin tuoma lisäarvo? Voisiko toimintoja hoitaa myös kansallisesti?

Suomeen kehitysprojekteihin ohjattu rahoitus vuosina 95-99 oli 11 070 119 €. Ensimmäisen ohjelmakauden 65 erilaisen LdV -kehittämisprojektin sisällöt, toteuttajat ja tavoitteet vaihtelivat hyvin paljon. Siksi arviointiaineisto kerättiin avoimin laadullisin menetelmin kyselyillä, haastatteluilla ja tietohauilla ja haluttiin etsiä vaikuttavuuden eri muotoja ja voimakkuutta. Tietoa saatiin yhteensä 56 projektista eli 86 % projekteista. Raportissa esitetään tiivistetyt kuvaukset 95-99 projekteista, niiden vaikutuksista toteutusaikana ja vuonna 2003, nykyiset yhteystiedot sekä arvio projektin vaikuttavuuden voimakkuudesta.

Tulokset osoittavat, että tyyppillisen projektin vai-

kus oli projektin toteutuessa joko erittäin suuri tai suuri ja on sitä edelleen. Olennaisinta projektin pitkän aikavälin vaikuttavuuden kannalta näyttää olevan se periaatteessa yksinkertainen asia, että kehitettäväksi on valittu kohderyhmälle tarpeellinen ja tärkeä asia. Se on näennäistä innovatiivisuutta tärkeämpää. Vain muutaman projektin vaikutukset olivat vaatimattomia ja jäävät esimerkiksi vain oman organisaation oppimiskokemukseksi. Toisaalta ei ole kohtuullista odottaa kehittämistoiminnan ja innovaatioiden tuottavan aina pitkän aikavälin hyötyä laajoille joukoille. Uutta luovaan kehittämiseen kuuluu aina myös epäonnistumisen riski. Projektien vaikutukset kohdistuivat 95-99 hyvin monelle, kussakin tapauksessa hyvin perustellulle työelämän kentälle. Projektit kehittivät kukin oman ammattialansa sisältöalueita, opetusmenetelmiä ja/tai -suunnitelmia. Tyypillinen tuotos oli opetussuunnitelma, CD-rom tai www-sivusto. Projektien varsinaisten tavoitteiden lisäksi projektiorganisaatiot ja projektien toteuttajat oppivat silloin täysin uutta Euroopan unionin projektihallintoa, oman työn kehittämisen työtapoja, erilaisten työkulttuurien ymmärtämistä, kielitaitoa, sähköpostin käytön ja laajemminkin tietotekniikkaa. Projektit pohjustivat maaperää

tämän hetken tilanteelle, jossa suomalaiset saavat edelleen hyväksytyä väestöosuuttaan huomattavasti suuremman määrän Leonardo da Vinci -pilotti-projekteja Euroopan tason hauissa. Leonardo-projektien pitkän aikavälin vaikuttavuus ilmeni eri tapauksissa erilaisin tavoin: Projektin tuotos on usein edelleen käytössä joko sellaisenaan tai edelleen kehitettynä. Projektin sisältöalueen osaaminen on voinut laajentua, tarve siihen kasvanut ja on perustettu kokonaan uusi organisaatio tai toimintamuoto. Projektin toteuttanut organisaatio on usein muuttanut yleisemminkin innovatiiviseksi ja kansainvälistynyt. Projektissa syntyneet henkilöverkostot toimivat tavallisesti edelleen sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla. Projektien entiset koordinaattorit toimivat kansallisina innovaattoreina ja aktiivisina alansa kehittäjinä. Eurooppalaisessa yhteydessä kehitetystä tuotteesta tai projekti-ideasta on voinut syntyä kotimainen jatkoprojekti tai eurooppalaisessa projektissa kehitetystä ideasta on tehty eurooppalainen jatkoprojekti uudessa partneriryhmässä.

Organisaatiotyyppi näyttää vaikuttavan projektin pitkän aikavälin vaikuttavuuteen. Monet julkisten organisaatioiden toteuttamat projektit ovat vaikuttaneet pitkään, varsinkin jos koordinaattori on ollut

organisaation vakinainen työntekijä. Yritysten koordinoimia projekteja on vain kaksi. Olennaista pitkän aikavälin hyvän vaikuttavuuden syntymisen kannalta vaikuttaa olevan, että opintojakso tai tuote kehitetään kunkin maan oman koulutusrakenteen kannalta relevantisti niin, että sillä on pysyvät olemassaolon ja toteuttamisen mahdollisuudet. Projekteissa kehitetyt yhteiseurooppalaiset "keskivertokoulutukset" ja opetusmateriaalit toimivat hyvin vain niillä aloilla, joilla direktiivii määrää yhtäläiset osaamisvaatimukset. Tuotteiden kaupallistaminen on onnistunut harvoin hyvin. Organisaatiot ovat projektihakijoina varsin eri asemassa. Isoilla koulutusorganisaatiolla on riittävää osaamista ja taloudellisesti ne ovat vakavaraisempia hakijoita kuin pienemmät yksiköt, joista osa on selkeästi jättäytyneet EU-kehittämisen ulkopuolelle kokien sen sisältävän liian paljon riskejä. Moni organisaatio ilmoittaa jatkossa siirtyvänsä tietoisena valintana vain projektipartneriksi. Organisaatioiden sitoutumista, mielenkiintoa ja tukea projektityöntekijöille tarvitaan, jotta projekteista tulisi toivottu hyöty.

Ohjelman toisen vaiheen tavoitteina on erityisesti nuorten taitojen parantaminen ammatillisen koulutuksen kaikilla koulutusasteilla, ammatillisen jatko- ja täydennyskoulutuksen laadun parantaminen ja ammatillisen koulutuksen innovaatioiden edistäminen. Väliarviointi keskittyi ohjelman relevanssiin, tuloksiin ja vaikuttavuuteen sekä hallintoon ja toimeenpanon tehokkuuteen. Sen kohteena olivat suomalaisten koordinoimat A- B- ja C-proseduurihankkeet sekä ne ulkomaalaisvetoiset B-proseduurihankkeet, joilla on suomalaisia partnereita. Arviointi perustui tilastoaineistoon, projekteille suunnattuihin kyselyihin, havainnointiin, haastatteluihin ja projekteille suunnattujen tiedotusaineistojen analyysiin.

Suomalaiset organisaatiot ovat koordinaattoreina vuosina 2000-2003 yhteensä 296 liikkuvuushankkeessa, kuudessa pilottiprojektissa, 3 kielitaitohankkeessa ja yhdessä viiteaineistohankkeessa. Ohjelma vastaa hyvin kansallisia tarpeita ja on tavoitteiltaan väljä. A-, B- ja C- proseduuriprojektit muodostavat toisiaan täydentävän ohjelmakokonaisuuden. Kehittämiprojektien organisaatiojakauma on varsin tasainen, mutta näistä koordinaattorina on useimmiten ammattikorkeakoulu tai yliopisto ja partnereina yri-

tyksiä, ammatillisia oppilaitoksia ja erilaisia sosiaali-partnereita. Liikkuvuushankkeiden tyypillisin vetäjäorganisaatio on toisen asteen ammatillinen oppilaitos. Tyypillisin vaihtoon lähtijä on ammatillisen perustutkinnon suorittaja. Kaikissa vaihtoon lähtevissä edunsaajaryhmissä suurin osa lähtevistä on naisia. Liikkuvuusprojektit jakautuvat tasaisesti sekä maantieteellisesti väestömäärien suhteessa että eri koulutusaloille. Kehittämiprojekteja koordinoidaan eniten Etelä-Suomesta, jossa toisaalta suurin osa väestöstä asuu. Suomalaiset tekevät yhteistyötä kaikissa hanketyypeissä lähes kaikkien ohjelmaan kuuluvien maiden kanssa, mutta vaihtojen ja yhteistyön kieli on useimmiten englanti. Vaihtojärjestelyt ja niiden hyväksiluku opintoihin hoidetaan yleensä erittäin hyvin. Liikkuvuusprojektien suurimmat vaikutukset kohdistuvat vaihtoon lähtevien henkilökohtaisiin ominaisuuksiin, kielitaitoon ja ammatilliseen osaamiseen. Projektit ovat jo nyt saavuttaneet hyviä tuloksia. Ne ovat parantaneet ammatillisen koulutuksen laatua, työelämä-oppilaitossuhteita, tuoneet innovaatioita ja eurooppalaista ulottuvuutta ammatilliseen koulutukseen ja lisänneet liikkuvuutta. Tietotekniikan käyttö on integroitunut projekteihin hyvin eikä sen edistämistä omana prioriteettina pidetä enää mielekkäänä. Projektit ovat vaikuttaneet varsin hyvin yksilön, organisaation, alueen ja ammattialan tasolla sekä kansallisesti. Ohjelmaan hakeneet suomalaisprojektit eivät yleensä pyri edistämään tasa-arvoa tai estämään syrjäytymistä, vaan pikemminkin keskittyvät ammatillisen koulutuksen profiilin nostamiseen.

Kansallinen ohjelmahallinto on komission sitovien ohjeiden mukaista, tehokasta ja tarkoituksenmukaista. Sille on tyypillistä asiakaslähtöisyys ja hyvä tiedottaminen sekä aktiivinen eurooppalainen yhteistyö. Koko ohjelman hallintoon suositellaan arvioinnin perusteella erityisesti menettelyjen selkeyttämistä ja keventämistä, hallinnon edelleen hajauttamista kansalliselle tasolle sekä keskittymistä muodollisen valvonnan sijasta tulosten arviointiin. Ohjelma on tavoitteiltaan tarkoituksenmukainen ja sen resurssit tulee edelleen turvata ja jopa lisätä. Erilaisia EU-tason ohjelmia voisi myös yhdistää laajemmiksi, jolloin oppilaitosmuotojen välille ei tehtäisi tarpeettomia rajoja. Muiden kuin englannin kielen

opiskelua, ammatilliseen opetukseen soveltuvien opetusaineistojen tuottamista ja käyttöä vaihdossa tulisi edistää. Kehittämishankkeita toteuttavien organisaatioiden tulee huolehtia osaamisen leviämistä organisaatiossaan. Euroopan tason ja kansallisen tason koulutuksen kehittäminen muodostavat yhä integroidumman kokonaisuuden. Suomalaisen ammatillisen koulutuksen kentässä ja työelämässä on paljon osaamista, jonka pohjalta voi rakentaa hyviä, vastavuoroisia eurooppalaisia projekteja.

Kummankin arvioinnin tulosten perusteella esitetään lopuksi suosituksia projektien hallintoon, suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Suosituks ohjelmahallinnosta

1. Projektien hallintoa ja hakemiseen tarvittavaa yksityiskohtaista suunnittelua tulee edelleen huomattavasti keventää. Vain isot organisaatiot ja asiaan erityisesti vihkiytyneet henkilöt voivat tällä hetkellä hakea Leonardo da Vinci -kehittämishankkeita. Vaikka hakemusten taso paranee, hakijoiden määrä on laskenut koko ajan hitaasti. Uhkana on projektien irtaantuminen ammatillisen koulutuksen toimijoiden käsistä sekä huomattava projektihakijoiden polarisaatio niin, että varsinkin ammatillisen koulutuksen toinen aste jää kehittämisessä strategisesti kilpailukykyisempien ammattikorkeakouluverkostojen taka-alalle.
2. EU-ohjelmia tulee yhtenäistää. Ohjelmilla tulee olla likimain samat säännöt ja laajat tavoitteet, joissa rahoittajan ja toimijoiden tarpeet voivat joustavasti kohdata.
3. Tarvitaan kaksi hanketyyppiä, isot kärkihankkeet ja pienet, kevyemmät hankkeet, joista jälkimmäiset voisi hallinnoida kokonaan Suomesta, kunhan toteutuksessa edellytetään eurooppalaisuutta. Tulokset osoittavat, että nykyistä selvästi pienemmät projektit ovat tuloksellisia ja vaikuttavat pitkään. Pientenkin organisaatioiden kassa kestää kohtuukokoisten hankkeiden aiheuttamat maksuviiveet eikä kansainvälisen toiminnan henkilöriippuvuus ole niin suuri riski. Näin myös mahdollistuvat todella suuria panostuksia vaativat hankkeet esimerkiksi tekniikan aloilla.
4. Eurooppalaisten hankkeiden tulee kilpailla aidosti keskenään, eli jos jokin maa ei saa aikaan hyviä hankehakemuksia, hankkeita ei tule myöntää eikä niitä pidä kiintiöidä väestömäärän perusteella.
5. Suomen tulee edelleen osallistua aktiivisesti Euroopan Unionin ammatillisen koulutuksen ja työelämän kehittämisohjelmiin sekä projektien hakijana että partnerina. Suomi on tässä toiminnassa sekä saava että erityisen antava osapuoli eikä vetäytyminen vain kansalliseen kehittämiseen ole mielekästä. Suomen panos voisi olla suuri erityisesti projektihallinnon yksinkertaistamisessa ja tehostamisessa sekä toimijoita valtaistavan projektiajattelun levittämisessä. Vaikka monet projektien hakijat ovat jo vahvasti verkottuneet eurooppalaisten kumppanien kanssa ja ovat osaavia projektitoimijoita, Leonardo-keskuksen ja Suomen opetusministeriön asiantuntemus tarvitaan verkostojen tukena, projektitulosten levittämisessä sekä uusien projektitoimijoiden tukemisessa.
6. Projekteja suunniteltaessa ja valittaessa tulee mahdollistaa hallittujen riskien ottaminen ja suunnitelmien muutokset, jotta todelliset innovaatiot ovat mahdollisia.
7. Projektien tulee kohdistua kohderyhmien kannalta tärkeisiin asioihin ja pyrkiä syvälliseen vaikuttavuuteen eikä näennäisesti laajaan levittämiseen.
8. Projektien vaikuttavuutta tulee tukea kansallisella projektien keskinäisellä yhteistyöllä ja esimerkiksi valorisaatiotoiminnalla.
9. Tulee käynnistää tieteellistä tutkimusta kansainvälisen ammatillisen koulutuksen kehittämissuhteiden ja projektikoordinaattoreiden arvomaailmasta.

Suosituksset projektien hakijoille ja toteuttajille

10. Projektien toteuttajaorganisaatioiden tulee varmistaa tuki ja luottamus kansainvälisiä projekteja hakeville asiantuntijoilleen.
11. Projektien henkilövalinnoissa kannattaa toteuttaa urakiertoa ja mahdollistaa vakinaisen henkilöstön laaja osallistuminen eri tavoin projekteihin.
12. Projektiosaamista kannattaa jakaa organisaatioissa ja eri tavoin vähentää projektien liiallista henkilöriippuvuutta.
13. Projekteihin kannattaa pyytää mukaan aihealueen viranomaiset.
14. Projektit tulee suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman varhaisessa yhteistyössä kohderyhmän edustajien kanssa käyttäen heidän todellisia vaikutusmahdollisuuksiaan lisääviä työtapoja.
15. Projektien tulee linkittää Internet-sivustonsa ammattialansa portaaleihin ja koota niille tiedonhakua helpottavia avainsanoja.

Osa 1.

Vuosien 1995-1999 Leonardo
da Vinci -kehittämiprojektien
vaikuttavuuden arviointi

Sisältö

1	Johdanto	12
2	Arvioinnin toteutus	15
2.1	Vaikuttavuuden käsitteestä	15
2.2	Aineiston keruu	15
3	Tulokset	20
3.1	Yleistä tuloksista	20
3.2	Projektien vaikuttavuus niiden toteutumisaikana	28
3.3	Projektien pitkän aikavälin vaikuttavuus	29
4	Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen ja työelämän kehittämiprojekteja tarvitaan edelleen	32
4.1	Organisaatioiden tarpeet ja mahdollisuudet hakea projekteja vaihtelevat	32
4.2	Euroopan unionin tason ja kansallisen tason tarpeet	33
4.3	Väestömuutosten ja elämäntavan muutosten tuomat kehittämistarpeet	34
4.4	Työvoiman liikkuvuus lisääntyy vähitellen Suomessakin ja luo uusia tarpeita	34
4.5	Projektityön pioneirit tulkitsevat yhteisiä tarpeita projekteiksi ja ansaitsevat tuen työlleen	35
5	Miten edistää projektien pitkän aikavälin vaikuttavuutta?	36
6	Suosituksia EU-projektien hallinnosta ja toteutustavoista tulevaa kautta varten	38
7	Kirjallisuus	40
	Liite 1. Leonardo da Vinci -projektit 1995-1999 ja niiden vaikuttavuus	41

1 Johdanto

Euroopan unioni on toteuttanut yhteistä eurooppalaista koulutuspolitiikkaa Leonardo da Vinci -ohjelman avulla vuodesta 1995. Ohjelman ensimmäinen vaihe toteutui 1995-99. Toinen vaihe alkoi vuonna 2000 ja päättyy vuoden 2006 lopulla. Ohjelman tavoitteena on kehittää ammatillista koulutusta ja työelämää sekä näiden välisiä suhteita. Ensimmäisen vaiheen aikana näihin tavoitteisiin pyrittiin liikkuvuushankkeilla sekä kehittämisprojekteilla, jotka jakaantuivat viereisellä sivulla esitettyihin alatavoitteisiin.

Suomalaiset organisaatiot olivat koordinaattoreina yhteensä 66 pilotti- ja tutkimusprojektissa, joista yksi keskeytyi. Ohjelmaan valittuja projekteja arvioitiin ohjelman kestäessä kaksi kertaa, väliarviointi (Kuusi ym. 1997) ja loppuarviointi (Finnconsult 2000). Suuri osa ohjelman loppuvaiheen projekteista oli vielä kesken loppuarviointia tehdessä. Siksi Opetusministeriö antoi Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskukselle tehtäväksi toteuttaa Leonardo da Vinci -ohjelman ensimmäisen vaiheen pilottiprojektien pidemmän aikavälin vaikuttavuuden arviointi samassa yhteydessä, kun ohjelman toisen vaiheen väliarviointi toteutettiin 1.1.-30.9.2003. Arviointia ohjasi Leonardo da Vinci -ohjelman kansallinen ohjausryhmä sekä professorit Pekka Ruohotie ja Juhani Honka Tampereen yliopistosta. Opetusministeriön yhdyshenkilöinä toimivat opetusneuvos Eija Alhojärvi, ylitarkastaja Tarja Riihimäki ja opetusneuvos Anja

Ammatillisen koulutuksen järjestelmien kehittäminen

1. Parantaa ammatillisen peruskoulutuksen laatua ja edistää nuorten työllistymistä
2. Parantaa ammatillisen täydennyskoulutuksen laatua
3. Ammatillista koulutusta koskevan tiedotuksen ja ohjauksen kehittäminen
4. Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien edistäminen ammatillisessa koulutuksessa
5. Parantaa syrjäytymisuhan alaisten henkilöiden opetuksen laatua

Yritysten ja niiden työntekijöiden ammatillisen koulutuksen sekä yliopistojen ja työelämän välisten suhteiden kehittäminen

1. Ammatillisen koulutuksen innovaatioiden kehittäminen, huomioiden erityisesti teknologiset muutokset ja niiden vaikutus työhön ja osaamisvaatimukseen
2. Työntekijöiden jatkokoulutus
3. Teknologisten innovaatioiden siirto yritys-yliopisto -yhteistyössä järjestettävässä työntekijöiden jatkokoulutuksessa
4. Miesten ja naisten yhtäläisten mahdollisuuksien edistämien

Työelämässä olevien kielitaidon kehittäminen, kyselyt ja analyysit, tiedon ja projekteissa saavutettujen tulosten levittäminen

1. Työntekijöiden kielitaidon kehittäminen
2. Projekteissa kehitettyjen tuotteiden, menetelmien ja tulosten levittäminen

Kyselyt ja analyysit

Arstila-Paasilinna. Asiantuntija-apua antoivat sekä Leonardo-keskuksen että CIMO:n Leonardo-yksikön henkilökunta, erityisesti Leonardo-keskuksen johtaja Mikko Nupponen. Arvioinnin toteutti erikoistutkija Seija Mahlamäki-Kultanen Tampereen yliopiston Ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskuksesta. Arviointi kohdistui projekteihin, joiden päättymisestä oli saattanut kulua jo viisi vuotta. Kiitän lämpimästi projektikoordinaattoreita erinomaisesta yhteistyöstä. Monet näkivät erittäin paljon vaivaa kerätäksään tietoa projektien jälkeisistä tapahtumista, vaikka olivat jo uusissa tehtävissä.

Opetusministeriö määritteli Leonardo da Vinci -ohjelman ensimmäisen vaiheen pitkän aikavälin arvioinnin tarkoitusta seuraavasti:

1. Miten projektit ja niiden lopputuotteet ovat vaikuttaneet pitkällä aikavälillä ja miten hankkeiden tuloksia on hyödynnetty projektien päätyttyä? Miten ohjelma on vaikuttanut liikkuvuuden lisääntymiseen, mikä on sen vaikuttavuus uusiin taitoihin ja työllistyvyyteen? Jättääkö ohjelma jälkiä koulutuskäytäntöihin tai koulutuspolitiikkaan?
2. Miten ohjelman kohderyhmän tilanne kansainvälistymisen suhteen on muuttunut ja mikä se on tällä hetkellä? Miten ohjelma vastaa kohderyhmän kansainvälistymisen tarpeisiin?
3. Miten kansainvälinen ohjelma, erityisesti Euroopan unionin ohjelma voi vaikuttaa ammatillisen koulutuksen kehitykseen? Mikä on Euroopan unionin tuoma lisäarvo? Voisiko toimitoja hoitaa myös kansallisesti?

Tämän raportin luvussa 4. ja liitetaulukossa 1. vastataan erityisesti ensimmäisen kohdan kysymyksiin. Luvussa viisi ja liitetaulukossa 1. vastataan toisen kohdan kysymyksiin. Luvussa 6. arvioidaan saatujen tulosten perusteella keinoja edistää projektien pitkän aikavälin vaikuttavuutta. Luvussa 7. vastataan kolmannen kohdan kysymyksiin suositusten muodossa.

Projektien toteuttajat puhuivat usein projektityöhön vakiintuneen sanaston vieraudesta tavallisille ihmisille. Tämän raportin tarkoitus on palvella sekä kansallista opetushallinnon tiedontarvetta että tavallisia suomalaisia työelämän ja ammatillisen koulutuksen edustajia. Siksi siinä vältetään vieraita hallinnollisia tai tieteellisiä sanoja.

2 Arvioinnin toteutus

2.1 Vaikuttavuuden käsitteestä

65 Leonardo-projektin lyhyen tai pitkän aikavälin vaikuttavuuden käsitelmäärittelyssä on huomioitava, että projektien sisältö, toteuttajat ja tavoitteet vaihtelevat hyvin paljon. Tavoitteet voivat olla esimerkiksi yhteisen käsitteistön luomista tai erittäin konkreettisia ammattialakohtaisia asioita. Projektien erillisvaikutusten osoittaminen muiden samanaikaisesti tapahtuvien muutosvoimien taustalta jää aina suhteelliseksi. Projektien kohderyhmät ja -alat sekä tavoitteet ja myöhemmät vaikutukset ovat olleet niin moninaiset, että täsmällisen käsitelmäärittelyn ja sen pohjalta laaditun tilastollisen kyselyn laatiminen valmiine vastausvaihtoehtoineen olisi ollut epätarkoituksenmukaista. Sen sijasta tässä arvioinnissa on kerätty tietoa projektien vaikuttavuudesta ja hyödyistä ohjelman toteuttajilta ja ammatillisen koulutuksen asiantuntijoilta varsin avoimella laadullisella otteella soveltaen kohderyhmän hyötyä painottavaa arvioinnin metodologiaa (Patton 1997). Euroopan unionin projektisanastossa puhutaankin 'edunsaajista', beneficiary, kun tarkoitetaan ihmisiä, jotka osallistuvat projekteihin ja saavat niistä itselleen oppia ja kokemuksia. Arvioinnissa kävi varsin nopeasti ilmi, että projektit olivat vaikuttaneet hyvin vahvasti myös niitä toteuttaneisiin ihmisiin ja organisaatioihin. Siksi arvioinnissa haluttiin etsiä

vaikuttavuuden eri muotoja ja voimakkuutta tässä ajassa.

Leonardo da Vinci -ohjelmalla 95-99 oli yhteensä 19 tavoitetta, joita täsmennettiin vuosittain komission tasolla. Ohjelma oli moniosainen ja siinä oli useita toimenpiteitä. Suomeen ohjattu projektirahoitus kehitysprojekteihin oli 11 070 119 € ja liikkuvuusprojekteihin 5 836 086 €. Liikkuvuustoi-
menpide ei kuulu tämän jälkiarvioinnin piiriin. Sekä projektiaikaisten että pitkän aikavälin vaikutusten arvioinnissa on huomioitava, että kohtuullisen pienellä rahamäärällä pyrittiin saavuttamaan hyvin erilaisia ja eritasoisia asioita.

Leonardo-kehittämiselle on ominaista varsin tiukka ennakkosuunnittelu sekä tietynasteinen ainakin muodollisen toteutumisen ja hallinnollisen onnistumisen pakko, mikä osaltaan estää suuria yllätyksiä syntymästä. Kun arvioidaan vaikutusten arvoa, ei voi siis ajatella, että arvokasta olisi vain se, mikä on ollut aikanaan täysin uutta ja innovatiivista.

2.2 Aineiston keruu

Vuosina 1995-99 toteutetuista projekteista kerättiin tietoa useilla eri tavoilla: puhelinkeskusteluilla,

Internet-hakuna, kyselyllä ja ryhmähaastatteluilla. Tiedonkeruu käynnistettiin jäljittämällä projektien toteuttajia ja toteuttajaorganisaatioita, joista ei ollut saatavana ajantasaisia luetteloita. Projektien alkupe- räisiä toteuttajia tai edes toteuttajaorganisaatioita ei yleensä tavoittanut aikaisempien yhteystietojen perusteella, koska ammatillisen koulutuksen järjestäjät ovat lähivuosina organisoineet uudelleen toimintaansa. Arvioinnin toteuttaja otti puhelimitse tammi-helmikuussa 2003 henkilökohtaisesti yhteyttä kuhunkin organisaatioon. Näiden puhelinkeskustelujen yhteydessä sai paitsi projektikoordinaattorien ajantasaiset yhteystiedot myös tuntumaa siitä, miten projektit ovat vaikuttaneet organisaation muihin jäseniin.

Projekteista haettiin tietoa myös niiden nimen ja sisältöalueiden perusteella Internetistä kuten kuka tahansa tavallinen tiedonhakija tekisi. Osoittautui, että projektin sisältöalueita koskevien hakusanojen perusteella projekteja ja niiden tuottamia Internet-tietokoosteita ei yleensä löydä. Tietoa löysi yleensä vain, jos tiesi projektin nimen ja toteuttajaorganisaation nykyisen nimen erilaisten organisaatiouudistusten jälkeen, mikä ei vastaa tavallisen tiedonhakijan tilannetta.

Tämä alustava tiedonhaku osoitti jo sen, miten tarpeellista projekteissa on suunnitella omien pro-

jektien linkityksiä oman alansa portaaleihin ja osuvien hakusanojen käyttöä, jotta myöhemmät tiedon tarvisijat voisivat sen todella löytää. Leonardo da Vinci -ohjelmaan sopivien sisältöjen moninaisuus on tiedonhaun kannalta ilmeinen haitta. Vaikka projektit on koottu Leonardo-keskuksen sivuille, voi tavallisen tiedonhakijan olla vaikea yhdistää tiedontarvettaan nimenomaan Leonardo da Vinci -ohjelmaan, kun sisältöalueina voivat olla esimerkiksi vieraan kielen opetusaineistot, luonnonmukainen mansikan viljely, vanhuksen ravitsemus tai kumitek-nologia. Projektien pitkät nimet tai lyhennennimet eivät läheskään aina ole informatiivisia.

Toisaalta tiedonhaussa ilmeni, että yli puolet projekteista oli arkistoinut projektinsa Internet-sivut hyvin ja jopa ylläpiti edelleen sivujaan.

Varsinaisen tutkimusaineisto kerättiin helmimaaliskuussa 2003 laadullisena, avoimena sähköpostikyselynä. Kysely lähetettiin kaikkiin niihin projekteihin, joiden yhteyshenkilö tavoitettiin eli yhteensä 65 toteutuneeseen projektiin, joista kolme oli muotoa "projekti ja sen levitysprojekti" eli projektin koordinaattori oli sama henkilö. Tietoa onnistuttiin saamaan eri tavoin yhteensä 56 projektista, 86 % kaikista toteutuneista projekteista. Kyselyssä olivat taulukon 1. kysymykset.

Taulukko 1. Projekteille suunnattu kysely

1. Yhteystiedot

Vastaaja ja hänen yhteystietonsa:

Muut vastaamiseen osallistuneet henkilöt, jos heitä oli:

2. Projektin vaikutukset sen toteutusaikana

2.1. Projektin varsinaiset tuotteet ja lopputulokset.

Kuvaa tuotteet lyhyesti ja esitä arvio, kuinka moneen kohderyhmän jäsenen tai muuhun henkilöön projektin varsinaiset tuotteet tai muut lopputulokset vaikuttivat sen toteutusaikana yhteensä.

2.2. Mitä muita vaikutuksia projekti sai aikaan sen toteutusaikana?

Kuvaa erilaisia todennettavia vaikutuksia ja arvioi, kuinka moneen henkilöön vaikutus kohdistui.

Vaikutukset:

- projektin toteuttajiin
- koko projektiorganisaatioon (oma ja partneriorganisaatiot)
- projektin kohderyhmään
- alueellisesti
- kansallisesti
- omalle ammattialalle
- muut vaikutukset

3. Vaikutukset ja tarpeet projektin päätyttyä

3.1. Kuvaa projektin tuotteiden tai muiden aikaansaannosten myöhempää jatkokäyttöä ja vaikutuksia tällä hetkellä:

3.2. Mitä tarpeita EU-tason kansainväliseen kehittämiseen organisaatiollanne on tällä hetkellä?

3.3. Mitä tarpeita EU-tason kansainväliseen kehittämiseen edustamallanne kohderyhmällä arvioitte yleisemmin tällä hetkellä olevan?

3.4. Mitä muita ajatuksia, tiedostettuja ongelmia tai toiveita haluatte tuoda esille kyselyn aihepiiristä? Voitte myös liittää vastaukseenne projektinne vaikuttavuuteen liittyvää aineistoa.

4. Jatkoyhteistyö

Oletteko kiinnostunut osallistumaan myöhemmin tässä arviointiprojektissa tehtävään ryhmähaastatteluun? Ryhmähaastattelut toteutetaan keväällä 2003 siihen osallistuvien kanssa sovittavina ajankohtina. Ryhmähaastattelut keskittyvät erityisesti vuoden 2006 jälkeisten EU-ohjelmien kehittämiseen.

Jos olette kiinnostunut, niin kirjoittakaa haastatteluun kutsuttavien henkilöiden nimet ja yhteystiedot.

Kyselyitä karhuttiin kerran sähköpostilla ja tarvittaessa soittamalla. Hyvin usein yhteydenpito projektin koordinaattorin kanssa oli molemminpuolista ja tiivistä. Projektien koordinaattorit olivat ilmiselvästi erittäin hyvillään siitä, että opetusministeriö on edelleen kiinnostunut siitä, mitä projekteista jäi vaikuttamaan. Keskusteluissa tuotiin usein esille, että projektien toteutuksen aikana projektikoordinaattorit olisivat arvostaneet komission taholta suurempaa sisällöllistä mielenkiintoa projektien vaikuttavuutta kohtaan. Projektikoordinaattorien vastausinnostus oli erinomainen huomioiden se, että projekteista osa on alkanut kahdeksan vuotta sitten. Kyselyihin oli yleensä vastattu melko huolellisesti, mutta vaikutuksia ei oltu aina kyetty luokittelemaan esitetyn luokituksen mukaisesti ja siksi tulokset vaikuttavuudesta esitetään liitteessä 1. kuvaten vastaajien esille ottamia vaikutuksia.

Kyselyiden yhteydessä vastaajia kutsuttiin ryhmähaastatteluihin, joiden kysymykset ovat taulukossa 2.. Haastattelut järjestettiin toukokuussa 2003 ja niihin osallistui tai toimitti omia mielipiteitään kir-

jallisesti yhteensä 14 henkilöä. He edustavat kattavasti ammatillisen koulutuksen ja työelämän eri osapuolia. Mukana ei sen sijaan ollut henkilöitä niistä organisaatioista, jotka ovat syystä tai toisesta kokonaan jättäytyneet projektimuotoisen kehittämisen ulkopuolelle.

Tässä osassa hyödynnetään myös niitä tietoja, joita koottiin komission ohjeen mukaiseen ohjelman toisen vaiheen väliarviointiraporttiin, eikä tämän tiedonkeruun yksityiskohtia tässä tarpeettomasti toisteta. Tietoja esitetään tässä yhteydessä ohjelman toisen vaiheen suomalais- ja ulkomaalaisvetoisten kehittämisprojektien koordinaattoreille suunnatuista kyselyistä siltä osin, mikä koskee ohjelmien hallintoa ja kohderyhmän tarpeita.

Projekteihin kohdistettiin 95-99 myös kolme valorisaatioprojektia. 'Valorisaatio' on toimenpide, jolla pyritään tuomaan esille projektien tuloksia, levittämään niitä ja lisäämään projektien vaikuttavuutta. Valorisaatioraporttien tietoja hyödynnetään tässä arvioinnissa ja toisaalta arvioidaan myös valorisaatioiden myöhempää vaikutusta projektien pitkän

Taulukko 2. Ryhmähaastattelujen kysymykset

EU-ohjelmien tavoitteet vuoden 2006 jälkeen

Mihin EU-ohjelmia tarvitaan?

Mitä kehittämistoimintoja voisi hoitaa kansallisesti?

Euroopan unionin koulutuspolitiikan, kansallisen koulutuspolitiikan ja projektin toteuttajien välinen suhde kehittämisessä?

EU-ohjelmien rakenne ja hallinto vuoden 2006 jälkeen

Kuinka monta erilaista ohjelmaa tarvitaan?

Miten ohjelmat tulisi jäsentää?

Minkä tyyppisiä projekteja ja toimintamuotoja tarvitaan?

Minkä kokoisia projektien tulisi olla?

Miten projektien hallinto tulisi järjestää?

Haastattelun osallistujien esille ottamia muita asioita Euroopan unionin ohjelmamuotoisesta ammatillisen koulutuksen ja työelämän kehittämisestä

aikavälin vaikuttavuuteen. Valorisaatioprojektit toteutettiin teemoittain ja ne olivat:

1. Pedagogiset ja teknologiset innovaatiot, lyhenne tulostaulukossa PT (Manninen ym. 2000)
2. Koulutuksen ja työelämän välinen yhteistyö, lyhenne tulostaulukossa TO (Oulujärvi & Perä-Rouhu 2000)
3. Suomen koulutusjärjestelmän ja koulutuskäytäntöjen kansainvälinen vertailtavuus, lyhenne tulostaulukossa KV (Nyyssölä 2000).

Vuoden 95 projekteista joka toinen, vuoden 96 projekteista joka kolmas osui kotimaasta toteutetun valorisaation kohteeksi. Tämä näyttäisi todella lisänneen projektien pitkän aikavälin elossa pysymistä, koska edelleen vuosien 95-96 projektien toteuttajat vastasivat kyselyyn muita useammin ja projektien vaikutukset ovat osoitettavissa tässäkin ajassa. Tämä ei silti tarkoita, etteikö myös myöhemmällä kaudella olisi tehty hyviä ja vaikuttavia projekteja. Valorisaation tulosten osoittaminen ei ole mitenkään yksiselitteistä, kun myös myöhempien vuosien projektien tulokset monessa tapauksessa ovat hyvin vaikuttavia, vaikka vain muutama niistä kohdistettiin valorisaatio. Projektien koordinaattorien kertomat kokemukset valorisaation kohteena olosta olivat yleensä myönteisiä. He kokivat valorisaation tukena ja arvostuksen osoituksena omalle projektilleen. Toisaalta tavanomaisten arviointien puutteena pidettiin, ettei projekti itse hyödy niistä eikä saa projektikohtaista

palautetta, luovuttaa vain tietoja yhteenvedoista varten.

Vuoden -97 projektien vastausprosentti on alhaisin. Taustalla saattaa vaikuttaa myös se monien projektikoordinaattorien esille ottama tosiasia, että vuosien 97-99 aikana monet suomalaiset projektikoordinaattorit kokivat komission tason hallinnon ongelmat raskaina. Komission Leonardo da Vinci -ohjelman teknisen avun toimisto lakkautettiin niiden takia. Ongelmat karkottivat joitain suomalaisia organisaatioita ja henkilöitä projektitoiminnasta. Nämä olivat usein yrityksiä, teknisten alojen organisaatioita tai pieniä oppilaitoksia. Isot oppilaitokset selvisivät näistä ongelmista ilmeisesti hiukan helpommin. Komission tason ongelmista huolimatta Suomen Leonardo-keskuksen toiminta oli projektikoordinaattorien kertoman mukaan hyvää, asiantuntevaa, aina luotettavaa ja ystävällistä. Projektien vetäjien huomattavaa vastuullisuutta näistä heille itselleen varsin vaikeista, mutta merkityksellisistä projekteihin vaiheista huolimatta kuvaa, että useista organisaatiovaihdoksista ja henkilöiden työtehtävien tai työpaikkojen muutoksista huolimatta poikkeuksellisen monet vaivautuivat vielä vastaamaan kyselyyn jopa eläkkeeltä tai äitiyslomalta. Moni kuvasikin ensimmäisiä EU-projektejaan erityisenä elämänvaiheena, työnä, jonka kanssa on oltu naimisissa, joka on edellyttänyt jopa henkilökohtaisten riskien ottamista, mutta myös muuttanut koko uran ja ajattelun suuntaa. Olisi tutkimuksellisesti hyvin mielenkiintoista syventyä näihin suomalaisiin kansainvälisen toiminnan pioneereihin heidän kunnioitettavien aikaansaannostensa lisäksi.

3 Tulokset

3.1 Yleistä tuloksista

Projektit on esitelty kattavasti liitteen 1. taulukossa 1. Liitteen taulukkoon on tiivistetty vastaukset kyselyyn ja puhelinhaastatteluun sekä Internet-tietohauissa kerätyt tiedot. Taulukossa on myös ajantasaisten yhteystiedot silloin, kun ne ovat saatavissa ja projektin entinen koordinaattori toimii tehtävässä, jossa hän voi edelleen antaa yleisölle tietoja aiemmin toteutuneesta projektista.

Taulukossa 3. on esitetty tiivistetysti arvio projektien vaikuttavuudesta sekä niiden toteutusaikana että pitkällä aikavälillä. Arvosanan on antanut arvioinnin toteuttaja Seija Mahlamäki-Kultanen. Vaikuttavuuden määrää arvioitaessa on huomioitu projektin tulokset (vrt. liitteen taulukko), projektin ala, luonne ja aihealueen ajankohtainen tilanne. Arvioijan käytettävissä olevat tiedot eri projekteista vaihtelivat jonkin verran. Taulukossa on maininta, jos tiedot jäivät jonkin projektin osalta niukoiksi. Vaikuttavuutta arvioitaessa on huomioitu mahdollisuuksien mukaan projektin vaatavuus. Mukana on esimerkiksi useita sellaisia projekteja, jotka ovat toimineet hyvin uudella, muotoutumassa olevalla alueella ja tehneet perustavaa ja innovatiivista työtä suuressa epävarmuudessa tai vastustuksessa. Tällöin projektilta ei ole edellytetty mittavia määrällisiä tuloksia, jotta se saisi vaikuttavuusarvioksi 'suuri' tai 'erittäin suuri'. Arvosanan annossa on myös huomioitu projektien sittenkin varsin rajallinen koko suhteessa kunkin sisältöalueeseen. Vuosien 95-99 projektit olivat kustannusarvioiltaan noin puolet pienempiä kuin nykyään.

Taulukko 3. osoittaa, että projektien vaikutus oli tyypillisesti suuri tai erittäin suuri.

Taulukko 3. Leonardo da Vinci -projektien 1995-99 vaikuttavuus

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutta- vuus projekti- aikana	Vaikutta- vuus 2003	Projekti ollut valori- saation kohteena*
1995	Biodiesel - Teaching Chemistry by Vegetable Oil Theme	Kemian alan toisen asteen ammatillinen koulutuksen aineisto	suuri	suuri	PT, KV
1995	Multiple Use of Forests	Metsien moninaiskäytön verkkopohjainen opintokokonaisuus	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	PT
1995	Community Care	Yhteisöhoidon kv-sairaanhoidajakoulutus	suuri	suuri	TO
1995	HAMLET - Multimedia Learning Environment for Theatre and Film	Teatteritaiteen virtuaalinen täydennyskoulutus esim. mainonnan alalla	suuri	pieni, täydennys- koulutustoiminta on lähes päät- tynyt eikä tuotet- ta käytetä enää	PT
1995	TOPSPIN - Training Opportunities for Special Needs Integration	Ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden syrjäytymisen ehkäisy, hojok-ajattelu	erittäin suuri	erittäin suuri	
1995	ECOLE - European Collaborative Learning Environment	Telekommunikaatioalan virtuaalinen korkeakoulu- opetus	suuri	ei täsmällistä tietoa	PT
1995	Quality guide - The Development of a Quality Guide and a Multimedia Training Programme for the Hotel Industry	Hotellialan laatutyö verkossa	suuri	suuri	PT
1995	IDOL-Programme - Integrated open and distance learning Programme for theSME:s in the European Graphic Industry	Graafinen teollisuus, taloushallinnon ja yrittäjyyden koulutus virtuaalisesti	suuri	suuri	PT
1995	CERAMINET - Training Project of New Operations Model for Small Work- shops in Ceramics	Keramiikka-alan pien- yritysten verkottuminen	projekti keskeytyi		
1995	ULTTI -The Utilization of Laser Technology in Training and Industry	Laser-alan eurooppalainen koulutus ja materiaali	suuri	suuri	KV

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutta- vuus projekti- aikana	Vaikutta- vuus 2003	Projekti ollut valori- saation kohteena*
1995	ATTENT - Training Needs Analysis in Technology Transfer Activities for SME Software Enterprises	Teknologisten innovaatioiden siirron koulutusohjelmia	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	
1995	STEP - Special Training for Environmentally-sound Products	Yritysten työntekijöiden koulutusaineistoja kestävästä kehityksestä	suuri	suuri	PT
1995	MTBE - Multiform Open and Distance Learning Technical and Business English Programme	Englannin kielen monimuoto- opetus teknisillä aloilla	suuri	erittäin suuri	PT
1995	PINE Language Training for Paper Industry	Metsäteollisuuden englannin kielen monimuoto-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	KV
1995	Post 16 strategies. Finding New Strategies for Post-16 Education by Networking Vocational and Academic/ General Education and Working life to improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education	Kansallisten koulutus- strategioiden vertailu (yleissivistävä koulutus, ammatillinen koulutus, työssä oppiminen) ja ammatillisen koulutuksen arvostus	suuri	suuri	KV
1995	OPAQ - Anticipation of Occupational Qualifications and Occupational Description Project 1996-1997 in Finland	Ennakointimenetelmät, ammattiala-analyysit, työ- koneiden asennuksen (kone- ja metalliala) sekä matka- puhelinten tuotekehityksen (elektroniikka) alalta	suuri	erittäin suuri	
1996	TM The Development and Implementation of a Trans- national Training Module in Health and Social Care Education in EU Countries	Lähihoitajakoulutus, tutkintojen läpinäkyvyys, virtuaalinen opetus, työssä oppiminen	suuri	erittäin suuri	
1996	Virtual Factory for Education	Virtuaalinen tehdas opiskeli- joiden ja teollisuustyönteki- jöiden koulutusaineistoksi	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	PT

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutta- vuus projekti- aikana	Vaikutta- vuus 2003	Projekti ollut valori- saation kohteena*
1996	Keep Water Alive - An Environmental Training Module for Investigating and Treating Water Pollution	Ympäristöalan multimedia laboratorioalan koulutukseen ja yrityksille	erittäin suuri	suuri	
1996	Rural Tourism - European Vocational Training Programme Leading to the Professional Qualifications of Rural Tourism Entrepreneurs	Maaseutumatkailu	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa ilmeisesti suuri	
1996	European Animator - Experiential Expert in Outdoor Tourism	Matkailuun uusi ammatti, virtuaalisia aineistoja	erittäin suuri	erittäin suuri	
1996	Rebuilder - An International Renovation Building Training Programme for the Long-term Unemployed in the Construction Industry	Kestävän kehityksen huomioiva korjaus-rakentaminen	erittäin suuri	vaikuttaa jonkun verran	KV
1996	PPP - Preventive Procedures into Practice	Nuorten syrjäytymisen ehkäisy, viranomaisyhteistyö, systeemijattelu	erittäin suuri	erittäin suuri	
1996	Multiskill - Developing Multi-Skilled Technician and Life-long Learning	Talotekniikan moduloitu aikuiskoulutus: sähkö, ilmastointi, putkiasennus ja oppimaan oppiminen, monimuotokoulutus	erittäin suuri	erittäin suuri	PT, TO
1996	EHLP - European Hospitality Learning Programme	Hotellien ympäristöhallinta, ravintola-alan laskentatoimi, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1996	WME for SMEs - Training Module for Waste Management	PK-yritysten ympäristön-hallinta, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1996	E-SOFT - Environmentally Sound Food Product Training to Promote the use of Integrated and Ecologically Produced (IFP&EP) Raw-materials in Food Industry	Luomumansikan tuotanto, verkko-opetus	suuri, aikataulu viivästyi ulko-puolisista syistä	projekti päättyi 2003, jatko-levitys vasta suunnitteilla	

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutavuus projektiaikana	Vaikutavuus 2003	Projekti ollut valoraation kohteena*
1996	ENCO - Environmental Training for SMEs in Commerce	Vähittäiskaupan ympäristökoulutus	erittäin suuri	erittäin suuri	TO
1996	FRIENDLY FOOD - Environmental Training for Food Industry Employees	Elintarvikkeiden koko tuotantoketju, elintarviketeollisuus, kestävä kehitys, verkko-opetus	suuri	suuri	TO
1996	SPORTSWEAR - Performance Sportswear Design	Urheiluvaatteiden toiminnallinen suunnittelu, verkko-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	KV
1996	DEFITRA - Development of Fieldbus Training	Kenttäväyläteknikka, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	PT, KV
1997	MIRF - Managing International Risks and Finance	Kansainvälisten riskien hallinta	erittäin suuri	erittäin suuri	
1997	NETPRO - Network Based Project Learning in Engineering Education	Insinöörinkoulutus, projektioppiminen, verkko-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	PT
1997	REAL - Workplace Learning - A Challenge for Commercial Education	Kaupan ja hallinnon koulutus, työssäoppimisen pedagogiikka	suuri	erittäin suuri	TO
1997	EUTOFUTRA - European Tourism Further Training Module for Young Unemployed Tourism Workforce	Matkailuala, syrjäytymisen ehkäisy	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	
1997	Umbrella Programme - Understanding and Working with Cultural Diversity	Lastensuojeluasiakkaiden jälkihoito, sosiaalialan AMK-koulutus	erittäin suuri	erittäin suuri	TO, KV
1997	Appremaster - from Apprentice to Master - Committed to Learn	Oppisopimuskoulutus, työpaikkaohjaus	suuri	ei täsmällistä tietoa	Oppilaitos muutti tiedonkeruun aikaan

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutavuus projektiaikana	Vaikutavuus 2003	Projekti ollut valoraation kohteena*
1997	SAFE PASSAGE - Innovation in the Training and Assessment of Maritime Personnel	Meriturvallisuus, täydennyskoulutus, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1997	CCTT - Cross-cultural Team-trainers Programme	Monikulttuurinen tiimivalmennus eurooppalaisissa teollisuusyrityksissä	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa, ilmeisesti suuri	
1997	COMES - Coaching Human Resources for Continuous Organizational Learning	Graafisen alan yritysten henkilöstöhallinto	suuri	ei täsmällistä tietoa	TO
1997	SKISOFOT - Skill Formation for Shopfloor Oriented Technologies	Koneistus	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	
1997	DEWECO - Development of Language Training Modules and Vertical Networking	Valimoteollisuuden kieltenopetus, verkko-opetus	Vrt. PINE, vuosi 1995	Vrt. PINE	
1998	INNOSTU - Innovation Training for Metal Sector Students in Initial Vocational Education	Metallialan toisen asteen koulutus, oppisopimuskoulutus, innovaatioiden edistäminen, verkko-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	TO
1998	MEDET - Media and Ethics	Viestintäala, median etiikka	suuri	ei vaikuta enää	PT
1998	INTERSME - Multilateral Training in International Trade in the SME Sector	Kansainvälinen kauppa, pk-yritykset, verkko-opetus	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	
1998	ENVIMAN - Development of an Illustrative Training Package on Environmental Management for Tourism	PK-yritysten ympäristöjohtaminen	suuri	ei täsmällistä tietoa	
1998	ETS - European Tyre School	Kumiteknologia	erittäin suuri	erittäin suuri	
1998	LEFF - Learning Fashion Fair	Muotiala, messut, viennin edistäminen, verkko-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutavuus projektiaikana	Vaikutavuus 2003	Projekti ollut valoraation kohteena*
1998	PROW - Promoting Equal Opportunities in Work Organisations	Naisten ja miesten yhtäläiset mahdollisuudet työelämässä, henkilöstöhallinto, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1998	WOMEK - Women in Industry: An Orientation Course for Women in Metal Engineering, Electrical Engineering and Construction Sectors	Naisten ohjaus metalli-, sähkö- ja rakennusaloille, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1998	VOCTALK - A Teacher/ Institutional Diagnostic and Development Programme for the Introduction of Content and Language Integrated Learning	Ammatillisen opetuksen ja kielten opetuksen integrointi	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	PT
1998	TRANSBUILDER - Transfer and Dissemination of the International Training Programme for the Long-term Unemployed in the Construction Industry	REBUILDER-projektin levitysprojekti	Vrt. Rebuilder, vuosi 1995	Vrt. Rebuilder	
1999	NUTRICARE - Nutritional Care and Catering Services for Elderly People in Institutional Care	Laitosvanhusten ravitsemus, lähihoitajien ja catering-alan koulutus, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1999	VICET - Video Conferencing in an Educational and Training Environment	Videonuovottelulaitteen käyttö, verkko-opetus	suuri	vaikuttaa jonkin verran	
1999	RAINBOW - Towards a European Rainbow - Increasing the Intercultural Awareness among Guidance Counsellors	Maahanmuuttajien ohjaus	erittäin suuri	erittäin suuri	
1999	JobFinder - Methodologies for Recruitment Services and Vocational Guidance	Rekrytointi, ennakointi	suuri	erittäin suuri	

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

Vuosi	Projektin nimi	Projektin ala lyhyesti	Vaikutta- vuus projekti- aikana	Vaikutta- vuus 2003	Projekti ollut valori- saation kohteena*
1999	DOCOLD - Development of the Care of People with Learning Disabilities	Kehitysvammatyö, oppimisvaikeudet	erittäin suuri	erittäin suuri	
1999	EUROBUS - Building Enterprise Competence Through Learning of European Business Cultures	Viennin edistäminen, pk-yritykset, kansalliset kulttuurit	ei täsmällistä tietoa	ei täsmällistä tietoa	
1999	ILC - Interactive Learning Centre for Public Transport	Kuljetusalan koulutus, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1999	Compass to Success - Combining Business Strategies and Career Development in SMEs: Personnel Resources for Enterprises' Success	Henkilöresurssien kehittäminen, kilpailukyky, verkko-opetus	erittäin suuri	erittäin suuri	
1999	Intercrafts - Internationalization Training Programme for Small Craft Firms	Käsityöyritysten kansainvälistyminen, verkko-opetus	erittäin suuri	tydyttävä	
1999	Pro Healthy Life - Interactive CD-rom in Environmental Health for Professionals and Decision Makers	Ympäristöterveydenhuolto, verkko-opetus	erittäin suuri	suuri	
1999	EntreFemme - Entrepreneurship - A Hidden Potential of Women. Possibilities Offered by Information Technology in Entrepreneurship Training	Naisyrittäjyys, verkko-opetus	suuri	suuri	
1999	PSDD - Performance Sportswear Design and Development - levitysprojekti	Projekti oli levitysprojekti	virt. PSDD, vuosi 1996	virt. PSDD	
1999	European Community Care Education	Kansainvälinen sairaanhoitajakoulutus	erittäin suuri	suuri	

*PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys

3.2 Projektien vaikuttavuus niiden toteutumisaikana

Tässä esitellään tuloksia vain tiivistä ja yhteisesti, koska projekti-kohtaiset tiedot liitteessä 1. täydentävät tulosta. Jälkiarviointi osoitti ohjelman ensimmäisen vaiheen loppuarvioinnin kanssa yhtenevästi, että projektien vaikuttavuus niiden toteutusaikana ja niihin kohdistetun tuen tuoma hyöty ammatilliselle koulutukselle ja työelämälle laajasti asiaa tarkastellen on ollut tyypillisesti suuri ja kiistaton. Toisaalta projekteihin on sisällynyt vaiheita ja piirteitä, jotka herättivät kielteisiä tunteita ja mielikuvia EU-kehittämisestä yleisemminkin. Projektien koordinaattorit toivat edelleen esille, miten tärkeä Leonardo-keskuksen ammattitaitoinen ja luotettava tuki oli silloin. Kokemusta ja asiantuntemusta Euroopan unionista ja EU-projekteista oli vähän saatavilla.

Projektien vaikutukset kohdistuivat 95-99 hyvin monelle, kussakin tapauksessa hyvin perustellulle työelämän kentälle. Vaikutukset olivat yleensä suuria tai erittäin suuria. Vuosien 95-99 projektit kehittivät tyypillisesti kukin oman ammattialansa sisältö-alueita, opetusmenetelmiä ja/tai -suunnitelmia. Tyypillinen tuotos oli opetussuunnitelma, CD-rom tai www-sivusto.

Pilottiprojektien vaikutus uusiin taitoihin ja opiskelijoiden työllistävyyteen näyttäisi olevan suurempi kuin vaikutus liikkuvuuteen. Vain muutama projekti keskittyi tämän hetken tärkeisiin EU-tason kehittämisen tavoitteisiin eli edisti tutkintojen läpäisykyvyttöä, tunnustamista ja opiskelijoiden liikkuvuutta. Tuotoksia olivat esimerkiksi lähihoitajien työssä oppimiseen kehitetyt aineistot, joilla voidaan varmistaa työssä oppimisen täysimääräinen hyväksiluku ja laadunvarmistus kansainvälisissä vaihdoissa.

Tyypillinen Leonardo-projekti vaikutti toteutusaikanaan selkeästi rajatulla alueellaan alle sataan ihmiseen. Toisaalta muutama projekti vaikutti jo toteutumisvaiheessa jopa tuhansiin ihmisiin omalta ammattialalta.

Projekteissa on edistetty myös luonteeltaan yleisempiä tavoitteita, jolloin vaikutus on levinnyt laajalle ja useille eri ammattialoille. Tietotekniikka oli mukana lähes jokaisessa projektissa jollain tavoin. Ohjelman alkuvaiheessa toteutettiin useita kestä-

vään kehitykseen liittyviä projekteja, sitten yleistyivät yritysjohtamisen ja yritystoiminnan kehittämissuunnitelmat. Sukupuolten tasa-arvoa edistettiin vain kahdessa projektissa.

Muutaman yksittäisen projektin tulokset eivät ole vaikuttaneet kovin pitkään. Kyse ei silti ole projektirahoituksen virheinvestoinnista väärään kehittämiskohteeseen. Projekteissa on esimerkiksi edistetty pienyritysten kansainvälistymistä sekä vaatimattomien tulosten että toisaalta myös kohtalaisesti tai jopa hyvin onnistuen. Tilanne on ymmärrettävä huomioiden sekä pk-yritysten kansainvälistämisen yleisesti tunnetut ongelmat että innovaatioiden tuottamisen yleinen problematiikka. Riskit kuuluvat innovaatiotoimintaan ja hallittuja riskejä tulisi ottaa myös ohjelmamuotoisessa kehittämisessä. Liiketoimintayritysten tuotekehityksen tuoteideoista vain murto-osa johtaa menestystuotteeseen ja silti ideoita on tuotettava ja testattava. Tuntuu edelleen hyvin perustellulta, että esimerkiksi pieniä käsityöyrityksiä on kahdessakin projektissa yritetty verkottaa ja auttaa näin kansainvälistämisen alkuun. Käsi- ja taide-alojen ammattinharjoittajat ja pk-yritykset eivät useinkaan ole kiinnostuneita liiketoiminnan laajentamisesta ja kansainvälistämisestä ja alan työvoima ikääntyy nopeasti.

Projektien varsinaisten tavoitteiden lisäksi tai joskus jopa niiden sijasta suurimmat vaikutukset kohdistuivat usein projektiorganisaatioihin ja projektien toteuttajiin. Leonardo-projektien toteutus 95-99 merkitsi erityisesti suomalaisille ammattikorkeakouluille ja joillekin toisen asteen oppilaitoksille/aikuis- ja aikuisopiskelukeskuksille huomattavaa kansainvälisyyteen kasvua. Projektit tekivät tunnetuiksi eurooppalaisia ajattelun- ja työtapoja. Projekteissa opittiin tuntemaan uusia kulttuureita ja alettiin hahmottaa eurooppalaisuuden sisältöä. Teknisen avun toimiston talousongelmat aiheuttivat hankaluuksia suomalaisten koordinoimissa projekteissa, mutta toisaalta ne saivat suomalaiset myös tarttumaan asioihin ja valtaistumaan itseään koskeissa asioissa Euroopan unionin kansalaisina. Koordinaattorit ja organisaatiot oppivat Leonardo da Vinci -projekteja toteuttamalla:

- projektihallintaa ja Euroopan unionin projektihallintoa

- oman työn kehittämisen työtapoja
- erilaisten työkuultuurien ymmärtämistä
- kielitaitoa
- sähköpostin käytön ja laajemminkin tietotekniikkaa. Varsin tavallista oli esimerkiksi se, että projektissa oli luvattu tuottaa CD-rom, mutta kukaan projektikumppani ei ollut aikaisemmin ammattimaisesti tehnyt sellaisia.

Hyvin moni koordinaattori koki kehittyneensä myös projektin ammatillisen sisällön alueelta ja joukossa oli useita henkilöitä, jotka olivat aloittaneet joko ammatilliset täydennysopinnot tai jatko-opiskelun projektin sisällön alueelta tai sitä sivuten.

Projektit pohjustivat maaperää tämän hetken tilanteelle, jossa suomalaiset saavat edelleen hyväksytyä väestöosuuttaan huomattavasti suuremman määrän Leonardo da Vinci -pilottiprojekteja Euroopan tason hauissa. Nyt suomalaiset projektitoimijat voivat ohjelman ensimmäistä vaihetta tehokkaammin kehittää esimerkiksi liikkuvuuden ja tutkintojen tunnustamisen edistämässä tarvittavia välineitä. Tietotekniikka on Suomessa kehittyntä arkipäivää, projektihallintoon ollaan tottumassa ja pystytään jo itse kehittämään sen käytäntöjä ja kielitaitoisia ihmisiä on saatavissa projektitehtäviin. Päästään pureutumaan projektien varsinaisiin tavoitteisiin ja kohderyhmien ongelmiin ohjelman ensimmäistä vaihetta paremmin.

Projektin tuotteiden loppukäyttäjien asema oli ja on edelleen Leonardo da Vinci -ohjelmassa usein tuotteiden testaajan rooli, jolloin vaikutukset heihin eivät ole kovin syviä. Projektien eurooppalaiset vaikutukset kohderyhmään, kohderyhmän parempi työllistyminen tai uudet taidot ovat vain joissain projekteissa varsin epäsuorasti osoitettavissa. Leonardo-pilottiprojekteissa on tavallista, että kohderyhmä ei osallistu kovin syvällisesti tuotteen tuottamiseen vaan vasta testausvaiheeseen. Tämä malli ei ole kaikissa suhteissa paras mahdollinen ja edunsaajia osallistava projektin toteutustapa tuntuisi paremmalta. Niissä projekteissa, joissa kehitettiin ja toteutettiin opintojakso tai kokonainen koulutus yhdessä kohderyhmän kanssa, vaikutukset kohderyhmään vaikuttavat edelleen suuremmilta ja projektien koordinaattori on pystynyt niitä jälkeensä seuraamaan.

Projektien aluevaikutukset ja kansalliset vaikutukset olivat joitain poikkeuksia lukuun ottamatta melko pienet projektien toteutusaikana. Suurin osa projekteista ei edes pyrkinyt vaikuttamaan alueellisesti tai kansallisesti, korkeintaan jakelemaan tuotteensa vaikuttavuutta täsmällisemmin seuraamalla kansallisen ammattijärjestön tms. kautta. Joillain projekteilla, esim. JobFinder oli kuitenkin myös selkeä aluevaikuttamisen tavoite ja se onkin toteutunut melko hyvin.

3.3 Projektien pitkän aikavälin vaikuttavuus

Ohjelman ensimmäisen kauden kollektiivisena oppimistuloksena ja vaikuttavuuden osoituksena voidaan pitää sitä, että tällä hetkellä suomalaiset organisaatiot osallistuvat erittäin aktiivisesti Leonardo da Vinci -ohjelmaan ja organisaatioiden tekemistä projektihakemuksista suurin osa hyväksytään komission tason valintaprosessissa rahoitettavaksi. Suomalaiset organisaatiot saavat projektirahoitusta noin kaksi kertaa sen verran kuin pelkän väestömäärän perusteella jaettuna sitä saataisiin. Ensimmäisen ohjelmakauden projektikoordinaattoreista suurin osa jatkaa kansainvälisessä projektitoiminnassa, mutta osaaminen on levinnyt myös näiden organisaatioiden ulkopuolelle.

Leonardo-projektien pitkän aikavälin vaikuttavuus ilmeni monin muinkin tavoin:

1. Projektin tuotos on edelleen käytössä joko sellaisenaan tai edelleen kehitettynä
2. Projektin sisältöalueen osaaminen on laajentunut, tarve siihen kasvanut ja on perustettu kokonaan uusi organisaatio tai toimintamuoto
3. Projektin toteuttanut organisaatio on muuttunut yleisemminkin innovatiiviseksi ja kansainvälistynyt
4. Projektissa syntyneet henkilöverkostot toimivat edelleen sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla

5. Projektien entiset koordinaattorit toimivat kansallisina innovaattoreina ja aktiivisina alansa kehittäjinä
6. Eurooppalaisessa yhteydessä kehitetystä tuotteesta tai projekti-ideasta on syntynyt kotimainen jatko projekti
7. Eurooppalaisessa projektissa kehitetystä ideasta on tehty eurooppalainen jatko projekti

Tyypillistä on, että kyselyyn vastanneiden eli projektien enemmistön pitkän aikavälin vaikuttavuus on suuri tai vähintään projektin tuotos on edelleen käyttökelpoinen ja käytössä ainakin soveltuvin osin esimerkiksi opetuksessa. Kyselyyn vastamaatta jättäneistä projekteista muualta kerätyn tiedon perusteella voi olettaa, että suurin osa näistäkin projekteista vaikuttaa jollain tavalla edelleen. Kaikista projekteista pitkän aikavälin vaikuttavuustietoa ei enää saatu kyselyllä, kun koordinaattoreita ei enää pystytty tavoittamaan. Näissä tapauksissa on mahdotonta osoittaa yksiselitteisesti, että esimerkiksi jonkin kansainvälisen koulutuskokonaisuuden olemassaolo organisaatiossa johtuisi vain siellä toteutetusta Leonardo-projektista, mutta yhteydet ovat kyllä ilmeisiä organisaation muiden edustajien kertoman sekä projektin toteutuksen ja nyt käytössä olevan tuotoksen vertailun perusteella.

Organisaatiotyyppi näyttää vaikuttavan projektin pitkän aikavälin vaikuttavuuteen. Monet viranomaisten toteuttamat projektit ovat vaikuttaneet pitkällä aikavälillä ja kehitetyt työtavat ja tuotteet säilyneet elossa jopa lääni- ja ammattikorkeakoulu-uudistusten sekä toisen asteen koulutuksen suurkuntayhtymien muodostamisen. Yritysten koordinoimia projekteja on niin vähän, ettei tuloksia voi yleistää. Kokemukset vaihtelevat yrityksen toiminnan loppumisesta erittäin tehokkaaseen ja pitkään vaikuttavaan projektiin kumialalla. Alalla kotimaiset kehittämiskumppanit olisivat alan pienuuden vuoksi vähissä. Vaikuttavuus on vaikea osoittaa niissä tapauksissa, joissa jokin projektiorganisaatio, esimerkiksi yliopiston täydennyskoulutusyksikkö on toteuttanut yritysten kehittämisprojektin, toteuttaja on palkattu aikanaan vain projektin toteuttamiseen eikä ole enää jäljitettävissä. Vaikutukset voivat olla suuriakin, mutta

aikataulu- ja kustannussyistä ei ollut mahdollisuuksia jäljittää projektiin osallistuneita yrityskohderyhmän jäseniä niiden osoittamiseksi.

Vaikuttaa siltä, että ammattikorkeakoulut ja toisen asteen oppilaitokset ovat olleet ja ovat edelleen Leonardo-pilottien hakemisessa ja toteuttamisessa hyvin eri asemassa. Toisella asteella on usein yksi osa-aikainen tai päätyön ohella kansainvälisiä asioita hoitava henkilö ja ammattikorkeakoulussa kokonainen kansainvälinen osasto, jossa on hyvät mahdollisuudet koota osaajia ja toteuttaa strategisesti perusteltuja ja organisaatioon integroituja hankkeita. Toisen asteen koulutusyksiköissä projektit ovat olleet hyvin henkilöriippuvia. Usein onkin niin, että vuosina 95-99 toisen asteen oppilaitoksessa Leonardo-pilottiprojektin toteuttanut henkilö löytyy tällä hetkellä ammattikorkeakoulun kehittämistehtävistä tai kansainvälisistä tehtävistä päädyttyään sinne ammattikorkeakoulu-uudistuksen myötä. Erilliset kansainvälisen toiminnan organisaatiot tai osastot ovat toisaalta toteuttaneet projektin aikanaan tehokkaasti, mutta pysyvämmät vaikutukset muuhun organisaatioon ovat saattaneet jäädä pieniksi eikä tietoa projekteista löydy kehittämistyöntekijän vaihdettua organisaatiota. Toisaalta vastaajat antavat myös palautetta, että oman työn ohella ja ylitöinä projektien toteuttaminen varsinaisissa koulutusta toteutavissa osastoissa ei onnistu korkeatasoisesti. Paras lienee malli, jossa kansainvälinen osasto turvaa projektin haku- ja hallintaosaamisen, mutta toteutus integroidaan vahvasti asianomaiseen opetusta järjestävään yksikköön.

Olennaista pitkän aikavälin hyvän vaikuttavuuden syntymisen kannalta vaikuttaa olevan, että opintojakso tai tuote kehitetään kunkin maan oman koulutusrakenteen kannalta relevantisti niin, että sillä on pysyvät olemassaolon ja toteuttamisen mahdollisuudet. Projekteissa kehitetyt yhteiseurooppalaiset "keskivertokoulutukset" ja opetusmateriaalit toimivat hyvin esimerkiksi sellaisilla aloilla, joilla jokin direktiivi määrää osaamisvaatimukset täysin yhtenäiseksi. Useimmiten koulutuksessa on edelleen paljon kansallisia piirteitä ja tarvitaan yhteistyötä ja opintojaksojen yhdessä kehittämistä, mutta ei täysin samanlaisia malleja eri maihin. Projekteissa on kehitetty joitain hyvinkin kauan toimivia koulutus-

malleja, joissa eurooppalainen ulottuvuus ja tarve on aito ja suuri. Esimerkkejä ovat eurooppalaiset kuljetus, merenkulku-, rahoitusalan riskienhallinta- ja sairaanhoitaja-koulutusten opintokokonaisuudet tai kokonaiset koulutukset.

Yksittäisessä tapauksessa kotimaisten opetusviranomaisten päätöksellä tutkintorakenteesta on tehty mahdottomaksi toteuttaa Leonardo-projektissa kehitettyä koulutusta tai työhallinnon tai aikuisten ammatillisen lisäkoulutuksen tiukentunut rahoitus-tilanne estää sinänsä hyvän projektissa kehitetyn koulutuksen toteuttamisen.

Tuotteiden kaupallistaminen on onnistunut vain joissain harvoissa tapauksissa hyvin. Tuotteet on yleensä jaettu loppuun joko omien kanavien kautta tai toimitettu esimerkiksi yhteistyöoppilaitoksiin tai kirjastoihin. Lopputuotteiden jakelusta tiedetään korkeintaan jaettujen tuotteiden määrät, mutta pit-

kän aikavälin vaikuttavuuden syvällisempi seuranta puuttuu eikä projektien rahoituksen päätyttyä siihen ole tosiasiallista mahdollisuutta. Kaupallistamista on estänyt esimerkiksi tuotteen sittenkin liian pienet markkinat ja/tai ongelmat tuotteiden mahdollisista myyntituloista sopimisessa.

Maakuntien ja alueiden välillä vaikuttaisi olevan viitteellisiä eroja Leonardo-pilottiprojektitoiminnan luonteessa. Satakunnassa on ollut melko vähän projekteja ja joidenkin toteuttajien näkemyksen mukaan innokkuus varsinkin toisella asteella on vähäistä, joskin on myös toisenlaisia näkemyksiä. Itä-Suomessa ja Oulun seudulla on toteutettu useita maakunnallisia ja pitkään vaikuttaneita projekteja. Etelä-Suomessa projektit kohdistuivat usein oman ammattialan kansalliseen kehittämiseen tai omaan organisaatioon ja niiden tarpeisiin, mutta ei niinkään omalle aluetasolle.

4 Euroopan unionin ammatillisen koulutuksen ja työelämän kehittämissuhteita ja työelämän kehittämistä projekteja tarvitaan edelleen

4.1 Organisaatioiden tarpeet ja mahdollisuudet hakea projekteja vaihtelevat

Varsinkin koulutusta järjestävien organisaatioiden edustajat tuovat edelleen esille runsaasti eurooppalaisen projektimuotoisen kehittämisen tarpeita ja tarve tuntuu pikemminkin kasvavan koko ajan. Tarpeet vaihtelevat luonnollisesti organisaatioiden ja niiden edustamien edunsaajien mukaan. Seuraavassa on kuvattu 2000-2003 toteutuville projekteille suunnatuista kyselyissä ja 1995-1999 projektitoimijoiden ryhmähaastattelussa esille tulleita kohde-ryhmän ongelmia ja projektimuotoisen kehittämisen tarpeita.

Organisaatiot ovat projektihakijoina varsin eri asemassa. Isoilla koulutusorganisaatiolla on riittävää osaamista ja taloudellisesti ne ovat vakavaraisempia hakijoita kuin pienemmät yksiköt, joista osa on selkeästi jättäytynyt EU-kehittämisen ulkopuolelle koken sen sisältävän liian paljon riskejä. Tilanne voi johtaa ongelmiin. Hyvät kehittyvät aina vain paremmiksi, mutta erityisesti pienemmät haja-asutusalueiden toisen asteen oppilaitokset tai pk-yritykset jäävät syrjään yhä kansainväliseksi käyvämmästä kehityksestä, jos eivät löydä kehittämiskumppaneita ja EU-partnereita. Moni organisaatio ilmoit-

taa jatkossa siirtyvänsä tietoisena valintana vain projektipartneriksi, koska tietävät kokemuksesta projektihallinnon vaativan paljon EU-tukea enemmän projektihallintotyötä ja -vastuuta. Tässä tiedonkeruussa kävi toisaalta ilmi, että projektipartneruus voi hyvässä tapauksessa tuoda paljon hyötyä myös Suomeen, mutta huonossa tapauksessa suomalaispartneri ja erityisesti suomalainen ammatillinen koulutus ja työelämä laajemmin jää varsin irralliseksi kehittämisen ytimeksi ja mukana olon todellinen hyöty jää suhteellisen pieneksi. Olennaista vaikuttaisi olevan se, että sitoutuminen ja yhteistyö on koeteltu muilla tavoin jo ennen projektin hakemista.

Monet ammattikorkeakoulut ovat tehneet hyvin kunnianhimoiset kansainvälisyysstrategiat, joissa EU-ohjelmilla on tärkeä merkitys, vaikka yhteistyötä muihinkin maihin toteutetaan. Korkeakoulujen on seurattava Bolognan prosessin etenemistä ja reagoitava kehityksen suunnassa. Yliopistojen tarpeet eivät tässä tiedonkeruussa tulleet esille yhtä voimakkaana kuin työelämää palvelevan ja sen kanssa varsin kiinteässä vuorovaikutuksessa toimivan ammattikorkeakoulujärjestelmän.

Leonardo da Vinci -ohjelma vaikuttaisi profiloituneen nimenomaan korkeatasoisen ja kilpailukyisen ammatillisen koulutuksen ja työelämän ohjelmaksi.

Yritysten kannalta Leonardo da Vinci -ohjelmaa ja ylipäätään eurooppalaista kehittämistyötä tarvitaan turvaamaan niiden kilpailukykyä. Yritysten esille tuomia tarpeita omista tuotantoaloiltaan ovat mm. puhtaan elintarviketuotannon kehittäminen ja erikoisviljely, elintarvikkeiden turvallisuuden varmistaminen kaikissa elintarvikkeketjun vaiheissa osaavan työvoiman avulla, merenkulun, satama-alan ja laivanrakennusteollisuuden osaamisen turvaaminen, direktiivin mukainen eurooppalainen kuljettajankoulutus sekä monet kapeat erikoisalut, joille ei Suomesta löydy riittävää osaamista turvaavaa verkostoa ja kilpailua (esimerkiksi kumiala, jotkin käsi- ja taideteollisuuden alat). Erityisesti pienten yritysten edun mukaista on, että sisämarkkinoita hyödynnetäisiin nykyistä tehokkaammin ja siinä pienet yritykset tarvitsevat tukea ja verkostojen rakentajia. Suomessa toimiva työvoima tarvitsee aikaisempaa kansainvälisempää osaamista kotimarkkinoiden laajennettua. Näitä ovat esimerkiksi metalli, sähkö-, rakennusalat, kemianteollisuus sekä automaatio. Automaatio on merkittävä kilpailutekijä kalliin työvoiman maissa ja sen kehitystyö hidastaisi tuotannon siirtymistä pois Suomesta ja laajemmin Euroopasta.

Kilpailukyvyyn edistäminen ei saisi haastateltujen mielestä kuitenkaan merkitä samanaikaisesti tapahtuvia yhteiskunnallisia uusia ongelmia ja lisääntyvää työttömyyttä, vaan hankkeita tulisi käynnistää myös edistämään matalasti koulutetun aikuisväestön työllistymistä ja työelämässä toimivan aikuisväestön koulutuksen saavutettavuutta. Suomalaiset ovat toteuttaneet muutamia tämäntyyppisiä projekteja tähän mennessä, mutta viime hakukierroksella aikuis-koulutusorganisaatioiden ja matalammin koulutetun työvoiman tarpeet eivät kovin vahvasti tulleet esille. Myös ei-formaalien oppimisen tunnustaminen opintosuorituksina tukisi matalasti koulutetun aikuisväestön työllistymistä, mutta konkreettisia malleja ja kokemuksia tästä on vielä varsin vähän.

Ryhmähaastatteluissa tuli toisaalta esille, että suomalaisten pienten yritysten pitkän tähtäyksen suunnittelu, kehittämisohjelmat ja kouluttautumisen tulevien strategioiden suunnassa on usein vä-

häistä. Useimmat yrittäjät elävät parhaillaan laman odotuksessa tai sen kourissa suunnitellen aina vain lyhytjänteisemmin. Yrittäjien saaminen mukaan EU-projektin hakemiseen käy koko ajan vaikeammaksi. Koulutukseen ei ehkä panosteta ollenkaan silloin, kun osaamista tarvittaisiin kipeästi. Ei jaksata uskoa eikä odottaa useamman vuoden ajan kestävä projektin elinkaaren päähän ja hakea isoa kehittämisohjelmaa. Korkeintaan sidotaan huomattavasti vähemmän rahaa kerrallaan, ehkä lyhytjänteisemmin, mutta vähemmän byrokraattisesti esimerkiksi täyskattaiseen maksulliseen koulutukseen.

4.2 Euroopan unionin tason ja kansallisen tason tarpeet

Yhteisiä eurooppalaisen kehittämisen tarpeita koetaan olevan paljon. Koulutuksen järjestelmätasolla on vertailtavaa ja opittavaa sekä tarpeita yhteisen eurooppalaisen tulevaisuuden selvittämiseen. Yhteisen eurooppalaisen työelämän ja koulutuksen tulevaisuuden ennakoitiselvityksiä on tehty, mutta ne eivät ole riittävästi koulutuksessa ja työelämän kehitystyössä toimivien tiedossa. Euroopan unionin jäsenvaltioiden elintasoerojen konkretisoituminen edellyttää panostusta yhteiskunnallisten eriarvoisuusksymysten selvittämiseen ja ratkaisujen etsimiseen. Yrittäjyyskasvatus, -koulutus ja muu yritys-toiminnan edistämisen kohtaa aivan uusia haasteita, kun kyse on uusien jäsenmaiden aikuisväestöstä. Uusia tiedontarpeita on edelleen olemassa erityisesti uusien jäsenvaltioiden liittymisen myötä tulevista konkreettisista muutoksista. Nyt uudet jäsenmaat ovat mukana EU-kehittämiseen liittyvissä keskusteluissa hyvin usein. Keskustelun sisältönä on kuitenkin hyvin usein vain jakolasku siitä, kuinka omalle maalle tuleva tukisumma mahdollisesti pienenee uusien jäsenvaltioiden merkityksen korostuessa tai niiden keinotekoinen käyttäminen partnerina varmistamassa rahoitusta. Todellista tietoa uusien jäsenmaiden koulutusjärjestelmistä ja työelämästä vaikuttaa olevan vähän.

Monissa vastauksissa tuli esille, että suomalaisen yhteiskunnan ja koulutusjärjestelmän hyviä puolia

tulee myös aktiivisesti esitellä muiden valtioiden jäsenille eikä vain ottaa muista oppia. Monessa suhteessa suomalaista koulutusjärjestelmää, pedagogiikkaa ja erityisesti verkkopedagogiikkaa, erityisopetuksen käytäntöjä jne. voi pitää esimerkillisinä. Näin on myös monien yhteiskunnallisten palvelujen ja vaikkapa julkisen joukkorukoukailun osalta.

Monien kohderyhmän edustajien mielestä EU:n jäsenvaltioiden lisäksi hankkeissa olisi eduksi olla mukana myös Euroopan ulkopuolisia valtioita.

4.3 Väestömuutosten ja elämäntavan muutosten tuomat kehittämistarpeet

Kansalaisten ikääntyminen tuo varsin samanlaisia haasteita kaikille eurooppalaisille valtioille, vaikka hoidon ja hoivan järjestämisfilosofiat ja -tavat eri valtioissa ovat vaihdelleet ja ovat edelleen varsin erilaiset. On hyödyksi oppia toisilta kokemuksista vertaillen. Erityisesti nuorten lisääntyvä päihteiden käyttö ja kasvavat mielenterveydenongelmat ovat yhteiseurooppalaisia ongelmia. Tarvitaan nuorten osallisuutta tukevia hankkeita ja hankkeita siitä, mitä eurooppalaiseksi kasvaminen ja kasvatusta voi tosiasiasa tarkoittaa ja miten syvällistä eurooppalaisuus voi olla. Esitetään myös puheenvuoroja, että yhteisen eurooppalaisuuden etsiminen on tullut tiensä päähän eikä ole mahdollista löytää riittävästi yhteisiä nimittäjiä ja tavoitteita yhteiselle ammattikasvatukselle tai työelämän kehittämistyölle.

Määrällisesti pienempi, mutta silti merkittävä kehittämishankkeiden kohderyhmä ovat erilaiset vammaiset. Erityisesti pienten ja harvinaisten vammaisryhmien opetuksessa ja työllistymisen edistämiseksi voidaan saada arvokasta apua ja tietotaitoa muista maista toisten kokemuksista.

Ihmisten elämäntapa ja sen mukana mm. ruokattottumukset kansainvälistyvät, mikä muuttaa koko elintarviketietoa ja erityisesti hotelli- ja ravintolaelinkeinoissa työskentelevien osaamisvaatimuksia. Se edellyttää lisääntyvää liikkuvuutta. Työssä oppiminen tai harjoittelu ulkomailla lienee pian osa useimpien opiskelua ainakin tämän alan ammattikorkeakouluopinnoissa.

4.4 Työvoiman liikkuvuus lisääntyy vähitellen Suomessakin ja luo uusia tarpeita

Liikkuvuuden tukeminen erilaisin tavoin, myös opetuksen järjestäminen toisessa maassa sekä vieraan kielen ja ammatin opiskelun integroiminen edistämässä toiseen maahan työhön siirtymistä on tarpeellista. Maahanmuuttajien työelämään siirtymisen tukena tarvitaan monenlaisia kehittämissuunnitelmia vielä pitkään eikä tilanne ole mitenkään hyvä, kun varsin suuri osa maahanmuuttajista syrjäytyy ainakin jossain määrin lähes kaikissa Euroopan valtioissa. Suomessakin keskustellaan samanaikaisesti tulevaisuudessa uhkaavasta käytännön ammattien työvoimapulasta ja ulkomaalaisen työvoiman aktiivisemmasta rekrytoimisesta työvoimaksi sekä nopeasti lisääntyvistä joukkoyrittäjistä ja työn siirtymisestä pois Suomesta. Toimijoiden kehittämisen tarpeita koskevassa tiedonkeruussa tuli esille myös Suomen suuri ja nopea alueellinen muutos; muuttoliike, kaupungistuminen ja sen mukana väestörakenteen muutos. Se erilaistaa myös työvoiman kehittämistarpeita ja -resursseja alueellisesti.

Toisen asteen ammatillisen koulutuksen keskeisiä kehittämiskohteita ovat olleet näytöt ja työssä oppiminen. ESR-piloteissa on tehty paljon kehitystyötä, mutta suuri osa oppilaitoksista on edelleen sen ulkopuolella varsinkin nuorten ammatillisen peruskoulutuksen näyttöjen osalta. Toisen asteen oppilaitosten on tarpeen kehittää edelleen myös työssä oppimisen ohjausta ja arviointia, verkko-ohjausta, opetussuunnitelmia, opintojen ohjausta ja kullekin ammattialalle ominaisia sisältökysymyksiä sekä ammatillista kielenopetusta eurooppalaisessa yhteydessä. EU-kehittämisen tarve kasvaa työvoiman liikkuvuuden ja tutkintojen vertailtavuuden vaatimuksen takia.

Opiskelijat tarvitsevat liikkuvuutta tukemaan runsaasti henkilökohtaista tukea ja ohjausta, mutta myös liikkuvuustoimintaa tukevia valmiita aineistoja, joita valmistetaan kehittämissuunnitelmissa. On edelleen paljon aineistoja, joiden valmistaminen, kulttuurinen tulkitseminen ja kääntäminen muiden maiden kielille ja kulttuuriin sekä koulutusjärjestelmään sopiviksi on tarpeellista. Näissä tulisi huomi-

oida erityisesti uudet hakijamaat, joihin vaihtoja suuntautuu nyt hyvin vähän ja joihin kohdistuu paljon ennakkoluuloja ja tietämättömyyttä. Euroopan unionin tulevan laajenemisen mahdollisimman sujuva toteuttaminen edellyttää paljon panostusta hankkeisiin, joissa tullaan tuntemaan toisten maiden historiaa, kulttuuria, elinkeinoja, ammatillista koulutusta ja nykypäivää laajasti sekä opitaan sekä kieltä, kulttuuria että ammattia. Vaihtoja edeltävään kielitaitovalmennukseen tarvitaan aineistoja ja näin voitaisiin myös monipuolistaa ammatillisen koulutuksen kieltenopetusta, jota englantia ja ruotsia nyt hallitsevat.

4.5 Projektityön pioneirit tulkitsevat yhteisiä tarpeita projekteiksi ja ansaitsevat tuen työlleen

Vaikka suomalaisprojektien toteuttajaorganisaatioilla oli vahvat motiivit hakea projekteja, niiden todellinen sitoutuminen projekteihin vaikuttaa vaihtelevan. Vain osa organisaatioista tukee projektejaan hyvin ja mahdollistaa projektin tehokkaan toteuttamisen työjärjestelyin tai antamalla lisää rahallista tukea, kun projektin rahoitus useimmiten mahdollistaa vain osa-aikaisen projektityöskentelyn yhdelle tai kahdelle ihmiselle.

Vaikka edellä on kuvattu kirjallisissa kyselyissä

esille tulleita projektien hakemisen motiiveja ensisijaisesti organisaatioiden tarpeina, on projektihakijoiden henkilökohtaisissa haastatteluisissa tullut selvästi esille, että Leonardo-projektin hakeminen edellyttää aina erittäin vahvan projektikoordinaattorin henkilökohtaisen motivaation, sitoutumisen ja henkilökohtaista riskinottoa ja talkootyötä. Sitä ilman projekti ei toteudu. Puhutaankin erityisestä ihmistyypistä, "projekti-ihmisistä", jotka haluavat tehdä kansainvälistä projektityötä sille tyypillisistä ongelmista huolimatta. Heidän taustallaan on usein voimakas arvopohja ja yleinen suvaitsevaisuuden ja monikulttuurisuuden edistämisen halu, ei ehkä niinkään erityinen Euroopan unionin koulutuspolitiikan toteuttamisen tai eurooppalaistumisen tahto. Huolestuttavaa on, että osa näistä projekti-ihmisistä kokee organisaatioidensa aliarvostavan ja polttavan heidät loppuun ilman, että edelleenkin projektit ymmärretään oikein. Vaarana on, että projektit nähdään vain rahoituksen lähteinä ja niiden jopa odotetaan tuovan katetta toteuttajalleen. Mahdollista on, että parhaat toteuttajat vähitellen siirtyvät paremmin palkattuun tai vähemmän stressaavaan työhön, esimerkiksi ammattikorkeakouluissa takaisin opettajiksi. Liian usein projektien hakemiseen ja toteuttamiseen liittyvät riskit ja hankaluudet jäävät muutaman harvan henkilön yksinäiseksi huoleksi. Projektin toteuttajaorganisaatioiden strategisen sitoutumisen varmistaminen on hyvin tärkeä asia projektien todellisen vaikuttavuuden turvaamiseksi.

5 Miten edistää projektien pitkän aikavälin vaikuttavuutta?

Leonardo da Vinci -ohjelman ensimmäisen vaiheen kaltainen aika ei tule enää takaisin. Ensimmäisessä vaiheessa projekteja toteuttaneita ihmisiä ja organisaatioita voi kuvata pioneereina, jotka huomattavastakin vaikeuksista huolimatta panivat henkilökohtaisella panoksellaan projektit onnistumaan. He saivat ne vaikuttamaan sekä aikanaan että pitkään niiden jälkeen "vaikka läpi harmaan kiven". Varsin monet alkuvaiheen projektikoordinaattoreista olivat naisia, joita kollegat haastatteluissa kuvasivat projektityöhön erinomaisesti sopiviksi: monitaitoisia ja suostuvat johtajasta juoksupojaksi. Nyt projektitoiminta on ammatillistunut, levinnyt laajalle, mutta myös polarisoitunut, sekä epäilemättä menettänyt jotain alkuvaiheen hohdokkuudesta. Suomen Euroopan Unionissa oleminen ei ole enää uutta ja jännittävää, kuten se oli ensimmäisiä projekteja käynnistettäessä. Organisaatioiden on opittava ymmärtämään projektityön toisaalta jokapäiväinen ja toisaalta strateginen luonne ja sitouduttava siihen konkreettisesti. Vaikka Suomi on pieni valtio, sen projektitoimijat voivat olla aktiivisia eurooppalaisia vaikuttajia.

Olennaisinta projektin pitkän aikavälin vaikuttavuuden kannalta näyttää olevan se periaatteessa yksinkertainen asia, että kehitettäväksi on valittu koh-

deryhmälle tarpeellinen ja tärkeä asia. Innovatiivisuus ei vaikuttaisi välttämättä merkitsevän suurta vaikuttavuutta.

Tiedonkeruun yhteydessä käytiin useita keskusteluja projektien vaikuttavuuden luonteesta. EU-sanaanastoon vakiintunut käsite 'levittää' omaa passiivisen merkityksen ja antaa kielikuvana ymmärtää, että aineistojen jaetuksi saaminen tai innovaatioiden loputon levittäminen on olennaista. Suomalaiset projektikoordinaattorit korostavat sen sijasta oikeita asioita ja syvällisiä vaikutuksia.

Toteuttajien on hallittava projektin sisältöalue ammatillisesti erittäin hyvin, jotta he pystyvät hallitsemaan sen eurooppalaisessa monen toimijan verkostossa.

Pitkään vaikuttaneiden projektien toteuttajana on usein ollut organisaation pysyvä työntekijä, joka on siirretty projektitehtäviin. Vain yksittäistä projektia varten määräaikaisesti palkatut henkilöt voivat toteuttaa kyllä hyviä projekteja, mutta kansainvälisen projektitoiminnan henkilöriippuvuus on ilmeisen suuri ja tulokset voivat jäädä hyödyntämättä, mikäli organisaatio ei pysty sijoittamaan projektissa kehittyntä asiantuntijaa sopiviin tehtäviin. Projektin koordinaattorin taustatueksi tarvitaan aina organi-

saatio, joka ymmärtää projektitoiminnan luonteen ja josta löytyy myös tarvittavaa hallinnollista erityisosaamista. Projektin koordinaattorin on silti hallittava projektinsa kokonaisuus ja se ympäristö, johon tuloksia on tarkoitus siirtää.

6 Suosituksia EU-projektien hallinnosta ja toteutustavoista tulevaa kautta varten

Esitettyjen tulosten ja vuosien 95-99 projektin toteuttajien antaman arvokkaan kokemustiedon perusteella esitetään lopuksi suosituksia projektien hallintaan, suunnitteluun ja toteuttamiseen.

Suosituks ohjelmahallinnosta

1. Projektien hallintoa ja hakemiseen tarvittavaa yksityiskohtaista suunnittelua tulee edelleen huomattavasti keventää. Vain isot organisaatiot ja asiaan erityisesti vihkiytyneet henkilöt voivat tällä hetkellä hakea Leonardo da Vinci -kehittämiprojekteja. Vaikka hakemusten taso paranee, hakijoiden määrä on laskenut koko ajan hitaasti. Uhkana on projektien irtaantuminen ammatillisen koulutuksen toimijoiden käsistä sekä huomattava projektihakijoiden polarisaatio niin, että varsinkin ammatillisen koulutuksen toinen aste jää kehittämisessä strategisesti varsin kilpailukykyisempien ammattikorkeakouluverkostojen taka-alalle.
2. EU-ohjelmia tulee yhtenäistää. Ohjelmilla tulee olla likimain samat säännöt ja laajat tavoitteet, jissa rahoittajan ja toimijoiden tarpeet voivat

joustavasti kohdata.

3. Tarvitaan kaksi hanketyyppiä, isot kärkihankkeet ja pienet, kevyemmät hankkeet, joista jälkimmäiset voisi hallinnoida kokonaan Suomesta, kunhan toteutuksessa edellytetään eurooppalaisuutta. Tulokset osoittavat, että nykyistä selvästi pienemmät projektit ovat tuloksellisia ja vaikuttavat pitkään. Pientenkin organisaatioiden kassa kestää kohtuukokoisten hankkeiden aiheuttamat maksuviiveet eikä kansainvälisen toiminnan henkilöriippuvuus ole niin suuri riski. Näin myös mahdollistuvat todella suuria panostuksia vaativat hankkeet esimerkiksi tekniikan aloilla.
4. Eurooppalaisten hankkeiden tulee kilpailla aidosti keskenään, eli jos jokin maa ei saa aikaan hyviä hankehakemuksia, hankkeita ei tule myöntää eikä niitä pidä kiintiöidä väestömäärän perusteella.
5. Suomen tulee edelleen osallistua aktiivisesti Euroopan Unionin ammatillisen koulutuksen ja työelämän kehittämisohjelmiin sekä projektien hakijana että partnerina. Suomi on tässä toiminnassa sekä saava että erityisen antava osapuoli eikä vetäytyminen vain kansalliseen kehittämiseen ole mielekäästä. Suomen panos

voisi olla suuri erityisesti projektihallinnon yksinkertaistamisessa ja tehostamisessa sekä toimijoita valtaistavan projektiajattelun levittämisessä. Vaikka monet projektien hakijat ovat jo vahvasti verkottuneet eurooppalaisten kumppanien kanssa ja ovat osaavia projektitoimijoita, Leonardo-keskuksen ja Suomen opetusministeriön asiantuntemus tarvitaan verkostojen tukena, projektitulosten levittämisessä sekä uusien projektitoimijoiden tukemisessa.

6. Projekteja suunniteltaessa ja valittaessa tulee mahdollistaa hallittujen riskien ottaminen ja suunnitelmien muutokset, jotta todelliset innovaatiot ovat mahdollisia.
7. Projektien tulee kohdistua kohderyhmien kannalta tärkeisiin asioihin ja pyrkiä syvälliseen vaikuttavuuteen eikä näennäisesti laajaan levittämiseen.
8. Projektien vaikuttavuutta tulee tukea kansallisella projektien keskinäisellä yhteistyöllä ja esimerkiksi valorisaatiotoiminnalla.
9. Tulee käynnistää tieteellistä tutkimusta kansainvälisen ammatillisen koulutuksen kehittämisprojektien ja projektikoordinaattoreiden arvomaailmasta.

Suosituksukset projektien hakijoille ja toteuttajille

10. Projektien toteuttajaorganisaatioiden tulee varmistaa tuki ja luottamus kansainvälisiä projekteja hakeville asiantuntijoilleen.
11. Projektien henkilövalinnoissa kannattaa toteuttaa urakiertoa ja mahdollistaa vakinaisen henkilöstön laaja osallistuminen eri tavoin projekteihin.
12. Projektiosaamista kannattaa jakaa organisaatioissa ja eri tavoin vähentää projektien liiallista henkilöriippuvuutta.
13. Projekteihin kannattaa pyytää mukaan aihealueen viranomaiset.
14. Projektit tulee suunnitella ja toteuttaa mahdollisimman varhaisessa yhteistyössä kohderyhmän edustajien kanssa käyttäen heidän todellisia vaikutusmahdollisuuksiaan lisääviä työtapoja.
15. Projektien tulee linkittää Internet-sivustonsa ammattialansa portaaleihin ja koota niille tiedonhakuja helpottavia avainsanoja.

7 Kirjallisuus

- Finconsult. 2000. Leonardo da Vinci Programme Member State Report: Finland. Evaluation of the Leonardo da Vinci Programme in Finland 1995-1999. Opetusministeriö. Koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.
- Kuusi, Heli, Autio, Veikko, Kimari, Matti, Kärki, Sirkka-Liisa ja Yrjölä, Pentti. 1997. Leonardo da Vinci -ohjelman arviointi Suomi. Opetushallitus Moniste 4/1997.
- Manninen, Jyri, Nevgi, Anne, Matikainen, Janne, Luukkainen, Saara ja Porevuo, Mervi. 2000. Osaajien koulutus 2000-luvulla - Leonardo da Vinci -ohjelman tuottamat pedagogiset ja teknologiset innovaatiot ammatillisessa koulutuksessa. Valorisaatio-projektin loppuraportti. Opetushallitus.
- Nyysölä, Kari. 2000. Rajatonta oppimista ja kulttuurien kohtaamista - Leonardo da Vinci -ohjelman vaikuttavuus ammatillisen koulutuksen kansainvälistymiseen. Opetushallitus
- Oulujärvi, Juha & Perä-Rouhu, Esa. 2000. Oppiminen työelämässä - työssäoppiminen opiskelussa - koulutuksen ja työelämän yhteistyötä Leonardo da Vinci -projekteissa. Opetushallitus.
- Patton, Michael Quinn. 1997. Utilization-Focused Evaluation. The New Century Text. California. Sage publications.

Leonardo da Vinci -projektit 1995-1999 ja niiden vaikuttavuus

1995

Biodiesel - Teaching Chemistry by Vegetable Oil Theme

Kokkolan ammatti-oppilaitos
Juhani Pihkala
juhani.pihkala@kpedu.fi

Tuotettiin kemian alan toisen asteen ammatilliseen koulutukseen

- www-sivut, joilla pedagogisia ohjeita yhteistoiminnallisesta opetuksesta
- vuorovaikutteisten www-harjoitusten laatimiseen soveltuva ohjelma
- opetusmateriaalia yksikköprosesseista
- verkossa toimiva Liuoslaskuri
- kasviöljyjen valmistukseen liittyviä analyysiohjeita

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Materiaalia kokeiltiin projektiorganisaatioissa ja levitettiin yli 600 alan eurooppalaiseen oppilaitokseen. Materiaalit ovat edelleen käytössä alan

opetuksessa omassa oppilaitoksessa ja tietävästi muissa vastaavissa suomalaisissa oppilaitoksissa. Aineistojen sisältötieto vanhenee hitaasti. Yhteydenottoja ulkomailta tulee edelleen mm. ajantasaisten Internet-sivujen ansiosta. Kansainväliset yhteistyöverkostot jäivät pysyvästi olemaan.

*Huomautuksia**: Mukana PT- ja KV-valorisaatiohankkeessa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Koulutuksen laadun ja pedagogisten menetelmien kehittäminen. Kemian alalla jopa samankaltaisen tutkinnon aikaansaaminen EU-maihin.

Multiple Use of Forests

Pohjois-Savon ammatti-instituutti, Siilinjärvi
Marja Ikonen
marja.ikonen@pspt.fi

Tuotettiin metsien moninaiskäytön verkkopohjainen opintokokonaisuus metsäalan ammatilliseen

*Jos projektiin on kohdistettu vaikuttavuutta lisäävä valorisaatiohanke, se on merkitty:
PT=Pedagogis-teknologinen, TO=Työssä oppiminen, KV = Kansainvälisyys)

koulutukseen työelämä-oppilaitosyhteistyössä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Ei täsmällistä tietoa.

Huomautuksia: Käytävissä oli vain projektin loppuarviointi. Mukana PT-valorisointihankkeessa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Ei täsmällistä tietoa tässä tiedonkeruussa. Loppuarvioinnin palautte Leonardo-ohjelman komission tason hallinnosta melko kielteinen.

Community Care

Oulaisten terveydenhuolto-oppilaitos
nyk. Oulun seudun ammattikorkeakoulu
Hoitotyön osasto, Oulainen
Salla Seppänen
salla.seppanen@oamk.fi

Tuotettiin yhteishoidon ajatteluun pohjautuva kansainvälinen sairaanhoitajakoulutuksen opetus-suunnitelma.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Opetussuunnitelma tuotettiin ja pilotoitiin projektisuunnitelman mukaan. Opetussuunnitelma on edelleen käytössä.

Huomautuksia: Käytävissä oli puhelimesta organisaation edustajilta saatuja tietoja. Mukana TO-valorisointiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Ei täsmällistä tietoa tässä tiedonkeruussa, mutta organisaatio toimii aktiivisesti EU-projekteissa.

HAMLET - Multimedia Learning Environment for Theatre and Film

Teatterikorkeakoulun jatkokoulutuskeskus
Pirjo Rislakki
pirjo.rislakki@teak.fi

Tuotettiin ja testattiin elinikäisen oppimisen periaatteelle rakennettu virtuaalinen oppimisympäristö teatteritaiteen ja laajemmin audiovisuaalisen esittämisen, esimerkiksi mainonnan alalle.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Aineisto tuotettiin ja pilotoitiin suunnitelman mukaan. Aineistoa ei käytetä tällä hetkellä. Alan oppilaitoksen täydennyskoulutustoiminta on vähentynyt olennaisesti aikuiskoulutuksen rahoituksen muutosten takia.

Huomautuksia: Käytävissä oli osaston nykyisen johtajan vastaus kyselyyn. Mukana PT-valorisointiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Aikuiskoulutus-osaston koko on niin pieni, ettei erityisiä EU-tason kehittämistarpeita tällä hetkellä ole.

TOPSPIN - Training Opportunities for Special Needs Integration

Helsingin palvelualueen oppilaitos
Tuula Lapila
tuula.lapila@edu.hel.fi

Kehitettiin toimintamalli ja opettajan käsikirja lukemisen, kirjoittamisen ja ammatillisten valmiuksien kartoittamiseen ammatillisen peruskoulutuksen henkilökohtaisen opetussuunnitelman laatimisessa ja seurannassa. Kehitettiin yksilöllisiä tukitoimia.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Kehitettiin toimiva malli integroituun erityisopetukseen aikana, jolloin henkilökohtaisen opetussuunnitelma-ajattelu ja ammatillisen koulutuksen syrjäytymisproblematiikka tulivat ajankohtaisiksi Suomessa. Projektikoulutuksiin osallistui noin 40 opiskelijaa, opettajien materiaalia jaettiin sadoille opettajille.

Projektin tuomaa osaamista ja tuotoksia on käytetty projektiorganisaatiossa ja oppimisvaikeuksien vuoksi tapahtuneita keskeyttämisistä ei käytännössä ole. Projektin tuloksena on syntynyt uusi kansallinen ESR-projekti. Tietoa ja mallia on levitetty laajasti edelleen, useisiin kymmeneen oppilaitokseen Suomessa. Projektilla oli aluevaikutusta erityisesti Helsingin seudulla.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Monia tarpeita mm.: Opettajien ammattitaidon kehittäminen esimerkiksi yhä vaikeampien oppimisvaikeuksien alalta, kestävän kehityksen yhteiseurooppalainen

tarve, verkko-opetus. Kokemukset hankkeista yleensä positiivisia.

ECOLE - European Collaborative Learning Environment

Teknillinen korkeakoulu
Projektikoordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa.

Kehitettiin virtuaalinen opetusaineisto telekommunikaatioalan tiedekorkeakouluopetukseen.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti toteutui suunnitelman mukaan ja oli organisaation jäsenten kertoman mukaan korkeakoulun onnistuneimpia Leonardo-projekteja.

Vaikuttavuus 2003: Ei täsmällistä tietoa.

Huomautuksia: Käytettävissä oli organisaation muiden edustajien antamia tietoja, projektikoordinaattori ei ole enää palveluksessa.

Mukana PT-valorisaatiassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Ei täsmällistä tietoa tässä tiedonkeruussa.

Quality guide - The Development of a Quality Guide and a Multimedia Training Programme for the Hotel Industry

Markkinointi-instituutti
Kari Lampikoski
kari.lampikoski@kolumbus.fi

Tuotettiin Internetiin hotellin laadun kehittämisen ja kehittämistyön johtamisen järjestelmäkehysaineisto, CD-rom-ohjelma, tietokantaohjelma sekä laatuaiheisia kirjasia. Aineistoja käytettiin Suomen suurimman hotelliketjun, Sokos-hotellien laadunkehitystyössä, joka ajoittui samaan aikaan.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Vaikuttavuus varsin laaja, jopa 5 000–7 000 jonkin aineistokokonaisuuden osan käyttäjää. Jopa

tätä arvokkaammaksi ja suuremmaksi koetaan vaikutus toteuttajaorganisaation omaan osaamiseen CD-rom, database ja www-aineiston suunnittelu- ja valmistusprosessista sekä kansainvälisestä projektiyhteistyöstä.

WWW-aineistojen käyttäjien määrää mahdoton jäljittää, mutta yhteydenottoja tulee edelleen.

Huomautuksia: Projektin alkuperäinen koordinaattori vastasi kyselyyn, vaikka ei ole enää organisaation palveluksessa. Mukana PT-valorisaatiassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Markkinointi-instituutti on toistaiseksi lakkauttanut kustannus- ja tutkimus- ja kehittämisosaston.

IDOL-Programme - Integrated open and distance learning Programme for the SME:s in the European Graphic Industry

EDUPOLI
Helena Warpenius
helena.warpenius@edupoli.fi

Projektissa tuotettiin graafisen teollisuuden alan työntekijöille opetusmateriaali taloushallinnon alkeisiin (CD-rom, videokasetti, kirjallista aineistoa). Lopputulokset vaikuttivat toteutusaikaan suoranaisesti kahteen oppilaitoksen liiketalouden osaston opettajaan ja heidän välityksellään myöhemmin opiskelijoihin.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti lisäsi kansainvälistä yhteistyötä, verkottumista ja ajatustenvaihtoa. Projektiaineistoa on käytetty projektista alkaen yritysten sisäisessä koulutuksessa joko itseopiskelukäytössä tai kouluttajan apuna.

Aineistot soveltuvin osin edelleen käyttökelpoiset.

Huomautuksia: Vastaaja toimii oppilaitoksessa nyt eri toimialalla kuin projektin aikana. Mukana PT-valorisaatiassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Kokevat, että oppilaitoksen tulisi säännöllisesti osallistua sekä kansainvälisiin vaihtoihin että kehitysprojekteihin.

CERAMINET - Training Project of New Operations Model for Small Workshops in Ceramics

Rovaniemen aikuiskoulutuskeskus
Projekti keskeytyi.

Tarkoituksena oli tukea pieniä keramiikka-alan yrityksiä verkottumisessa ja näin parantaa niiden kilpailukykyä.

ULTTI -The Utilization of Laser Technology in Training and Industry

Keuruun Aikuiskoulutuskeskus.
Vastaukset antoi projektipäällikkönä toiminut Vesa Hämäläinen, nyk. Tilt Oy
vesa.hamalainen@tilt.fi

Projektin tavoitteena oli tuottaa partnerimaihin yhtenäinen laser-alan koulutus ja opetussuunnitelma sekä opetusmateriaalia (hiilidioksidi-laser sekä nd-YAG-laser).

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Koulutusaineisto tuotettiin ja koulutus toteutettiin projektiaikana. Aineistoa levitettiin joitain kymmeniä kappaleita projektin toteutusaikana.

Projektin toteuttanut organisaatio lopetti laser-alan koulutuksen, mutta tuotettuja aineistoja on käytetty ja soveltuvin osin käytetään edelleen mm. Kokkolassa ammattikorkeakoulussa, Jyväskylässä teknillisessä oppilaitoksessa sekä Tampereen teknillisessä yliopistossa. Projektin koordinaattori käyttää aineistoja henkilökohtaisten tekijänoikeuksien perusteella edelleen. Aineistot on käännetty myös ruotsin kielelle.

Huomautuksia: Mukana KV-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Vastaaja toimii itsenäisenä pk-yrittäjänä. Erityisiä kehittämistarpeisiin liittyviä asioita ei tullut haastattelun yhteydessä esille.

ATTENT- Training Needs Analysis in Technology Transfer Activities for SME Software Enterprises

Oulun yliopiston jatkokoulutuskeskus,
nykyään Koulutus- ja tutkimuspalvelut

Tuotettiin teknologisten innovaatioiden siirtoon liittyviä koulutusohjelmia.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektista ei saatu vastausta tähän tiedonkeruuseen, koordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa.

STEP- Special Training for Environmentally-sound Products

Tekniikan akateemisten liitto
Pekka Pellinen
pekka.pellinen@tek.fi

Projektissa tuotettiin kestävästä kehitystä edistäviä koulutusaineistoja yrityksiin.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti tuotti suunnitelmiansa mukaiset aineistot. Modulaarisen koulutusohjelman toteutukseen osallistui noin 8 henkilöä. Sen avulla koulutettiin n. 100 henkilöä. Projektin toteuttajaorganisaatio kärsi komission teknisen avun toimiston taloudenhoitoon liittyvistä epäselvyyksistä ja ryhtyi toimenpiteisiin niiden oikaisemiksi.

Aineisto osoittautui hyvin käyttökelpoiseksi, on edelleen käytössä. Projektissa syntyneet yhteistyösuhteet noin 12 henkilön kesken toimivat edelleen. Simulaatio-ohjelmistoa on myyty joitain kymmeniä kpl koulutuskäyttöön. LCA-menetelmän oppikirjaa on myyty koulutuskäyttöön joitain tuhansia eri puolille maailmaa.

Huomautuksia: Mukana PT-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Tarve uudistetun ympäristötekniikan alan koulutusmateriaalin tuottamiseen olemassa, mutta siinä on hankaluuksia sekä kaupalliselta pohjalta että EU-yhteistyönä.

Mielenkiinto osallistua Euroopan unionin kehittämissohjelmiin hyvin vähäinen, johtuu huonoista kokemuksista toteutuneen projektin aikana. Uhkana, että EU-kehittäminen irtaantuu omaksi maailmakseen irralleen yrityksistä.

MTBE-Multiform Open and Distance Learning Technical and Business English Programme.

Kansainvälisen kaupan koulutuskeskus FINTRA
Päivi Laine
paivi.laine@fintra.fi

Projektissa tuotettiin teknisillä aloilla toimiville henkilöille useita erilaisia monimuoto-opiskelu- ja opetusaineistoja lähinnä englannin kielen opiskeluun (CD-rom, Internet, painetut aineistot, äänikasetit).

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Toteutusaikana tuotteet vaikuttivat projektin toteuttajiin sekä muihin kehitystyöhön osallistuneisiin, yht. noin 60 henkilöön, pilottikoulutusten noin 150 henkilöön sekä tiedotustilaisuuksien osallistujiin. Aineistot perustuivat autenttisiin tarpeisiin ja tarjosivat monipuolisen valikoiman sekä perinteisiä että uusia opiskelutapoja käyttäjien mieltymysten mukaan valittavaksi.

Oppimateriaalit ovat edelleen käytössä kurssimateriaaleina ja myytävänä tuotteina. Oppikirjoja ja äänitteitä on myyty FINTRA:sta n. 2 000 pakettia ja CD-rom -opetusohjelmaa noin 500 kpl yleensä oppilaitoskäyttöön eli vaikutus on kohdistunut monenkertaiseen ihmismäärään. Student Folder -oppimisympäristöä käyttää jatkokehittettynä versiona noin 3000 henkilöä vuodessa oman henkilöstön (35) lisäksi. Sonera Oy on kehittänyt eteenpäin MTBE Guide - ja Tool -tuotteita, mm. kaupallinen Sonera eXperience -ympäristö. www.soneraplaza.fi/experience.

Huomautuksia: Mukana PT-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio seuraa jatkuvasti ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan partnerina erilaisiin EU-projekteihin, jotka

liittyvät kansainvälisen liiketoiminnan koulutukseen, konsultointiin, ammattitutkintoihin tai niihin liittyviin tarvekartoituksiin ja tutkimuksiin. Kohderyhmällä laajemminkin tarvetta EU-kehittämiseen, erityisesti nuorten aloittavien yritysten kansainvälistymisen sekä Itä-Euroopan valtioiden kanssa käytävän kaupan kehittämiseksi.

PINE - Language Training for Paper Industry

Lappeenrannan teknillinen yliopisto
(ent. korkeakoulu)
Kaisa Nikku
kaisa.nikku@lut.fi

Tuotettiin kattava englannin kielen ammattikielen ja -terminologian koulutusaineisto metsäteollisuuden tuotanto- ja työnjohtotason henkilöstölle.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Tuotteita testasi noin 100 kohderyhmän edustajaa ja vaikutuksen kohteena oli myös noin 20 projektiorganisaation jäsentä sekä suomalaisen metsäteollisuuden yritysedustajia hyvin kattavasti. Projektissa alan suomalaiset suuryritykset ulkomaisten tytäryhtiöidensä kanssa toimivat ensimmäistä kertaa yhdessä yhteistä tuotetta kehittämässä niin, että kohderyhmässä oli hyvin eri ikäisiä, erilaiset opiskelunvalmiudet omaavia, eri tason työntekijöiden edustajia yhdessä. Projekti edisti myös tiimityön ja elinikäisen oppimisen filosofian etene- mistä yleisemminkin kohdeyrityksissä sekä verkotti yrityksiä ja toteuttajaoppilaitosta. Projekti tuotti projektiorganisaatioon runsaasti kv-projektiosaamista.

PINE-projekti toimi lumipalloehtin tavoin ja toi korkeakoulun palvelutoimintaan toiminta-ajatuksiksi eriyttää toimialakohtaisia tuotteita asiakkaan tarpeen mukaisesti teollisuuden eri henkilöstöryhmille ja näkyy myös myöhempänä DEWECO-Leonardo-projektina. Osaltaan projektin vaikutuksesta yliopiston Koulutus- ja kehittämissivustoon vakiintui Kielet ja kulttuuri omaksi vastuualueekseen, perustettiin kolme virkaa sekä kieli- ja kulttuuri- ja kehittämissivustot. Projektin vaikutuksesta yliopiston Koulutus- ja kehittämissivustoon vakiintui Kielet ja kulttuuri omaksi vastuualueekseen, perustettiin kolme virkaa sekä kieli- ja kulttuuri- ja kehittämissivustot.

Huomautuksia: Mukana KV-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Lappeenrannan teknillinen yliopisto on laatinut kansainvälistymisstrategian, jossa varsin korkeat tavoitteet mm. opiskelijavaihdolle. KV-yhteistyö keskittyy lähinnä Eurooppaan. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää aktiivista otetta. Organisaatio toivoo vaikuttamisen ja keskustelun kanavia ohjelmien kehittämiseksi nykyistä enemmän. Organisaatio tukee vahvasti projektien hakemista ja niiden toteuttajia.

Post 16 strategies. Finding New Strategies for Post-16 Education by Networking Vocational and Academic/ General Education and Working life to improve the Parity of Esteem for Initial Vocational Education

Koulutuksen tutkimuslaitos.

Johanna Lasonen

johanna.lasonen@ktl.jyu.fi

Projektissa vertailtiin kahdeksan maan kansallisia strategioita yhdistää yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä työssä oppiminen. Tavoitteena oli mm. nostaa ammatillisen koulutuksen arvostusta ja löytää koulutusta koskevaan keskusteluun yhteisiä jäsenyyksiä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti toteutti tavoitteidensa mukaiset analyysit sekä tuotti yhteisen keskustelukenttää kokoavan taustakehikon ja useita raportteja. Projektista syntyi useita jatko- ja levitysprojekteja. Projektin haasteena oli luoda yhteinen arena ja rakentaa hyvin erityyppisistä lähtökohdista tulevien partnerien välille keskusteluyhteys ja tuottaa yhteistä ymmärrystä, ei "eurooppalaisia käyttötuotteita".

Projektin jälkeen kansallinen koulutuskeskustelu on edennyt monissa partnerimaissa pois kokonai-starkasteluista kohti yksittäisiä reformeja. Projektissa tuotetut aineistot ovat kuitenkin edelleen käyttökelpoisia jäsenyyksiä yhteiseen keskusteluun.

Huomautuksia: Mukana KV-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: EU-ohjelmien

tulisi muodostaa yhteistä eurooppalaista tietovarantoa ja koota kulttuuriperintöä myös Euroopan ulkopuoliseen käyttöön. Nopeatempoisen projektikulttuuri tiuhoine tuloksellisuus- ja tehokkuusarviointeinen ei tätä edistä. Ohjelmien suunnittelussa tulisi käyttää nykyistä osallistavampia työtapoja ja välttää komiteavetoisuutta. Projektien tulisi tukeutua vahvasti pysyvämpiin organisaatioihin.

OPAQ - Anticipation of Occupational Qualifications and Occupational Description Project 1996–1997 in Finland

Opetushallitus

Marja-Liisa Visanti

marja-liisa.visanti@oph.fi

Projektissa tuotettiin ammattiala-analyysit työko-neiden asennuksen (kone- ja metalliala) sekä matk-puhelinten tuotekehityksen (elektroniikka) alalta. Projekti tuotti loppuraportin sekä tietoa Opetushal-lituksen Internet-sivuilla.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti vaikutti toteutusajanaan useihin satoihin henkilöihin.

Projektissa hankittu osaaminen vaikuttaa edelleen monin eri tavoin ja projektin toteuttaja ja siihen osallistuneet muut henkilöt voivat nykyisessä virka-työssään Opetushallituksessa projektin jatkumona hyödyntää saamaansa ennakointi- ja kansainvälistä osaamista, EU:n projektihallinnon osaamista sekä syntyneitä kansainvälisiä verkostoja. Projektissa ke-rätyt tiedot julkaistiin myöhemmin uudestaan kir-jana ammattiala-analyyseistä (kustantajina OPH ja Etlä). Projekti on vaikuttanut myös mm. kotimaisen ESR-hankkeen syntymiseen.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Tarve kansain-väliseen verkostoitumiseen ja keskusteluyhteyteen jatkuva ja kiinteä osa toimintaa. EU-projekteissa koetaan toivottavaksi, ettei taloushallinto korostu hankkeen sisällön kustannuksella, kuten 1995–1999 kaudella liiaksi tapahtui.

1996

TM The Development and Implementation of a Transnational Training Module in Health and Social Care Education in EU Countries

Helsingin terveydenhuolto-oppilaitos
Isa Lukkarinen ja Matti Remsu
matti.remsu@edu.hel.fi

Tuotettiin kolme kirjasta, 2 CD-rom -levyä ja yksi 3,5" levyke, jolla 7-kielinen sanasto opiskelijoille sekä kirjaset työssäoppimisen ohjaajille ja opettajille. Yksi opiskelijoiden aineistojen sisällöistä on työssäoppiminen ulkomailla, muut valmentavat siihen esim. kuvaamalla eri maiden järjestelmiä ja kulttuuria.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti aikana noin 15 suomalaisopiskelijaa suoritti opintojakson ja sen toteutukseen osallistui 3–6 opettajaa. Projekti edisti tutkintojen läpinäkyvyyttä. Projekti vaikutti kansallisesti suoraan lähihoitajan opetussuunnitelman perusteeseen, kun määriteltiin työelämän osaamistarpeita. Olennaista on ollut, miten projekti osoitti kansainvälistymisen välttämättömyyden myös toisen asteen koulutuksessa. Projekti toi esille eurooppalaisten osaamistarpeiden eroja ja yhtäläisyyksiä.

Opintojakson suorittaa edelleen vuosittain 3–6 opiskelijaa yleensä vaihdossa Hollantiin. Heidän ohjaajansa käyttävät aineistoja. Aineistoja ja ideaa on sovellettu myös jo työelämässä olevien aikuisten liikkuvuushankkeessa. Tämä johti uuden Leonardo-pilotin kehittämiseen ja käynnistymiseen 2000.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Ulkomaisten työssäoppimisjaksojen verkko-ohjauksen kehittäminen, täydennyskoulutuksen kehittäminen TM:n pohjalta, oppimateriaalin kehittäminen muiden sosiaali- ja terveysalan työalueiden tarpeisiin, maahanmuuttajien koulutuksen kehittäminen sekä yleisesti sosiaali- ja terveysalan toisen asteen koulutuksen Euroopan tason yhteistyö. Liikkuvuushankkeiden käytännön ongelmana usein kohtuuhintaisen asumisen ja liikkumisen järjestäminen, joka estää monen vaihdon toteutumista.

Virtual Factory for Education

Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu
Tietoa projektin nykytilasta ei saatu.

Tuotettiin virtuaalinen tehdas simuloimaan tehtaan tuotantoprosesseja. Tuote oli tarkoitettu sekä opiskelijoille että teollisuudessa työskenteleville.

Huomautuksia: Mukana PT-valorisaatiossa.

Keep Water Alive - An Environmental Training Module for Investigating and Treating Water Pollution

Porvoon ammattioppilaitos,
nyk. Porvoon ammattiopisto AMISTO
Katri Björkroth, Terttu Virtanen
terttu.virtanen@amisto.fi

Projektissa tuotettiin ympäristöalan multimedia-opetuskokonaisuus oppilaitoksille ja yrityksille.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin toteutuksen aikana siihen osallistui yhteensä noin 120 opettajaa ja opiskelijaa. Tuote testattiin ja siirrettiin oppilaitosten vakinaisiin koulutusohjelmiin. Projekti toi runsaasti kansainvälistä osaamista ja yhteistyöverkostoja. Projektiä toteutaneista henkilöistä useat aloittivat alansa jatko-opinnot. Projekti edisti myös kotimaista verkostoitumista eri kouluasteiden kesken ja työelämään. Projekti toimi esimerkkinä ja innoittajana muille toisen asteen ammatillisille oppilaitoksille kv-toiminnasta.

Tuotetta käytetään edelleen.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Oppilaitos on edelleen kiinnostunut kv-työstä, mutta ongelmina ovat projektien edellyttämät omavastuuosuudet ja niukahkot korvaukset kv-koordinaattoreille, jotka tekevät työtään muun työn ohella. Projektien tulisi olla pienempiä, jotta kohtuukokoiset oppilaitokset voisivat osallistua niihin. Niissä tulisi voida integroida kehittäminen ja sekä opettajien että opiskelijoiden liikkuvuus.

Rural Tourism - European Vocational Training Programme Leading to the Professional Qualifications of Rural Tourism Entrepreneurs

Tampereen yliopiston liiketalouden
tutkimuskeskus

Koordinattori ei ole enää organisaation
palveluksessa eikä muita tiedonantajia
onnistuttu tavoittamaan yliopistosta

Projektissa tuotettiin maaseutumatkailun toisen as-
teen ammatillisen koulutuksen opetussuunnitelma
ja toteutettiin pilottikoulutus Ahlmanin maatalous-
ja kotitalousoppilaitoksella.

*Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna
2003:* Ahlmanin maatalous- ja kotitalousoppilai-
toksessa toteutetaan säännöllisesti maaseutumatkai-
lun ammatillista perus- ja täydennyskoulutusta sekä
erilaisia projekteja ja järjestetään matkailupalveluja.
Projektin on epäilemättä tukenut tätä kehitystä
omalta osalta.

Huomautuksia: Tiedot peräisin muista lähteistä
kuin haastattelusta.

European Animator - Experiential Expert in Outdoor Tourism

Vierumäen urheiluopisto,

nyk. Haaga-Instituutti

Mairit Pellinen

mairit.pellinen@vierumaki.fi

Projektissa kehitettiin Animateur-koulutus, uusi
kansainvälinen ammatti matkailun alalle. Koulutet-
tiin yhteensä 100 henkilöä projektiaikana. Tuotet-
tiin Animateur-passi, CD-rom, Internet-sivut ja
projektiesite.

*Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna
2003:* Projektin vaikutukset kohdistuivat sekä pilot-
tikoulutuksen osallistujiin että vahvasti toteuttajaor-
ganisaatioon, noin kymmeneen henkilöön. Projektin

oli organisaatiolle ensimmäinen ja siihen sisältyi
paljon käytännöllisiä ongelmia, mutta kokemuksis-
ta opittiin korkeatasoisiksi projektiosajiksi. Projek-
ti toi runsaasti myönteistä julkisuutta ja auttoi
myös perustelemaan oppilaitoksen ammattikorkea-
kelpoisuutta.

Projektissa syntynyt yhteistyö jatkuu kaikkien
partnereiden kanssa edelleen. Koulutusta toteuta-
taan edelleen ammattikorkeakoulututkinnon suun-
tautumisvaihtoehtona sekä matkailun että liikun-
nan koulutusohjelmissa (yhteinen kahden koulutus-
alan räätälöity malli). Koulutusohjelma on akkredi-
toitu. Projektin kautta syntyneet yhteistyösuhteet
kansainväliseen hotelliketjuun toimivat edelleen.
Joinain vuosina ongelmia koulutuksen toteuttami-
sessa aikuiskoulutuksen vaihtelevan rahoituksen takia.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Ammattikorkea-
koulukohderyhmän kansainvälistymisen tarpeet liit-
tyvät laajemminkin mm. Bolognan prosessin seuraam-
miseen. Kansainvälistä toimintaa tulisi resurssoida
riittävästi oppilaitoksissa. EU-ohjelmien hallintoa
tulisi kehittää huomattavasti selkeämmäksi ja vä-
hemmän byrokraattiseksi.

Rebuilder - An International Renovation Building Training Programme for the Long- term Unemployed in the Construction Industry

Tampereen aikuiskoulutuskeskus

Martti Santasalo ja Risto Björn

risto.bjorn@tak.fi

Projektissa tuotettiin korjausrakentaminen opetus-
suunnitelma ja sitä tukevia opetusaineistoja ja viisi-
kielinen sanasto.

*Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna
2003:* Projektin vaikutus toteutusajankautaan arviolta
100 kohderyhmän edustajaan ja jatko- ja levi-
tysprojekti Transbuilder) arviolta 250 henkilöön.
Projektin vaikutus toteuttajilleen laajan näkemyksen usean
maan koulutusjärjestelmistä, opetusmenetelmistä ja
toimintatavoista. Opetussuunnitelma oli alallaan
ensimmäinen, jossa oli integroitu ympäristöasiat

rakentamisen ja korjausrakentamisen ammatilliseen opetukseen. Pilottikoulutukset vaikuttivat Tampereella ja Porissa.

Opetussuunnitelmaa ei enää käytetä sellaisenaan Suomessa, mutta sitä ja sanastoa lähetetään edelleen silloin tällöin pyynnöstä muihin maihin.

Huomautuksia: Mukana KV-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Ammattitutkin-
tojen yhtenäistäminen EU:n tasolla olisi tarpeellista.

PPP - Preventive Procedures into Practice

Uudenmaan lääninhallitus,
nyk. Etelä-Suomen lääni
Pirjo Laaksonen
pirjo.laaksonen@eslh.intermin.fi

Projektissa tuotettiin uusia systeemiajatteluun perustuvia moniammatillisia työtapoja nuorten syrjäytymisen ehkäisyyn ja viranomaistoimintaan.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti vaikutti välittömästi yli 100 nuoreen ja 200 ammattihenkilöön, välillisesti useaan sataan ammattilaiseen ja näiden kautta eri organisaatioihin ja verkostoihin. Projekti tuotti runsaasti seminaareja, tiedotustilaisuuksia ja aineistoja. Projektin toteutus merkitsi toteuttajille huomattavaa oppimiskokemusta ja uusien menettelyjen kehittämistä valtionhallinnossa. Projekti osallistui myös Vaikuttavat tulokset -kirjan tuottamiseen.

Projektin tuotokset ja työtavat ovat olemassa, vaikka lääninuudistuksen takia on ollut iso organisaatiouudistus. Projektin koordinaattori käyttää ja levittää virkatyössään lääninhallituksessa projektissa kehitettyä työtapaa ja ajattelua edelleen.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Kansainväliset EU-projektit ovat edelleen tarpeellisia ja mielekkäitä, mutta organisaation työtilanne ei mahdollista täysipainoista paneutumista hakemiseen ja siksi projekteihin osallistutaan lähinnä partnereina. Hakuvaiheen edellyttämä palkaton työ hankala rahoittaa.

Multiskill - Developing Multi-Skilled Technician and Life-long Learning

Pääkaupunkiseudun ammatillinen
aikuiskoulutuskeskus, nyk. AMIEDU
Matti Vesalainen ja Anne Huhtala
anne.huhtala@amiedu.fi

Projektissa tuotettiin ja pilotoitiin monialainen moduloitu koulutusmalli talotekniikan aikuiskoulutukseen (moduulit: sähkö, ilmastointi, putkiasennus ja oppimaan oppiminen). Koulutusmuotona lähi- ja etäopetus, työssä oppiminen. Materiaalit tuotettiin paperi- ja Internet-versioina. Edusti uudenlaista monialaista osaamisajattelua. Kielenä pääosin saksa (kun se useimmissa muissa projekteissa on englanti).

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti vaikutti sen toteutusaikana noin 150 henkilöön (organisaatioiden edustajat, koulutetut). Tekmanni Oy:ssa koulutettiin asentajia moniosajiksi. Toteuttajaorganisaatio laati ensimmäiset verkkooppimiseen perustuvat koulutusmoduulinsa.

Koulutusta ei voitu myöhemmin toteuttaa sellaisenaan, koska sitä ei hyväksytty viralliseen tutkintorakenteeseen. Oli edellä aikaansa, nyt monialaisen osaamisen ja moduloidun koulutuksen ajattelu tyyppillistä. Vaikutukset organisaatioon olivat sen sijaan suuria. Organisaatio toteuttaa nyt monia verkkopedagogisia koulutuskokonaisuuksia ja projekteja.

Huomautuksia: Mukana PT- ja TO-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio on aktiivinen kv-toimija, omia ja vastaavien organisaatioiden tarpeita on runsaasti: mm. tutkintojen vertailtavuuden parantaminen, ammatillisten tutkintojen yhtenäistäminen ja niiden perusteiden kääntäminen muille kielille, henkilövaihtojen tukeminen, suomalaisen järjestelmän ja hyvien mallien levittäminen muualle, työpaikkaohjauksen laadun kehittäminen, eri maiden laatustandardien yhtenäistäminen.

EHLP - European Hospitality Learning Programme

Haagan ammatti-instituutti
Pirkko Salo
pirkko.salo@haaga.fi

Projektissa tuotettiin ja toteutettiin kaksi kurssia WebCT-ympäristössä Yield Management (ympäristöhallinta) pk-sektorin hotelleille ja laskentatoimen kurssi ravintolatoimen esimiehille.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektikoulutukset vaikuttivat hyvin myönteisesti osallistuneisiin opiskelijoihin ja opettajiin. Projekti tunnettiin kotimaassa hyvin, koska alan järjestö tiedotti siitä hyvin. Projekti vaikutti toteuttajiin ja toteuttajaorganisaatioon lisäten kulttuurituntemusta ja projektihallintaitoa. Partnereista osalla aikatauluongelmia yms. joten koordinaattorilta vaadittiin paljon kärsivällisyyttä.

Teknologia eteni nopeasti: alussa hotelleissa ei aina ollut Internet-yhteyksiäkään ja sitten Internet levisi nopeasti kaikkien alan toimijoiden käyttöön. Projektissa käytetty oppimisympäristö vaihdettiin nopeasti uuteen, jolloin kurssia ei enää voinut toteuttaa. Toisaalta projektitoiminta vakiintui organisaatioon ja sitä varten perustettiin oma osasto, jotta projekteihin voi keskittyä kunnolla.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Projektitoiminta ja oman ammattialan (Matkailu-, ravitsemis- ja talousala) kansainvälisten verkostojen ylläpitäminen on tärkeää ja tulisi jotenkin koordinoita. Projekti-partnereiden valinta tehtävä huolella, jotta projekti olisivat tuloksellisia ja tekeminen mielekästä.

WME for SMEs - Training Module for Waste Management

Pohjois-Savon ammattikorkeakoulu
Tuula Peura
tuula.peura@pspt.fi

Projektissa tuotettiin käsikirja (paperiversio ja CD-rom) ympäristöhallinnasta PK-yrityksissä. Kirjassa

on teoriaa, alan käsitteistö ja toteuttamismalli.

Vaikuttavuus: Projekti vaikutti toteuttajaorganisaatioihin ja tuotetta testanneisiin, yhteensä 50-100 henkilöä. Käsikirjan tekijöiden oma ympäristöosaaminen kasvoi merkittävästi. Heidän ja koko organisaation kv-projektin hallintataidot kasvoivat. Alueellisesti hyvä Leonardo-projektien keskeinen verkostoyhteistyö. Innosti projektin koordinaattorin tekemään aiheesta väitöskirjan v. 2001.

Projektin tuotetta yritettiin kaupallistaa onnistumatta jatkorahoituksen puuttuessa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Erilaisten tutkimus- ja kehittämishankkeiden käynnistäminen ja vetäminen erityisesti kone-, sähkö-, rakennus- ja ympäristötekniikan opetuksen alalla. Ongelmana kv-projektitoiminnassa, ettei rahoittaja ole riittävän kiinnostunut projektiin jälkeisestä ajasta, tuotteiden kaupallistamisesta eikä pitkän aikavälin vaikuttavuudesta.

E-SOFT - Environmentally Sound Food Product Training to Promote the use of Integrated and Ecologically Produced (IFP&EP) Raw-materials in Food Industry

Marjaosaamiskeskus
Kari Korhonen
kari.korhonen@suonenjoki.fi

Kehitettiin käsikirjan luonteinen oppimateriaali luomumansikan tuotannosta (CD-rom, Internet, paperiversio, ph-kalvot). Vastaavia aineistoja ei ollut aiemmin olemassa. Järjestettiin kuusi kurssia mansikanviljelijöille ja osallistuttiin erilaisiin ympäristöalan seminaareihin ja tiedotustilaisuuksiin.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti kärsi huomattavasti komission teknisen avun toimiston talousongelmista ja projektin asioita jouduttiin hoitamaan vielä maaliskuussa 2003. Aikataulu on viivästynyt ja sisältöasioihin on voinut keskittyä toivottua vähemmän. Projektin tuotokset painottuvat alkutuotantoon, koska em. aineistoja ei ollut olemassa ja oli viisasta edetä

tuotantoketjun suunnassa. Kulttuurierot, näkemykset aikatauluista, postinkulun ongelmat yms. haistaneet muutenkin. Silti projekti on saavuttanut tavoitteensa ja korkeatasoiset tuotteet todelliseen tarpeeseen ja kansainväliseen käyttöön valmistuivat 2003.

Tuotteiden levitettävyyden on hyvä, tuote korkeatasoinen, globaali ja viimeisintä tietoa alalta, mutta projektin jälkeinen levitystapa oli vielä maaliskuussa 2003 tiedonkeruun aikaan epävarma. Hankkeen vaikutuksesta Suomen markkinoille on jo tullut luomumarjatuotteita ja -valmisteita. Hanke vaikutti toteutusaikana eniten Savossa, nyt aineisto muidenkin käytettävissä. Tuotos on yksi esimerkki suomalaisista ympäristöasioiden edelläkävijöistä ja sitkeistä projektitoteutuksista.

Huomautuksia: Idea: Suomen valtio voisi ylläpitää puskurirahastoa, jolla valtio tukisi pieniä projektiteuttajia niiden odotellessa EU-projektien saataviaan.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Kestävä kehitys on tulevaisuuden megatrendi ja yhteinen EU-tason kehittämisen kohde. Suomi voisi menestyä puhtaan ruoan tuotannossa, vaikka massatuotannossa kilpailukyky on luonnonolosuhteiden takia heikko. Suomalaisten projektiosaaminen korkeaa tasoa, mutta koordinaattorina toimiminen ja kohtuuttomiltakin tuntuviin vaatimuksiin vastaaminen vie voimavaroja varsinaiselta sisältötyöltä.

ENCO - Environmental Training for SMEs in Commerce

Helsingin liiketalouden
ammattikorkeakoulu HELIA
Tiina Junkkari
tiina.junkkari@helia.fi

Kehitettiin koulutusmalli ympäristöasioista vähittäiskaupalle.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Pilotoinnin yhteydessä koulutettiin noin 100 henkilöä, joista osa esimiehiä, jolloin vaikutus laajempi. Koulutusmallia käytettiin Heliassa myös AMK-tutkintoihin johtavissa koulutuksissa. Projektin yhteydessä toteuttajat oppivat projektihallintaa,

englannin kieltä, sähköpostin käyttöä jne.

Koulutusmalli edelleen käytössä. Koulutusmallilla on koulutettu armeijan varikoiden, koulujen, hotellien, huoltoasemien ja vähittäiskaupan henkilöstöä. Koulutukset toteutetaan Ympäristöopisto SYK-LI:ssä, jonka syntymiseen ENCO-projekti vaikutti myönteisesti.

Huomautuksia: Mukana TO-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Organisaatio osallistuu aktiivisesti EU-kehittämiseen. Tarpeet ovat moninaiset.

FRIENDLY FOOD - Environmental Training for Food Industry Employees

Turun yliopiston jatkokoulutuskeskus,
nyk. täydennyskoulutuskeskus
Minna Domander
minna.domander@utu.fi

Tuotettiin useita erilaisia oppimateriaalipakettaja ympäristöasioista elintarviketeollisuuden tarpeisiin useilla kielillä. Pidettiin paljon levitystilaisuuksia.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti kehitti toteuttajien projektinhallintataitoja ja kansainvälistä osaamista, kehitti yritysverkostoja. Projekti oli haastava, työläs ja siksi toisaalta hyvin opettava. Ympäristöasioiden tila, lainsäädäntö ja kulttuurit erosivat toisistaan. Tietoa levitettiin alueellisesti ja omalle ammattialalle.

Tuotteita käytetään edelleen soveltuvin osin, sisältö koostuu hitaasti vanhenevista perusasioista.

Huomautuksia: Mukana TO-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: EU-tason yhteistyö tärkeää, voidaan vertailla erilaisia käytäntöjä ja oppia muilta, tutkintojen tunnustaminen. KV-projektien ongelmana on, että hallinto vie huomattavasti enemmän aikaa kuin siihen voi resursoida ja siksi monet suomalaisvetäjät tekevät niitä oman innon voimalla. Partnerina toimiminen on varteenotettava vaihtoehto.

SPORTSWEAR - Performance Sportswear Design

Hämeen Ammattikorkeakoulu, Wetterhoff
Merianne Nebo, Sirpa Mörsky
sirpa.morsky@hamk.fi

Projektissa tuotettiin koulutusaineistot urheiluvaatteiden suunnittelusta ja tuotekehityksestä (CD-rom, Internet-aineisto, kirjasia).

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Aineistoja käytettiin koulutuksissa ja ne vaikuttivat sekä opiskelijoihin, opettajiin että toteuttajaorganisaatioon. Organisaation edustajat ja opettajat oppivat kansainvälistä projektiosaamista ja toisten arvostamista. Opiskelijoiden yhteistyö- ja kielitaito parani. Toiminnallisten vaatteiden suunnittelun osaaminen levisi omalle toimialalle laajemminkin.

Projektissa tuotettuja aineistoja (sekä Internet-että CD-rom) käytetään edelleen ja niitä on käytetty hyvin paljon.

Huomautuksia: Mukana KV-valorisaatioissa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio on aktiivinen kansainvälisissä asioissa. Tarvittaisiin innovatiivisia yhteistyöprojekteja, joihin voisi yhdistää sekä opettaja- että opiskelijavaihtoa. Kohderyhmällä laajemminkin vastaavia tarpeita, opetussuunnitelman, työharjoittelun ja kansainvälisten oppimistehävien kehittäminen.

DEFITRA - Development of Fieldbus Training

Oulun yliopisto, Prosessi ja ympäristötekniikan osasto
Jukka Hiltunen
jukka.hiltunen@oyt.oulu.fi

Projektissa tuotettiin yksi laaja ja kaksi pienempää koulutusympäristöä kenttäväylätekniikan opetuskäyttöön (CD-rom, tekstiaineistot, kalvot sekä kouluttajan aineisto).

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Materiaalia kokeiltiin ja levitettiin niin, että sen vaikutuksen kohteena oli noin 650 henkilöä maailmanlaajuisesti. Projektin toteuttajien oma

tieto kenttäväylätekniikasta lisääntyi, samoin projektinhallintataito ja eurooppalainen yhteistyö. Toteuttajaorganisaation projektinhallintaosaaminen sekä uusien koulutusikäntöjen osaaminen kasvoi. Vaikeus koulutettaviin suurin alueellisesti Oulun ja Kemi-Tornion talousalueella, mutta laajemminkin Suomeen saatiin osaamista, jota ei ennen ollut. Tuote on ainut ei-kaupallinen alaa kokonaisuutena jäsentävä opetusaineisto, muuten olemassa vain tuotekohtaista koulutusta.

Opetusmateriaali on edelleen käytössä Oulussa soveltuvin osin ammatti- ja tiedekorkeakoulutasolla, mutta vähemmän täydennyskoulutuksessa henkilövaihdosten takia.

Huomautuksia: Mukana PT- ja KV-valorisaatioissa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio osallistuu erityisesti partnerina projekteihin. Erityisesti automaatiotekniikan kansainväliset kehittämisprojektit ovat tarpeellisia globaaleilla markkinoilla kilpaillen. Tekniikan alalla projektien tulisi olla varsin suuria, mutta lyhyitä ja tehokkaita (max. 2–3 v).

1997

MIRF - Managing International Risks and Finance

Espoonlahden kauppaoppilaitos, nyk. Laurea-ammattikorkeakoulu
projektin koordinaattorina oli Tyyri Douthwaite, tiedot antoi puhelimesta Leena Nummelin

Tuotettiin kansainvälisten riskien koulutusohjelma AMK-koulutukseen

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti vaikutti myös sisältöalueen ammattilaisiin, mutta myös edisti ammattikorkeakoulun muuta pedagogista kehitystä.

MIRF-koulutuskokonaisuus tehtiin alun perin tulossa olevan ammattikorkeakoulutason koulutuksen tarpeeseen ja se on edelleen vakinaisessa opetus-tarjonnassa ja on suosittu koulutus sekä lähiopetuksena että verkkosovelluksena. Projekti edisti laajem-

minkin koulutusohjelma-ajattelua ja tuki ammattikorkeakoulu-uudistusta.

NETPRO - Network Based Project Learning in Engineering Education

Espoon-Vantaan teknologiainstituutti
EVTEK-ammattikorkeakoulu
Hannu Markkanen
hannu.markkanen@evtek.fi

Projektin tärkein tuotos oli NetPro-työkalu, jonka avulla voi tehdä yhteistoiminnallisia, vertaisarviointiin ja -oppimiseen perustuvia tietoteknisiä oppimisympäristöjä. Oppimisympäristön käyttöä ohjaamaan valmistettiin erillinen virtuaalinen aineisto ohjaajille ja opettajille. Pilotointiin neljä kurssia.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Vaikutus opetussuunnitelma-ajatteluun yleisemminkin; opiskelijälähtöistä projektioppimista koskeva keskustelu. Opiskelijoiden oppimismotivaatio kohosi, oppiminen syvällistä ja edisti myös yleisemmin työelämävalmiuksia. Tuloksia arvioitiin case-arviointina erikseen.

Projektissa kokeiltua projektioppimista käytetään useissa nykyisissä opetussuunnitelmissa ja alkupe- räisiä aineistoja soveltuvin osin edelleen. Projektia on jatkettu uudella projektilla 2000–2003, jossa NetPro:n ominaisuuksia kehitetään edelleen.

Huomautuksia: Mukana PT-valorisaatiassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: NetPro-tulosten levittäminen.

REAL - Workplace Learning - A Challenge for Commercial Education

Liikemiesten kauppaopisto
Ritva Saastamoinen
ritva.saastamoinen@slk.fi

Projektissa kehitettiin työssäoppimisen pedagogiikkaa liiketalouden alalla ja levitettiin kehitettyjä mal-

leja.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Transformatiivinen oppiminen koski noin 100 opiskelijaa, työelämäyhteistyön uudet käytännöt vaikuttivat noin 150 opiskelijaan.

Projektin toteuttajat ja oma organisaatio oppivat tuntemaan muiden maiden koulutusjärjestelmiä ja työssäoppimisen pedagogiikkaa.

Projektissa kehitetty työssäoppimisen ja työpaikkaohjaajien kouluttamisen malli vaikuttaa edelleen vuosittain kaikkiin oppilaitoksen työssäoppijoihin.

Huomautuksia: Mukana TO-valorisaatiassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Kehittämisen kohteita: Brygge-prosessin edistämien, samojen alojen tutkintojen sisältöjen vastaavuus, ETCS-pistejärjestelmän käyttö, opiskelija- ja opettajavaihto, verkko-opiskelu.

EUTOFUTRA - European Tourism Further Training Module for Young Unemployed Tourism Workforce

Koillismaan aikuiskoulutuskeskus

Projektissa kehitettiin ja toteutettiin jatkokoulutus matkailualan työttömille työnhakijoille.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Organisaation muilta edustajilta saadun tiedon mukaan koulutus ja projekti toteutuivat suunnitelmien mukaisesti.

Huomautuksia: Projektin alkuperäinen koordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa. Projektista ei saatu vastausta tähän tiedonkeruuseen.

Umbrella Programme - Understanding and Working with Cultural Diversity

Kaarinan sosiaalialan oppilaitos,
nyk. Turun ammattikorkeakoulu
Eeva Timonen-Kallio, Outi Kivinen
outi.kivinen@turkuamk.fi

Projektissa kehitettiin työkirjamenetelmää lastensuojeluasiakkaiden jälkihoitoon ja seurantaan, toteutettiin tiedonkeruuta lastensuojelun tilanteesta ja palvelutarpeesta sekä seminaareja ja työkokouksia, tiedotettiin laajasti alan ammattihenkilöstölle mm. Turussa, Lahdessa ja Helsingissä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin koulutukset vaikuttivat noin neljäänsataan alan ammattihenkilöön. Sen lisäksi projekti kehitti toteuttajia ja toteuttajaorganisaatiota projektihallinnassa ja toimimisessa monikulttuurisissa tiimeissä. Kansainvälistyminen arkipäiväisty ja vakiintui ammattikorkeakoulun tullessa.

Projektin tuotosten levittäminen projektin päätyttyä integroitiin organisaation kansainvälisiin opiskelija- ja opettajavaihtoihin. Aineistot ovat pysyvässä käytössä lastensuojeluun suuntaavien (AMK) sosionomiopiskelijoiden opetuksessa. Umbrella-työkirja on käytössä hyvin monenlaisissa lastensuojelun yksiköissä ja kouluissa, siitä on valmisteilla arviointi lisensiaatintutkimuksena ja sen pohjalta käynnistyy uusi Leonardo-pilotti Frisky vuonna 2003.

Huomautuksia: Mukana TO- ja KV-valorisaatioissa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Eri maiden lainsäädännön ja kulttuurien erot näkyvät sosiaalipalveluiden järjestämisessä. Toisaalta osa nuorten ongelmista on hyvinkin yleiseurooppalaisia. Hyvin monenlaiset vertailut ja selvitykset sekä yhteiset kehittämishankkeet ovat tarpeellisia. Sosiaalialan AMK- ja tiedekorkeakoulututkintojen keskinäinen linjaaminen on niistä yksi. Ammattikorkeakoulu panostaa voimakkaasti kansainväliseen yhteistyöhön.

Appremaster - from Apprentice to Master - Committed to Learn

Kuopion aikuiskoulutuskeskus
Anne Kekkonen
anne.kekkonen@aedu.kuopio.fi

Projektissa kehitettiin oppisopimuskoulutuksen aineistoja ja työtapoja.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti toteutui suunnitelmien mukaisesti.

Huomautuksia: Oppilaitos muutti tiedonkeruun aikaan ja projektia koskevat aineistot olivat välivarastossa. Siksi sovittiin, ettei projekti osallistu tällä kertaa tiedonkeruuseen. Mukana TO-valorisaatioissa.

SAFE PASSAGE- Innovation in the Training and Assessment of Maritime Personnel

Turun yliopisto, Merenkulun yksikkö
Markku Karkama, Reima Helminen
reihel@utu.fi

Projektissa kehitettiin ja pilotoitiin vuorovaikutteinen web-sivusto meriturvallisuuden täydennyskoulutukseen.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Tuote vaikutti 150 henkilöön projektin aikana. Projektin vaikutuksesta toteuttajaorganisaation oma ammattitaito erityisesti verkko-opetuksessa ja kansainvälisen projektin hallinnassa kehittyi. Hankkeessa tuotettiin tietävästi ensimmäinen ammattialansa verkko-opetusaineisto.

Tuote levitettiin maksutta seitsemään merenkulun opetusta antavaan oppilaitokseen, tuotetta oli kysytty jo ennen sen valmistumista. Täsmällistä seurantatietoa käyttömääristä ei ole kerätty.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Hankkeisiin osallistuminen koetaan tarpeelliseksi lähtökohtaisesti kansainvälisellä merenkulku- ja satama-alalla esimerkiksi koulutusten harmonisoinnin takia, mutta EU-hallinnon hankaluus, hitaus ja vähäinen palautte projekteilte haittaa toimintaa.

CCTT - Cross-cultural Team-trainers Programme

Johtamistaidon opisto

Projektissa kehitettiin ja toteutettiin monikulttuurisia tiimivalmentajia eurooppalaisiin teollisuusyrityksiin.

Huomautuksia: Tässä tiedonkeruussa ei saatu vas-

tausta, mutta toisaalta tiedetään, että monikulttuurisuus on keskeinen Johtamistaidon opiston osaa-
misalue ja tämä projekti on epäilemättä vaikuttanut
myönteisesti tähän asiaan.

COMES - Coaching Human Resources for Continuous Organizational Learning

Turun kauppakorkeakoulu.
Projektin alkuvaiheen koordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa, mutta vastasi kyselyyn soveltuvin osin. Muita projektiin osallistuneita ei tavoitettu tässä tiedonkeruussa.

Projektissa tehtiin henkilöstöhallinnon apuvälineitä graafisen alan yrityksille.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti vaikutti organisaation lisäksi ainakin yhteen suomalaiseen keskisuureen yritykseen. Projektista opittiin myös projektihallinto-osaamista. Projektihallinto osoittautui olennaista työläämmäksi kuin aluksi ajateltiin.

Projektin päättövaiheessa pidetyissä tiedotustilaisuuksissa monet yritykset olivat kiinnostuneita projektin tuotteesta, mutta myöhemmät vaiheet eivät ole tiedossa henkilön organisaatiovaihdoksen takia.

Huomautuksia: Mukana TO-valorisaatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Projektien omahoitosisuuden hankkimisen ongelmat estävät monesti osallistumisen hyviin hankkeisiin.

SKISOFOT - Skill Formation for Shopfloor Oriented Technologies

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu
Projektin koordinaattoria ei onnistuttu tavoittamaan eikä tietoa saatu tähän tiedonkeruuseen.

Projektissa tuotettiin koulutusaineistoja koneistuksen alalle.

DEWECO - Development of Language Training Modules for Welding Coordination Personnel in Europe

Lappeenrannan teknillinen korkeakoulu,
nyk. yliopisto
Kaisa Nikku
kaisa.nikku@lut.fi

Projektissa kehitettiin valimoteollisuuden palveluksessa toimiville henkilöille kieltenopetusaineistoa.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Vrt. PINE -projekti

Huomautuksia: Projekti oli jatkumo aikaisemmalle Lappeenrannan teknisen korkeakoulun kieliprojektissa PINE kehitetylle uudelle ajattelulle.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Katso PINE-projekti

SPES-NET - Sharpening the Post-16 Education Strategies by Horizontal and Vertical Networking

Koulutuksen tutkimuskeskus
Johanna Lasonen

Projekti oli Post-16 projektin levitysprojekti.

Huomautuksia: Vastaukset ovat soveltuvin osin alkuperäisen projektin esittelyn yhteydessä.

1998

INNOSTU - Innovation Training for Metal Sector Students in Initial Vocational Education

Anne Onikki
anne.onikki@psaedu.fi

Projektissa kehitettiin toisen asteen ammatillisessa koulutuksessa oleville metallialan opiskelijoille tarkoitettu 2 ov:n innovaatiokoulutusmoduuli, oppi-

sopimuskoulutuksessa oleville tarkoitettu moduuli sekä englanninkielinen innovaatiopeli CD-rom.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Materiaali perustuu PBL-teoriaan ja edisti koko organisaation oppimista. Se vaikutti yhteensä noin kahteensataan em. kohderyhmien edustajaan. Organisaatiossa opittiin mm. kielitaitoa ja projektihallintaa, lisäksi projekti kohotti oppilaitoksen imagoa ja vahvisti entisestään muutenkin hyviä suhteita seudun metallialan yritysten kanssa.

Projektista tiedotettiin hyvin laajasti ja tieto siitä on levinnyt alan oppilaitoksille sekä peruskouluille erityisesti Itä-Suomessa. Myös MET osallistui tiedottamiseen. Innovaatiopeli käännettiin suomen kielelle ja on Opetushallituksen jakelussa. Peliä käytetään edelleen myös englanninkielisenä samalla kielenopetuksen tarpeisiin. Yhteydenpito projekti-partnerien kesken on jatkunut ja uusia hankeajatuksia on vireillä.

Huomautuksia: Mukana TO-valorisatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Organisaatio suunnittelee aktiivisesti hankkeita, tarpeina mm. näyttöjen toteutus ulkomaisten työssäoppimisjaksojen aikana sekä kielenopetus.

MEDET - Media and Ethics

Turun Kristillinen Opisto
nyk. myös osa Diakonia-ammattikorkeakoulua
Tiedot antoi Susanna Pyörre
susanna.pyorre@diak.fi

Projektissa tuotettiin koulutuskokonaisuus median etiikasta.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin koordinaattori vaihtui erilaisista luonnollisista syistä kolme kertaa ja pienessä organisaatiossa sen hallinto sekä komission teknisen avun toimiston talousongelmat toivat suuria hankaluuksia. Projektin kestäessä oli myös omia organisaatio-uudistuksia oppilaitoksen jakaantuessa toisen asteen ja AMK-asteen koulutuksien takia.

Projektin tuotosta ei ole käytetty projektin päätyttyä.

Huomautuksia: Mukana PT-valorisatiossa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Mielenkiinto

projekteja kohtaan vähäinen, koska niiden hallinto koetaan kohtuuttoman hankalaksi.

INTER-SME - Multilateral Training in International Trade in the SME Sector

Suomen Yrittäjäopisto
Elisa Kellberg
elisa.kellberg@smek.fi

Projektissa kehitettiin valmistumisvaiheessa oleville ja valmistuneille pk-yrityksille sekä yritysten henkilöstölle kansainvälisen kaupan koulutuskokonaisuus.

Huomautuksia: Tietoa projektin nykytilanteesta ei saatu tässä tiedonkeruussa.

ENVIMAN - Development of an Illustrative Training Package on Environmental Management for Tourism

ARGES oy. Yritys ei ole enää olemassa.
Projektin koordinaattori on nykyään Vaasan ammattikorkeakoulussa kehittämistyön johtotehtävissä.
Leena Vilkuna, Riitta Niemelä
leena.vilkuna@puv.fi

Projektissa tuotettiin koulutuspaketti ympäristöjohtamisesta pk-yrityksille sekä pilotoitiin koulutus.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Koulutuksen suunnittelijat, useita kymmeniä henkilöitä, oppivat sisällön alalta.

Projektista jäi hyviä, edelleen jatkuvia partnerisuhteita sekä runsaasti tietoa ympäristöosaamisen alalta. Projektin lopputuotteen käytöstä ei ole tietoa.

Huomautuksia: 1995-1999 hallintobyrokratia oli ylimitoitettu ja vei energiaa varsinaiselta sisältötyöltä.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Vaasan ammattikorkeakoulu on profiloitunut kansainväliseksi oppilaitokseksi. Kansainvälisen kehittämisen tarve on suuri ja monipuolinen.

ETS - European Tyre School

Nokian renkaat

Esa Eronen

esa.eronen@nokiantyres.fi

Projektissa tuotettiin 10 opintokokonaisuutta kumitekniologiasta, renkaan valmistusprosessista ja -teknologiasta. Tuotetta testattiin Nokian renkailla DI-tason koulutuksessa sekä Teknillisellä korkeakoululla. Kouluttavia oli Suomessa muutamia kymmeniä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin aineiston tuottamiseen osallistui kymmeniä ihmisiä. He oppivat teoreettista ajattelua, tiedonhakua ja oman työn kehittämistä. Yrityksen yhteistyö erityisesti Teknillisen yliopiston kanssa jatkuu edelleen, projekti on osaltaan pohjustanut myös Kumi-instituutin syntyä.

Tuotetta käytetään edelleen aktiivisesti ja se on saatavana Internetissä. Kumi-instituutti kehittää aineistoa edelleen ja kehitteillä on myös kumialan PD-tutkiminto, jossa aineisto on yhtenä osana.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Kumi- ja rengasalan koulutusta ei ole riittävästi tarjolla, globaalissa kilpailussa tarvittaisiin menestystekijöitä ja siksi tuotekehitys on tarpeen.

LEFF - Learning Fashion Fair

Suomalais-saksalainen kauppakamari

Inge Martonen

inge.martonen@dfhk.fi

Projektissa tuotettiin aineisto muotialan messuosallistumisesta oppilaitosten ja yritysten käyttöön sekä pilotoitiin aineisto järjestämällä messut. Projektissa opittiin myös monikulttuurista projektityötä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti edisti kohderyhmän osaamista ja kilpailukykyä. Siihen osallistui yhteensä noin 100 partneriosapuolta, opiskelijaa, yritysten edustajaa sekä noin 200 muuta kohderyhmän edustajaa. Tuotetta levitettiin niin että se kohdentui noin 150 oman ammattialan edustajaan tai muuhun kansalliseen tahoon.

Aineisto on edelleen käytettävissä: www.leff.de
Käyttäjäprofiili, Näytteilleasettaja, Kävijä.

Aineistoa käytetään vapaasti, joten ulkopuolisten käyttäjien määriä ei ole seurattu. Aineisto on osoittautunut käyttökelpoiseksi partneriorganisaatioissa ja idean pohjalta on käynnistynyt 2002 uusi Leonardo-projekti WEB FAIR SCHOOL, jossa ideaa sovelletaan muille ammattialoille.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio on leimallisesti kansainvälinen ja aktiivinen (EU) projektitoimija. Keskeinen kiinnostuksen kohde on oppimisen tuotteistaminen ja yritysten kilpailukykyyn kehittäminen. EU-projektit tarjoavat aidon kokeilukentän oppia tunnistamaan ja ymmärtämään kulttuurieroja ja sitä kautta päästä hedelmälliseen yhteistyöhön.

PROW - Promoting Equal Opportunities in Work Organisations

Helsingin yliopisto, Vantaan

täydennyskoulutuskeskus

Pauliina Lampinen

pauliina.lampinen@helsinki.fi

Projektissa tuotettiin artikkelisarja ja julkaisu Gender and organisation sekä tasa-arvoa koskevista tilastotiedoista ja työelämän käytännöistä koostuva CD-rom. Lisäksi toteutettiin henkilöstöhallinnon edustajien koulutus organisaation kehittämisestä ja tasa-arvosta (15 koulutettavaa) ja järjestettiin kansainvälinen seminaari. Tuotettiin www-sivut.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Organisaatio oppi projektihallintaa ja tekijänoikeusasioita. Opittiin ymmärtämään sukupuolen merkitystä työelämässä eri maissa laajasti.

Kirjaa ja CD-rom -ohjelmaa on levitetty edelleen erityisesti kirjastoihin (noin 300 kpl). Projektissa syntynyt hyvä projektiyhteistyö jatkuu edelleen. Oma organisaatio oppinut ymmärtämään tasa-arvo-kysymysten käsittelyä syvällisesti.

Huomautuksia: 1995–1999 ohjelma ei rakenteellisesti tukenut hyvin tasa-arvoprojekteja, koska korostettiin yrityskohderyhmää sekä tietotekniikkaa;

näissä tehtävissä työskentelee vähän naisia. Komission vähäinen mielenkiinto projektien sisältöön heikentää toteuttajien motivaatiota. Koordinoivan ja hallinnoivan osapuolen vastuu ja työtaakka usein kohtuuton suhteessa muihin. Kansallisen toimiston rooli tärkeä yhteisen tiedotuksen ja verkottamisen organisoinnissa.

WOMECE - Women in Industry: An Orientation Course for Women in Metal Engineering, Electrical Engineering and Construction Sectors

Adulta oy
Sirpa Valtonen
sirpa.valtonen@adulta.fi

Projektissa kehitettiin erityisesti naisia metalli-, sähkö- ja rakennusaloille ohjaava 4 kk:n koulutusjakso paperi-, CD-rom ja Internet-versiona.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin koulutuksesta valmistuneet 23 henkilöä jatkoivat opintojaan ja/ tai työllistyivät varsin hyvin tehdyn seurantatutkimuksen mukaan ja kurssi arvioitiin hyväksi. Erityisen hyvä asia oli, että kursseilla oli sekä miehiä että naisia, kuten tasa-arvoisessa työelämässäkkin. Projekti toi lisää tietoa tasa-arvo-kysymyksistä sekä projektihallinnosta ja kansainvälisestä työkuulttuurista. Koulutus vaikutti välillisesti tiedotuksen kautta noin 300 henkilöön.

Koulutusohjelma on edelleen saatavana ja relevantti. Se on toteutettu kerran projektin päättymisen jälkeen. Sen toteutumisen mahdollisuudet jatkossa riippuvat työvoimahallinnon työvoimapolitiittisen koulutuksen rahoituksen mahdollisuuksista. www.adulta.fi/womec.

Huomautuksia: Projekti kutsuttiin ainoana suomalaisprojektina Madridin Valorisation of the LdV Programmes -konferenssiin 2002, samoin se on esitelty komission Women and Technical Professions -julkaisussa 2002.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Organisaatio kehittää toimintaansa kansainvälistyvän työelämän

pohjalta ja lähes kaikilla toimialoilla on omat kansainväliset projektinsa ja jatkuva hankeideoiden ja hankkeiden valmistelu vireillä.

VOCTALK - A Teacher/ Institutional Diagnostic and Development Programme for the Introduction of Content and Language Integrated Learning

Jyväskylän yliopisto, jatkokoulutuskeskus
David Marsh
david.marsh@cec.jyu.fi

Huomautuksia: Tietoa ei saatu tässä tiedonkeruussa. Mukana PT-valorisaatiossa.

TRANSBUILDER - Transfer and Dissemination of the International Training Programme for the Long-term Unemployed in the Construction Industry

Tampereen aikuiskoulutuskeskus
Risto Björn
risto.bjorn@tak.fi

REBUILDER-projektin levitysprojekti.

Huomautuksia: Katso vastaukset REBUILDER-projektin yhteydessä.

NUTRICARE - Nutritional Care and Catering Services for Elderly People in Institutional Care

Koulutuskeskus Tavastia
Raili Lotti
raili.lotti@kktavastia.fi

Projektissa tehtiin analyysi (kysely, 310 vastaajaa) laitosvanhusten ravitsemuksesta ja suunniteltiin sen

pohjalta 8 ov:n koulutusmoduuli (paperi ja Internet) lähihoitajien ja catering-alan opiskelijoille, tuotettiin opettajan oppaat (paperi, Internet) sekä tehtiin tiedote.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Tiedotuksen kohteena oli yhteensä 1 500 henkilöä. Projektin toteuttajat tarttuivat erityisen ajankohtaiseen aiheeseen, mikä inspiroi ja vahvisti ammatillisesti toteuttajia ja organisaatiota. Alueen vanhus-ten ravitsemustilanne oli julkisesti paljon esillä.

Projektin sisältö on edelleen ajankohtainen, mutta koulutusjakson toteuttamista suunnitellun laajuusena estää ammatillisen aikuiskoulutuksen heikentynyt rahatilanne. Aineistoja ja sisältöjä on soveltuvin osin käytetty ammatillisessa peruskoulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa. Yhteistyökumppanit ovat jatkaneet saman aihealueen yhteistyötä ESR-projekteissa. Ks. sivu www.kktavastia.fi/portal/yleista/projektit/nutricare.

Huomautuksia: Komissio valitsi Nutricare -projektin Best Practise -projektien listalle -98 ja -99.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: Ulkopuolinen tuki olisi tarpeen projektin tulosten jatkolevittämiseen. Laajemminkin paljon erilaisia kansainvälisiä tarpeita, mm. kulttuurituntemuksen ja suvaitsevaisuuden lisääminen.

VICET - Video Conferencing in an Educational and Training Environment

Oulun ammattikorkeakoulu
Raahen tietotekniikan instituutti
Leena Paaso

Projektissa tuotettiin Internet-aineisto videoneuvottelulaitteen käytöstä ja verkkopedagogiikasta.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Suuria ongelmia projektihallinnossa komission teknisen avun toimiston talousongelmien takia. Kulttuurierot vaikuttivat omassa partneriryhmässä, kun suomalainen nainen oli tietoteknisen alan projektijohtajana.

Aineisto on suurelta osin edelleen käyttökelpoinen ja ajankohtainen, vaikka jotkin yksittäiset tekni-

set asiat ovat edenneet. Videoneuvottelulaitteiden käyttö ei ole yleistynyt odotusten mukaisesti ja pedagogista osaamista tältä alalta tarvitaan edelleen.

Huomautuksia: Tiedot saatu puhelinhaastattelussa.

RAINBOW - Towards a European Rainbow - Increasing the Intercultural Awareness among Guidance Counsellors

Kansainvälisen henkilövaihdon keskus CIMO
Ulla Ekberg, Hanna Boman,
Mika Launikari
mika.launikari@cimo.fi

Kehitettiin ja pilotoitiin 80 tunnin laajuinen kurssi, maahanmuuttajien ohjaukseen liittyvä täydennyskoulutus ohjaushenkilöstölle; noin 20 henkilöä Suomessa. Koulutus muodostui seminaarityöskentelystä ja opiskelusta tietoteknisessä ympäristössä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektissa syntyi laaja eurooppalainen yhteistyöverkosto, kohderyhmän kielitaito ja tietotekninen osaaminen kasvoivat, ohjauksen laatu parani. Projekti hyödytti myös kansallista ylintä opetus- ja työhallintoa.

Koulutus on toteutettu uudelleen vuonna 2002 yhteistyössä Jyväskylän yliopiston kanssa niin että osanottajia oli 40. Projektin mallia on levitetty myös kansainvälisesti. Tietoa aiheesta on runsaasti verkkoympäristössä <http://rainbow.cimo.fi>.

Huomautuksia: Komissio valitsi projektin erityisarvioinnin kohteeksi sen erinomaisten tulosten takia ja projekti on Best Practice -listalla.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiseksi: CIMO:lla on merkittävä kansallinen rooli kansainvälisen henkilövaihdon alalla. Keskeisimmät kehittämisen kohteet vuodesta 2007 eteenpäin ovat: elinikäinen oppiminen ja ohjaus, syrjäytymisen ehkäisy, maahanmuuttajien aseman parantaminen, vammaisten tukeminen, yhteistyö pk-yritysten kanssa, ikääntyneiden pääsy EU-ohjelmien edunsaajaksi, non-formaali oppiminen, aikuiskoulutuksen kehittäminen, nuorten osallisuuden lisääminen, yhteistyö kolmansien maiden kanssa.

JobFinder - Methodologies for Recruitment Services and Vocational Guidance

Porin aikuiskoulutuskeskus
Taina Hanhinen
taina.hanhinen@pto.pori.fi
Tiina Kallio
tiina.kallio@poriakk.fi

Projektissa tuotettiin raportteja, www-sivut, joilla 5 500 kävijää projektin loppuun mennessä, arviointiraportti, projektia käsitteleviä lehtiartikkeleita, Top10 -rekrytointipalveluanalyysi sekä perustettiin paikallinen ja kansainvälinen toimijoiden verkosto.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti edisti toteuttajien ja toteuttajaorganisaation kielitaitoa, projektinhallintataitoa, henkilökohtaisia ja organisaatiotason kontakteja sekä rekrytointiosaamista.

Projektin idea oli pohjana ESR-rahoitteiselle SataUra-projektille 2002–2004. Kansallisia raportteja on hyödynnetty ja Top10-rekrytointipalveluanalyysin perusteita on käytetty myöhemmissä ennakointihankkeissa. Yhteistyösuhteet jatkuvat.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Tällä hetkellä ei erityisiä tarpeita. Satakuntalaisten oppilaitosten mielenkiinto kv-toimintaan voisi olla vastaajien mielestä nykyistä suurempaakin.

DOCOLD - Development of the Care of People with Learning Disabilities

Laurea ammattikorkeakoulu
Aulikki Iija
aulikki.iija@laurea.fi

Projektissa tuotettiin oppimateriaali Mahdollisuuksien avautuminen - Eurooppalainen näkökulma kehitysvamma-työhön (200 kpl), vaikutus noin 2 000 henkilöön, englanninkielistä materiaalia, kaksi koulutusjaksoa noin 35 kehitysvamma-alalla työskentelevälle.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna

2003: Projektin toteuttajat kehittyivät asiakaskeskeiseen, osallistavaan työtoteeseen. Projektista tehtiin pro gradu-työ. Kehitysvamma-alan tietoa levisi myös koulutettavien organisaatioihin alueellisesti ja kansallisesti.

Projektin tuottama aineisto on edelleen aktiivisessa käytössä eri organisaatioissa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämiselle: Kansainvälinen toiminta palvelee organisaatiota laajasti, yhtenä tarpeena on kehitysvammaisten ja muiden vaikeasti työllistettävien ryhmien ohjattu ja tuettu työllistäminen ja sen keinojen kehittäminen Euroopan maissa.

EUROBUS - Building Enterprise Competence Through Learning of European Business Cultures

Jyväskylän yliopiston jatkokoulutuskeskus
Koordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa.

Projektissa tuotettiin aineistoa ja koulutusjaksoja pk-yrityksille eri kulttuureista ulkomaankaupan edistämiseksi.

Huomautuksia: Projektista ei saatu vastausta tässä tiedonkeruussa.

ILC - Interactive Learning Centre for Public Transport

Team Larus
Teppo Tenkanen
Teppo.tenkanen@larus.net

Projektissa kehitettiin interaktiivinen koulutus- ja viestintämalli bussiliikenteelle. Mallia työsti ja testasi yhteensä 82 henkilöä.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin toteuttajien ja toteuttajaorganisaatioiden kansainvälinen hankeosaaminen kehittyi merkittävästi, kynnys lähteä kansainvälisille vientimarkkinoille madaltui, kielitaito, kulttuuri- ja viestintäosaaminen kehittyi ja kyky vertailla eri maiden

liiketoimintaa parani. Kohderyhmän itsetunto ja ammattitilpeys kohosivat ammatillisen kehittymisen myötä (siirtyminen tietoverkkojen käyttöön oppimisessa).

Mallia käytetään edelleen yhdessä suomalaisessa suuryrityksessä ja neuvottelut italialaisen yrityksen kanssa ovat käynnissä.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Yhtenäisten koulutusmallien kehittäminen bussialalle tulossa olevan kuljettajankoulutusdirektiivin mukaisesti. Kuljetusala on hyvin kansainvälinen.

Compass to Success - Combining Business Strategies and Career Development in SMEs: Personnel Resources for Enterprises' Success

Helsingin yliopisto
Palmenia
Koordinaattori Mervi Porevuo
nyk. Sitran palveluksessa
mervi.porevuo@sitra.fi

Projektissa kehitettiin henkilöresurssien kehittämismalli, joka yhdistää liiketoimintastrategian ja urakehittämisen. Malli sisältää käsikirjan, yritystyökalun, työ- ja urakehitystyökalun. Ks. www.studium.helsinki.fi/compass.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Vaikutukset ulottuivat mukana oleviin yrityksiin laajemminkin. Projektioorganisaatio oppi kansainvälisten projektien hallintaa.

Tuote on vapaasti käytössä ja sen aikaansaannoksia hyödynnetään edelleen Palmeniassa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Kansainvälinen kehittämistyö on ensisijaisen tärkeää koulutusmarkkinoilla kilpailtaessa, mutta sen hallinnon ja omahoito-osuuksien hoitaminen on joskus ongelmallista. Ongelmana on usein myös korkeatasoisen kv-osaamisen henkilöityminen ja siitä johtuvat ongelmat.

Intercrafts - Internationalization Training Programme for Small Craft Firms

Turun kauppakorkeakoulu
PK-instituutti
Koordinaattori ei ole enää organisaation palveluksessa, tiedot antoi Irma Vento
irma.vento@tukkk.fi

Projektissa tuotettiin verkkosivut, virtuaalinen oppimisympäristö ja käyttäjän ohjeet käsityöalan pk-yritysten kansainvälistymisen tueksi. Tuotettiin useita raportteja, tiedotteita ja kannanottoja asiasta.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projekti synnytti kiinnostusta ja keskustelua crafts-yritysten kansainvälistymistä kohtaan, opittiin paljon virtuaalisen opetuksen kehittämisestä. Organisaatio oppi paljon sekä kansainvälisestä hanketyöstä että verkko-opetuksesta. Kansallisesti kohderyhmä ei ole tällä hetkellä suuri, mutta erityinen ja kulttuurisesti merkittävä.

Verkkoaineistoa käytetään edelleen tukiaineistona yrityskoulutuksessa.

Nykyiset tarpeet EU-kehittämislle: Organisaatio on kokenut EU-toimija, jolla laaja verkosto, mutta sitä on jatkuvasti ylläpidettävä ja kehitettävä. EU-sisämarkkinoiden tarjoamat mahdollisuudet ovat edelleen vajaakäytössä ja pk-yrityskohderyhmän kehittämistarpeet ovat moninaiset.

Pro Healthy Life - Interactive CD-rom in Environmental Health for Professionals and Decision Makers

Turun yliopisto
Irene Jaspi ei ole enää organisaation palveluksessa.

Projektissa tuotettiin korkeatasoinen ympäristöterveydenhuollon alan CD-rom.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Projektin tuote oli EDITA:n tuotannossa, mutta se luopui CD-rom -ohjelmien myynnistä yleisemminkin. Ohjelmaa jaettiin syksyllä 2002 noin 100 kpl oppilaitoskäyttöön. Projektissa syntyi paljon tietoteknistä osaamista ja hyviä verkostoja.

CD-rom ohjelma on edelleen saatavana ja on toimiva ja korkeatasoinen, mutta sen uusista painoksista tai päivittämisestä ei ole päätöstä. Yleisesti CD-rom ohjelmien suosiota laskee kalliina pidetty hinta sekä aineistojen vanheneminen.

Huomautuksia: Tiedot on saatu puhelinhaastattelussa Irene Jaspilta sekä kirjastoista, joissa tuotetta on saatavana.

EntreFemme - Entrepreneurship - A Hidden Potential of Women. Possibilities Offered by Information Technology in Entrepreneurship Training

Tulossilta Oy

Päivi Siltanen

paivi.siltanen@tulossilta.fi

Tuotettiin 250 kpl CD-rom -ohjelmaa naisyrittäjiksi aikoville, kutakin käytti 10-20 henkeä sekä 100 kpl tutorin CD-rom -ohjelmaa, kutakin käytti 5-10 henkeä.

Vaikuttavuus: Projektissa noin 40 henkilöä oppi kansainvälistä yhteistyötä, koulutusteknologiaa ja

projektihallintoa.

Organisaatio vie nyt itse e-oppimista ulkomaille.

PSDD - Performance Sportswear Design and Development - levitysprojekti

Hämeen ammattikorkeakoulu

Wetterhoff

Sirpa Mörsky

sirpa.morsky@hamk.fi

Projekti oli levitysprojekti.

Huomautuksia: Katso vastaukset alkuperäisen projektin kohdasta.

European Community Care Education

Mikkelin ammattikorkeakoulu

Koordinaattori Salla Seppänen on nykyään

Oulun ammattikorkeakoulun palveluksessa

Projektissa kehitettiin kansainvälinen sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelma.

Vaikuttavuus projektin toteutumisaikana ja vuonna 2003: Koulutusohjelma on edelleen toimiva ja opiskelijat työllistyvät hyvin.

Huomautuksia: Tiedot saatu organisaation muilta jäseniltä.

Phase 2.

National report on the implementation
of the Leonardo da Vinci programme

Finland

Contents

1	Context and methodology	66
1.1.	Community context	66
1.2	National context	67
1.3	Main objectives of the report	67
1.4	Description of the methodology adopted to draft the report	68
2	Activities implemented	70
2.1	Analyses of factual and statistical data	70
3	Results	78
3.1	Can an immediate impact on beneficiaries be observed?	78
3.2	European dimension	80
3.3	From an individual point of view, to what extent are the final beneficiaries (in this context those organisations/people that are not directly involved in the project as project promoters/ partners) aware that they are taking part in an activity with a European dimension	81
4	Conclusions and recommendations based on statistical data and result (chapters 2 and 3)	82
4.1	Conclusions	82
4.2	Recommendations	83
5	Implementation / management procedures	85
5.1	Analyses of factual data	85
5.2	If interrelations exist, how do they operate?	89
5.3	Conclusions, Measurement of efficiency applied to	90
5.4	Recommendations	90
6	Funding and financial management	92
6.1	Analyses of factual data	92
6.2	Conclusions	94
6.3	Recommendations	94
7	Lessons learned from the Phase 1 during the years 1995-1999	95
8	General conclusion	97
8.1	Contribute to the improvement of the implementation of the current Programme	97
8.2	Provide input for the purpose of an ex ante evaluation with the prospect of the continuation of the actions at the end of the current Programme.	98
8.3	Provide input for the national reports of June 2007	98
	Appendixes	99

1 Context and methodology

1.1 Community context

Decision No. 382/1999/EC establishes the second phase of the Leonardo da Vinci programme. The Leonardo da Vinci programme contributes to the implementation of a vocational training policy for the Community, which supports and supplements the actions of the Member States. The objectives of the second phase of the programme are:

1. To improve the skills and competencies of people, especially of young people, in vocational training at all levels, with a view to facilitating their integration and reintegration into the labour market.
2. To improve the quality of, and access to, continuing vocational training and the lifelong acquisition of skills and competencies.
3. To promote and reinforce the contribution of vocational training to the process of innovation, with a view to improving competitiveness and entrepreneurship, also in view of new employment possibilities.

The priorities adopted in relation to the objectives of the Programme are presented in table 1.

Table 1. Priorities of the Leonardo da Vinci Programme

Call 2000–2002	Call 2003–2004
<ol style="list-style-type: none"> 1. Employability 2. Partnership 3. Social inclusion 4. Adaptability 5. New technologies 6. Transparency 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Valuing learning 2. New forms of learning and teaching and basic skills in vocational education and training 3. Guidance and counselling

1.2 National context

The Government defines the priorities of educational development policy in the Development Plan for Education and Research. The present plan covers the years 1999-2004 and coincides inherently very well with the aims of the Leonardo da Vinci programme. The next plan is just being prepared. Also the National Strategy for Education, Training and Research in the Information Society for 2000-2004 defines the strategy and practical measures for education and training. The recent reform of the Finnish educational legislation stresses the objectives of studying, nurtures networks between different educational institutions as well as vocational and general education, and leaves the pedagogical issues to be decided and developed in individual educational institutions. The Ministry of Education has responsibility for the implementation of the Leonardo da Vinci programme in Finland. The Ministry of Education has nominated two national agencies in Finland. Finnish Leonardo Centre has the overall responsibility for tasks of a more general nature, such as Programme web-pages and databases. Leonardo Unit in the Centre for International Mobility CIMO is responsible for the mobility me-

asure and Finnish Leonardo Centre has responsibility for the other measures. For the sake of clarity and cohesiveness, the term 'National agency' refers to them both in this report.

1.3 Main objectives of the report

This report complies with the Commission guidelines for national reports (CL/43/2002-EN). The main objectives of this report are to contribute to the improvement of the implementation of the Programme, to lay the foundations of the national report of June 2007 and to provide data for the purpose of ex ante evaluation with the prospect of the continuation of the actions at the end of the current Programme. The report will focus on the relevance and effectiveness of the Programme. It will:

- contribute to the updating of the analyses made in the planning stage and possibly to a revision of the operational context
- ascertain the clarity and comprehensiveness of objectives and assess their relevance
- assess the mechanisms for implementing

the Programme and the technical, administrative and financial monitoring of activities as currently carried out at centralised and decentralised levels.

The Finnish Ministry of Education also decided that the most important findings and implications concerning the long-term effectiveness of the Finnish Leonardo da Vinci projects from the first phase of Programme into the evaluation of the second phase of the Programme shall be included in this National report as far as they contribute to the main objectives of the present evaluation. These are presented in chapter 7. As The Finns take active part in the Programme as partners, Finnish Leonardo Centre has also devoted some effort to support the Leonardo projects contracted and co-ordinated from abroad. The relevance and effectiveness of those projects was included in the evaluation, when appropriate.

1.4 Description of the methodology adopted to draft the report

The evaluation was carried out by an outside evaluator, senior researcher Ph.D. Seija Mahlamäki-Kultanen from the University of Tampere Research Centre for Vocational Education. The evaluation methodology emphasised co-operative and developing actions and relationships with the different participants in the Programme. Both quantitative and qualitative analyses were conducted. A large amount of primary data was gathered and analysed. The National Agency provided all the statistics concerning the LdV -programme and the other documents mentioned in the Guide for the preparation of national reports.

The evaluator collected data from all of the 65 Finnish co-ordinated B- and C-procedure projects during the first phase of the Programme. Data was gathered from the project co-ordinators when they could be reached directly and in other cases from other members of the co-ordinating organisation by telephone interviews, a qualitative and partly quan-

titative questionnaire and group interviews. The response-rate of the questionnaires was high, which shows the priority attached to the Programme by Finnish participants and their interest in development work in general. The people interviewed are relevant and important participants in the implementation of the Programme in phase 2 and represent all the relevant stakeholders of vocational education and work-life. All the projects' web sites were also analysed, if available.

The Finnish Leonardo Centre's and CIMO's information leaflets and web sites were also evaluated according to sound information and www publishing criteria, because they are the most important data source for the public about Leonardo da Vinci programme.

The evaluator carried out data gathering about the second phase from projects in three subgroups (A procedure, B and C procedure co-ordinated by Finnish institutions, and Finnish partners of B-and C-procedure projects co-ordinated from abroad) taking into account the Guide provided by the Commission for drawing up national reports, but also the specific issues of national importance in each measure. Double-data gathering from those individual project co-ordinators assigned to more than one project was avoided so as not to burden the participants too much and thus ensure the quality of their data.

A qualitative and quantitative questionnaire of seven pages was sent by e-mail to every second A-procedure project. The response-rate was 51%. The Programme evaluator interviewed all the external evaluators of A-procedure projects by telephone.

The evaluator carried out data gathering from B and C procedure projects by separate questionnaires sent by e-mail to every Finnish-co-ordinated project and two-thirds of projects co-ordinated from abroad. The questionnaires included both qualitative and quantitative questions. The response-rate was 47 % for the Finnish partners of projects co-ordinated from abroad and 78 % for the Finnish co-ordinated projects. The Programme evaluator member-checked all the assessment forms of B- and C-procedure projects written by external evaluators. The Programme evaluator took part in the meetings

arranged for the participants in the different phases of the life-cycle of the B and C procedure projects, made observations and interviewed the participants. Those meetings included the meeting for the full-proposal preparation phase of B and C procedure projects, the training session to support the promoters in setting up their own monitoring and management structures and to network the promoters in the beginning of the life-cycle of the project, and a networking session for the Finnish co-ordinators of the B procedure projects co-ordinated from abroad.

The evaluator interviewed the members of the National Steering Committee in Finland in a group interview. The evaluator interviewed the staff of the Finnish NA, both Leonardo Centre and CIMO, several times. The findings and conclusions of the overall evaluation were presented to them and the validity and importance of the results were discussed in order to inform their future work. Because of the huge amount of primary data, it is not useful to attach it all to this report, but instead, and as indicated in the Guide, only the analysis is included.

The projects were also encouraged to use the data gathered for their own self-evaluation purposes. One third of the A-procedure projects' co-ordinators completed their questionnaire together with other project-members or the beneficiaries. 10 % of the B-procedure projects did the same.

Projects mentioned by names in this report are listed by project codes in the Appendix 7.

2 Activities implemented

2.1 Analyses of factual and statistical data

2.1.1 Categories of activities

2.1.1.1 Types of projects and networks

Finnish participants submitted 671 full proposals to the Programme during the years 2000–2003. 333 of them were accepted. These are divided as follows: 296 projects in the mobility measure, 24 pilot projects, no thematic actions, 5 language competencies (of which 3 are from the call for 2003), 1 transnational networks project and 3 reference material. The number of new B- and C-procedure projects per year has been around six, which is a nice figure compared to the modest size of the Programme, but the expectations from them can also be compared to our population size of around five million people. The number of Finnish proposals has decreased slightly call after call, by 20% from the year 2000 to the year 2001 and 35 % to the year 2002. (See Appendix 1. and Appendix 2.). At the same time, interest in applying as a partner has increased from year to year by 10–20 partnerships.

Finnish institutions also take active part in different Leonardo da Vinci B- and C-procedure pro-

jects contracted and co-ordinated from abroad. Altogether 179 partnerships have been contracted during the years 2000–2002 between a Finnish institution and a foreign LdV contractor. The qualitative data explains the increase in partnerships co-ordinated from abroad and the small decrease in proposals co-ordinated from Finland: even experienced projects partners claim that they sometimes want to avoid the bureaucracy and troubles of being a contractor (Appendix 3).

Many kinds of organisations take part in the B- and C-procedure projects, although the polytechnics and universities often contract and co-ordinate them. Secondary level vocational institutions, adult education institutions, social partners, enterprises and public authorities belong to the partnerships. The number of SMEs taking part in the B procedure projects was 19 % during the years 2000–2002. SMEs were the largest category of organisation.

The largest category of organisation in mobility measure during the years 2000–2003 were vocational secondary level education institutions (56,6 % of all organisations). The others were polytechnics (17,5%), adult education institutions (7,9%), public authorities (6,1%), universities (4,8 %) and enter-

prises (4,4 %). The call for 2003 showed a remarkable shift towards even more vocational secondary level organisations taking part in the mobility measure. 73,5 % of all 2003 projects are co-ordinated by vocational secondary level education institutions. Polytechnics co-ordinate 11,8 % of the projects, universities 7,4 % of the projects, adult education institutions 2,9 %, foundations and unions 2,9 % and public administration and authorities 1,5 %.

During the years 2000–2002, the Finnish have been co-working in B- and C-procedure projects with partners from 23 countries, almost all the eligible countries for Leonardo da Vinci programme. Partners from Great Britain and German are the most numerous, but Austria, Netherlands, Italy, Sweden, France, Greece, Spain, Norway, Portugal are also common. The most common candidate countries as Finnish partners are the neighbouring country of Estonia and Hungary. (Appendix 5.)

Most of the Finnish organisations taking part in B- and C-procedure projects are situated in the most southern Uusimaa and Tampere regions, where the central organisations, head offices of different social partners and unions etc. are also situated and where the majority of the Finnish population lives. There are, however, at least a few organisations taking part in B- and C-procedure projects in each region. The distribution of mobility projects around the country is more even, including every region in approximate proportion to its population.

There are some conceptual and practical difficulties in finding a good way to create sectoral classifications that would serve all the needs of different target groups. The classification used was developed in Finnish Leonardo Centre to suit the purposes of the Programme in Finland. Quite a few educational institutions apply for projects, which include beneficiaries from more than two sectors and even 19,7 % of the mobility projects are classified as being multisectoral, which is not very informative. The proportional division of mobility projects between different sectors during the years 2000–2002 is fairly close to the distribution of students in each sector in our country. The proportions of projects were in descending order Technology and transport 20,9 %, Tourism, catering- and service 17,2 %,

Social and Health care 12,7 %, Commerce, administration and public services 12,4 %, Humanities, culture and arts 9,3 %, Agriculture and natural sciences 5,1 %, Education 2,4 % and others 0,3 %. The division corresponds well with the national needs explained further in chapter 2.B.b.

2.1.1.2 Mobility measures:

categorisation of the beneficiaries

The categorisation of the mobility projects according to beneficiaries during the years 2000-2003 was:

- a. persons undergoing initial vocational training: 154 projects,
- b. students in polytechnics and universities: 43 projects,
- c. young workers and recent graduates: 17 projects
- d. human resources managers in enterprises, vocational training programme planners and managers, particularly trainers and occupational guidance specialists: 78 projects
- e. trainers and mentors in the area of language competencies: 4 projects.

For detailed annual figures for each category see Appendix 1. An examination of the decisions from years 2000–2003 shows that interest in the Programme has been changing according to the target group. The number of mobility projects in the target groups a and d is rising and at the same time the number of traditional universities in the target group b and all beneficiaries in the target group c and e is decreasing. The number of proposals in the target group e has been fairly low all the time. Quite a lot of effort from CIMO Leonardo Unit has been focused on getting more applicants, especially from the target groups c and e but with only minor results. According to the final statistics from the year 2000 there were 713 individual beneficiaries receiving the Leonardo da Vinci grant, of which 336 (47%) belonged to the target group a, 151 (21%) to b, 124 (17 %) to c, 93 (13 %) to e and 9 (1 %) to e. Altogether 10 persons (1,4 %) were disabled people.

Target objectives for the beneficiaries in the groups a to c are always training and for the d and e developing vocational education and training.

Mobility measure seems to be more popular among females, especially where target groups b (77 % female), c (80 % female), d (63 % female) and e (56 % female) are concerned. In the target group a. the division between female (55 %) and male (45 %) is quite even.

There is a clear trend towards more even distribution of target countries (Appendix 4.). The beneficiaries do not favour either neighbouring countries or very distant countries, but instead go to almost all eligible countries. The most popular countries have been the same as in Phase 1 of the Programme. Around 100 grants have been awarded for beneficiaries going to German and Great Britain during the years 2000–2003, but surprisingly Great Britain is losing popularity year by year. One of the most important reasons for the decrease is the exceptionally high living costs in the country, especially in London. The Scandinavian countries seem to have a stable popularity; every year altogether around 60 grants are given to beneficiaries to go to one of them. Italy, Spain, Portugal, Greece and France are the most popular target countries for Finnish tourists and have also been popular countries for the LdV beneficiaries to train, but they are slowly losing popularity as target countries. At the same time, Estonia and Hungary are gaining popularity. It is important to remember that although the Finnish, Estonian and Hungarian languages have the same origin, they are not understood natives of other countries in the group without studying them. Netherlands is a popular target country, although the popularity has varied from call to call. Belgium and Ireland are quite stable in popularity as target countries, to which around 20 grants are awarded each year. Latvia and Lithuania are showing a good beginning as host countries.

Although the distribution of target countries is quite even, the same cannot be said about the languages used. Finnish students typically study both Swedish and English as compulsory languages at every level of schooling. Still, they do not necessarily use Swedish, even when training in Sweden!

Other common European languages like German, French and Italian are very rarely taught, especially in secondary level vocational education. Consequently, English is used in almost all the mobility projects as the main language. Only 12 students (1,7 %) in the target group a and 23 (3,2 %) students from the target group b were reported to have used German during their training in the year 2000. There were only a few individuals receiving preparation for other languages like French and Norwegian and using them during their training in the year 2000. Thus, English is the dominant language with all the target groups. What is almost ironic is that almost all the trainers and mentors in the area of language competencies also used English as the only language in their exchange period during the year 2000.

2.1.2 Nature of funded activities

2.1.2.1 The coverage of the objectives and priorities of the Programme

The objectives defined seem quite varied with the distribution of beneficiary or target group and their connection with the actual project being very broad, which according to Leonardo participants can be seen in a positive manner to open up many possibilities for projects. The enormous range of issues dealt with in the projects makes the work of the staff in the National agency extremely demanding from a professional viewpoint. Good information handling and communication skills are needed with all the possible stakeholders in the life span of projects. It is not only necessary to get the projects to run smoothly, but also to support relevant goals and disseminate results from a great range endeavours to all possible audiences. This situation makes it methodologically challenging to address the issues of relevance and efficiency of the Programme. Bearing in mind the reasonably small economic resources and the wide variety of possible targets in the midst of other national, European and international initiatives, it is practically impossible to identify the specific effects of Leonardo actions.

The objectives are not covered evenly by the mobility measure projects. The share of projects target-

ting the first objective has been increasing. This may reflect the great number of initial vocational education applications in our country and their also leading as mobility project co-ordinators. The number of mobility projects with several objectives has been almost one fifth each year. Results from the 2003 Call are presented for mobility projects. 71% of them have chosen the first objective, 6% the second, 10 the third and 21 several objectives. The results seem to reflect the shift towards even more vocational secondary level institutions being project co-ordinators.

The objectives of Call 2000–2002 are covered quite evenly in the 21 Finnish B- and C-procedure projects. 7 have chosen the first, 8 the second, 4 the third and 2 several objectives.

The most popular priorities in the mobility measure during 2000–2002 were partnership (98 projects) and employability (90 projects), with a further 228 projects of various types. The priorities of social inclusion (13 projects), adaptability and entrepreneurship (5 projects), new technologies (11 projects) and transparency (3 projects) were much less common. Division of priorities was quite different between the 23 B and C procedure projects, although partnership was also the most popular focus in these projects. There were 2 projects with employability as the priority, 6 projects on partnership, 3 projects related to social inclusion, 5 projects related to adaptability and entrepreneurship, 6 related to new technologies and 1 related to transparency. The new priorities chosen during the year 2003 were valuing learning by 31 % of the projects, new forms of learning and teaching and basic skills in vocational education and training by 54 % and guidance and counselling by 15 % of the projects.

Although new technologies was not chosen as a priority in many mobility projects, according to a separate survey conducted by CIMO, ICT was very widely used in the Finnish mobility projects to develop the quality of training and new pedagogical models. Several Finnish Leonardo participants are of the opinion that new technologies should no longer be seen as an intrinsic value, but instead they should be treated as an integral and self-evident

part of communication, training and education. Excessively abstract objectives and priorities are, on the other hand, seen to produce only rhetoric.

2.1.2.2 National needs

According to the beneficiaries, it can be said that the mobility measure meets quite well the needs of all the separate target groups of the Programme. The same can be said about the needs of the system and educational organisations - the national education policy gives priority to the development of work-based learning and, in general, European trends like skills demonstrations in the secondary level vocational education are being explored intensively. The targets of the Programme are widely varied and many kinds of ideas can be converted to mobility projects in all possible educational sectors and levels. The flexibility and efficiency of the national Leonardo Unit in CIMO increases the benefit for target groups when, for example, urgent advice or changes in the project plan are needed to make reasonable and educative projects and not only to use up the grant awarded. There are opposing opinions about the difficulty of the Programme - about one third of the respondents to the questionnaire think that it is still too difficult to get a mobility project accepted just to make a simple thing possible, such as sending a student or two to train abroad. At the same time, many experienced project co-ordinators claim, that Leonardo da Vinci is one of the easiest European union programmes. It is not a fault of the Programme that students with special needs require more support during training abroad. Some co-ordinators naturally bring into the discussion the fact that training abroad and thus also the Programme inherently favours self-supportive students with good learning skills and language competencies. Still, the mobility projects for students with learning difficulties are many and there were 1,4 % disabled persons among the beneficiaries during the year 2000.

The needs of the different beneficiaries and educational organisations can both, in principle, be met well through different B- and C-procedure projects, too. Still, according to laymen, a good medi-

cine is behind a jungle. A long response time by a bureaucratic and closed system makes it difficult to attract as coordinators enterprises that are struggling with a dynamic and fast-paced economy. The idea of return on their investment taking two to four years is not attractive to entrepreneurs. Because the speed of economic cycles and turbulence in work life tend to speed up, the Programme must also become more rapidly responsive and more decentralised in order to be attractive to entrepreneurs.

The language, planning and processes of a Leonardo project seem to be more easily accepted and learned by people who have already worked in public services like education. The present system, in which it is mostly public institutions that co-ordinate, and others act as partners is, according to most of the participants, the best possible under the present circumstances.

Decentralisation, the system of pre- and full proposals have enhanced the accessibility and responsiveness of the Programme. Finnish participants see the Programme as a way to both get and give valuable knowledge. Professional project co-ordinators state, once again, that the procedures and administration of LdV-projects could serve as models for other European union programmes and initiatives.

CIMO and the Ministry of Education initiated national priorities, which were discussed and agreed upon in the Steering committee. There were no national priorities during the year 2000. During year 2001 they decided to highlight in the selection process of mobility projects during year 2001 high quality language and cultural preparation, the training of tutors for work-based learning, regional and sectoral co-operation and the internationalisation of apprenticeship training. The priorities for the year 2002 were high quality language and cultural preparation, regional and sectoral co-operation and longer placement periods and reciprocity. The priorities for the year 2003 were national networking, dissemination of best practices, developing skills demonstrations with European partners and enhancing the employability of young people. There were no national priorities set for B procedure projects in any of the calls for proposals.

2.1.2.3 Are the target groups of the Programme actually reached?

Both quantitative and qualitative data show that all the target groups are fairly well reached, especially taking into consideration the fairly small amount of financial resources available for Leonardo da Vinci programme participants.

Different measures interest different participants and complement each other in fulfilling the targets and priorities of the whole Programme. Mobility projects are, for the most part, serving participants from the Finnish public educational system and the B- and C-procedure projects serve many target groups and interests, including educational institutions, social partners, work-life and even research purposes in some few cases. For example, mobility projects for beneficiary group c, young unemployed, are few and it seems difficult to activate unemployed people themselves to look for opportunities to enhance their employability or mobility, which is why experience from B- and C-procedure projects are needed like from Softimmigrants-project, which is developing socio-cultural working skills for immigrants and their receivers. Finns do not often address equal opportunity needs with B- and C-procedure projects. Instead, Finnish girls and women are the ones who use most of the Finnish mobility grants.

2.1.2.4 What are the main motivations, which induced participants to take part in the Programme?

People who apply for a project have many different motivations, and they vary according to the target group.

A-procedure

It is quite clear that extra resources are needed for placement in an exchange period abroad. For a typical vocational secondary level institution, international co-operation and offering placements abroad is not only a national priority in the curriculum but also an important part of the image. If you take into account the grants available, the mobility projects are often fairly small, - "the grant is hardly

worth the trouble" - but still they are seen by the active participants as important, whether the reasons are strategic or partly symbolic. One-third of the coordinators in vocational secondary level institutions report their reasons for taking part in the Programme to be strategic commitment to internationalisation, a search for new know-how and exchange of competence, a desire to be more deeply involved in international networks, a desire to advance their own education and an opportunity to offer their students the chance for a placement. The expectations emphasise international experiences, language competence, better vocational skills and, in some cases, better employability and competitiveness in European labour markets, as well as internationalisation of local enterprises. More abstract target words, like enhancing the European dimension or transparency, are not used in everyday language, although many of the mobility projects do enhance them. Still, the basic reason for applying for a mobility project is simply to make it possible for a young person to get his/her vocational degree with an international training period. In this evaluation it is relevant to consider target group b as further divided into students from traditional universities or polytechnics. The motivation of the polytechnics to apply for an LdV mobility project seems to be strong and strategically motivated. They want to use this route to make it possible for their students to train abroad, which has high priority in the strategies of polytechnics. For the universities, however, the fairly small LdV mobility project grants seem to have less importance and the value of training in the university curriculum seems also to be less. Organisations applying for the mobility projects for the target group c are searching for better employability, either in Finland or abroad, to enhance social inclusion and mobility. The target group d applies for mobility projects to gain strategic knowledge for the development of education and, in a more general sense, just to 'internationalise.' About one-fourth of the people in these mobility projects work in sectors, which in the Finnish scale, are small, lacking colleagues and urgently in need of international co-operation. There were no answers to this question from the target group e, which is fairly small in any event.

B- and C-procedure

Co-ordinating a B- and C-procedure project is not just a task but always also a very demanding commitment. Although there has to be many strategic and well understood motives from work-life and education before any organisation applies for a LdV B- and C-procedure project, there is also always a couple of very enthusiastic and talented people, often women in Finland, who are the force behind the application because they enthusiastically seek this experience in their professional and personal life. The apparent value basis of people interested in international development work and vocational education deserves further study. Both men and women seem to share the opinion that, for reasons not deeply explored in this study, Finnish women suit and manage well in international project work, which takes much more effort than can be calculated. Some of the organisations gave full support to these key persons, while some of them seemed to lack strategic commitment to the internationalising process and the people working for it. The motives of the enterprises and social partners vary for natural reasons according to each sector, and typically when there was interest in a particular sector it came from many organisations at the same time. Projects like DBTech Pro (data-base-specialists), MAC-SSIIM (international risk-management), OJT gene bank (shipbuilding) and Web Fair School (internationalising SMEs) projects seem to be good answers for the specific needs of important sectors in Finland. In times of economic depression, the motives for LdV projects in enterprises seem to decrease and become very short term. They prefer to invest in inexpensive short courses, if at all. It is quite natural, that in the Finnish context our large public sector is also very visible in LdV project work. Vocational education is public, and many of the LdV projects seek collaboration with enterprises, more transparency and mobility (ENV-Inter, ETM, ENTREDU, Toward active old age, Pro Europass, AITO, OPIFEX and Quality in VET-schools). New ideas are sought by our public welfare sector in urgent and common European problems like drugs (Transdrug), care of the growing number of old people (Toward active old age and

VATO-training package) and immigrants (AITO and Softimmigrants). LdV projects that address unemployment, social inclusion or gender inequality are quite rare in Finland. Many LdV participants claim that access to vocational education and gender issues are already quite well established in the Finnish vocational education system, although maybe not as well in work life. As far as mobility is concerned, the typical target group is low-salary labour that comes to Finland lacking vocational education, never own citizens leaving Finland to search for a job in other parts of Europe.

2.1.2.5 Consistency and synergy between the Programme and other Community education/training initiatives

Consistency with the European year of languages was shown in the national priorities for mobility projects during year 2001. A seminar was arranged to support high quality language projects and even before that high quality language and cultural preparation had been highlighted. During the year 2003 three Finnish language competence pilots were accepted.

Half of the development projects themselves report having some kind of a connection with other European Union programmes and initiatives. Good examples of efficient networking are projects AITO, Opifex, Pro Europass and Toward active old age. About one third of the mobility projects for the a and b beneficiaries have some kind of a connection with other programmes or initiatives. Typically a workplace hosts students receiving funding from several sources and the connections are not on strategic basis, but in some cases a tool developed in a B- and C-procedure project is tested in a mobility project. In the projects for d beneficiaries, strategic connections with other initiatives are more typical and as many as two-thirds have them with other programmes or projects, including Leonardo B- and C-procedure projects.

Sometimes a project gives rise to another project idea. Sometimes a tool or an idea developed on a national level in a project funded by the European Social Fund is developed further in a European context. Efficient collaboration with other projects or

initiatives is, however, still not typical - perhaps due to a lack of awareness about the results of earlier or ongoing projects. Information overload and being too busy seems to be the problem, not a lack of information. Active people are often struggling with extraordinarily huge workloads. This makes it hard for the project promoters to look for meaningful knowledge and networks, and also to analyse results from earlier or ongoing projects. More often, the projects mention collaboration in the sense of good will, general networking and an interest in future projects.

The Finnish partners of projects co-ordinated from abroad are generally not very well aware of the wider context and connections between their project and other European union programmes and initiatives

2.1.2.6. The quality of placements/exchanges

99 % of the placement periods of target groups a and b were recognised during the year 2000 either as an integral or optional part of the training cycle. Europass was used in 71 % of the a target group's placements and 13,25 % of the b target group's placements. Many types of pedagogical tools and information and communication technology were used in the validation process. It seems that teachers and students in the social and health care sector have the most enthusiasm to develop and use sophisticated ways of documenting and reporting their learning during mobility periods, like digital learning diaries and portfolios. In some cases, even less extra learning tasks might be recommended.

The mutual support between different measures is evident while many B- and C-procedure projects developed tools to enhance the quality of the placements for several vocational sectors like Expansion of the TM and Development of Work Placement Supervising (ETM), Pro Europass - Apprentices Across the Border (Pro Europass), Development of the Qualification and Diploma for On-the-job Training Master in the Field of Metal Industry (OPI-FEX), Jobline - Assessment of European On-the-job learning. This was also the case with the mobility project Development of Pertaining Model for Insuring the Quality of the International on-the-Job

Learning and Work Placement Supervising (Train in quality - TIQ). Some mobility project co-ordinators worry about quality in the future. Finnish expectations for quality during on-the-job learning seem to be higher than in some other European countries. We emphasise more the learning of theoretical knowledge during on-the-job learning periods than during the old-fashioned training - at least this seems to be the opinion of participants. For the target group c, young workers and recent graduates, the recognition was for natural reasons not typically part of a vocational degree, but in 87,20 % of the cases some other kind of recognition.

CIMO encourages mobility projects to take into account their size, scope and length when developing an evaluation system. About half of the projects do not have a separate evaluation system, but instead use the integral reporting and evaluation system of the Leonardo mobility. Especially in polytechnics there are much more thorough systems to guarantee quality, especially the quality of the students' learning. There are typically also public fixed targets set for the number of student placements in the internationalisation exchange of experiences and models of work processes. Typically the international co-ordinator is quite a lonely worker with a very special competence, not comparable with the other staff in the institution. Developing one's own duties requires both internal and external feedback and a shared quality system.

3 Results

3.1 Can an immediate impact on beneficiaries be observed?

All the impacts were rated by the project co-ordinators on a scale from 1 (very low impact) to 5 (very high impact) when responding to the questionnaires. The projects were asked to comment only on the impacts, which according to the specific targets for their projects are relevant for them. That is why the number of responses may vary in individual cases, more in B- and C-procedure projects than in mobility projects.

3.1.1 Mobility projects

3.1.1.1 Impact on beneficiaries' competencies

The mobility projects' impact on beneficiaries' different competencies varies according to target group. The a mobility projects have their highest effect on the personal qualities of the beneficiaries ($x=4,5$), then language competence (4,2) and professional and vocational competence (3,6). Impact on their future integration into the labour market and effective impact of validation and certifications is left unanswered or rated lower, because in many cases the question is not relevant while the trainees are still studying. The typical further explanation is that, especially for the students of vocational secondary level education, training abroad is still somet-

hing special, from which they will certainly benefit later when searching for a job.

The impacts on b target group were also very high. In rank order they are: linguistic competence (4,4), personal qualities (4,3) and professional competence (4,0). It might be that the better language competence at the outset of the students from higher education in Finland makes it possible for them to enhance their professional competence more during training abroad than the vocational secondary level students. The impact on integration into labour market is reasonably good (3,3) but the impact on validation/certification varies between polytechnics and universities. It is better in polytechnics, where practical training abroad has a high prestige and arrangements are adjusted to make it possible for as many as possible. In some few cases in universities study time is extended because of training abroad.

The impacts on c target group are generally high, the results being linguistic competence (4,3), personal qualities (4,3), impact on integration into labour market (3,7) and professional competence (3,3). There was no response from the two e target group projects, and, in any event, it would have been inappropriate to calculate means from so few

projects. In general, however, e target group projects are few and have less importance compared to target groups a, b and d.

3.1.1.2 For partner organisations

The use in the partner organisations of contacts and knowledge resulting from exchange projects were rated to be very high (4,6) in d target group projects. The mean of acquisition of technical know-how for the partner organisations was: a = 3,5, b = 3, c = 3,3 and d = 4,1. The mean for development of networks and co-operation between training centres and the labour market was: a = 3,6, b = 3,3, c = 3,3 and d = 3,8.

3.1.1.3 All types of mobility projects, development at sector or regional level

The mean for sectoral development was: a = 3,4, b = 2,8, c = 3,7 and d = 3,4. The effects in the case of c target groups seemed very high as well.

The mean for development at regional level was: a = 2,9, b = 2,7, c = 3,3 and d = 2,8.

3.1.2 Procedure B and C Projects

3.1.2.1 For the project promoters and partners on individual and organisational level

The impacts on the project promoters and partners at the individual and organisational level are rated in general higher than on any other group. The projects co-ordinated from Finland are rated to have a slightly higher impact than projects co-ordinated from abroad. A tool developed within the LdV project has changed the way of working/ learning of the individuals rather well, the mean effect being 4,1 for Finnish co-ordinated and 3,5 foreign co-ordinated projects. Co-operation between organisations within LdV projects has also led to other co-operations, the mean effect being 4,5 for Finnish co-ordinated and 4,2 foreign co-ordinated projects.

The high long-time effectiveness of B- and C-procedure projects from the years 1995–99 is also referred to (see chapter 7).

3.1.2.2 For other parties that were indirectly involved in the projects

The impact on other parties (e.g., people that were participating in training courses developed by an LdV project) is generally considered to be higher in Finnish co-ordinated projects (mean impact = 3,4) than foreign co-ordinated projects (mean impact = 2,9).

3.1.2.3 Regional, sectoral and/or national impacts

The B- and C-procedure projects were asked to rate only those impacts which, according to the specific targets of their projects, are relevant for them. That is why the number of responses may vary in individual cases, which is further clarified later. The 23 Finnish co-ordinated B- and C-procedures make quite a diverse collection, having relevant but diverse targets in relations to national needs. The fairly high impact of projects should be explored bearing in mind the fairly small amount of money available for each. The mean impacts at the regional, sectoral and national level are presented in Table 1. In general, the impacts are reasonably high and there is typically a response from each project, especially with respect to innovations in vocational training initiatives and systems, development of new training methods and tools, improvement of quality in vocational training, and co-operation between training organisations and companies, especially SMEs. The mainstream of B- and C-procedure projects deals with questions like work-based learning, pedagogy in engineer education, entrepreneurship, information and communication technology, international risks handling etc. The LdV B- and C-procedure projects seem to bring high quality, European ideas and know-how and also high parity of esteem into Finnish vocational education, not concentrating so much on social problems, which are addressed more elsewhere, as in projects funded by the European social fund. Still, common European problems like integrating immigrants are addressed by some projects quite effectively. Fortunately, bearing in mind the governing status of English language in mobility measures, teaching material is also developed in other languages than English in the language competencies pilot.

3.2 European dimension

The effect of the projects in introducing a European dimension into vocational contexts was evaluated by asking the co-ordinators' opinions in a survey of both Finnish co-ordinated and projects co-ordinated from abroad, and by evaluating the actual Finnish co-ordinated project plans. The project plans varied, of course, in their emphasis on subject matters and on more abstract targets like introducing a European dimension. Generally it can still be said that the European dimension is very well integrated into the core ideas, process and products of the Finnish co-ordinated projects. According to the opinions of project co-ordinators themselves, the impacts on developing a European dimension into the regional (mean impact 3,6 for Finnish co-ordinated and 3,5 for B- and C-procedure projects co-ordinated from abroad), sectoral (3,2 and 3,5) and national level (3,3 and 3,4) level projects were all quite high. A separate survey focusing only on

the implementation of a European dimension and the Copenhagen declaration was conducted simultaneously by M.Sc. Paula Rouhiainen, who was appointed by Finnish Leonardo Centre.

According to Ms. Rouhiainen, the 2000–002 Leonardo da Vinci B- and C-procedure projects, transnational networks, reference material projects and language projects could be divided into two main categories according to their aim and their role in European co-operation. The first group consists of projects that use international co-operation for developing national education and for learning from each other. These projects might have originated from pressure to find new ways to meet emergent challenges (e.g. language education for immigrants). Alternatively, industry might have had common needs in different countries (e.g. restoring tacit occupational knowledge). The second group includes projects that develop education at the European level and whose aim is to create common education modules, pedagogical methods etc. for all

Table 1. Mean impacts on regional, sectoral and national level

	Regional		Sectoral		National	
	1.	2.	1.	2.	1.	2.
Innovation in vocational training initiatives and systems	3,8	3,1	3,8	3,4	3,9	3,1
Development of new training methods and tools	4,2	3,6	4,0	3,6	4,1	3,5
Improvement of language teaching and learning	3,2	2,4	3,5	2,6	3,1	2,2
Improvement of quality in vocational training	3,8	3,1	3,7	3,1	3,5	3,0
Improvement of training-employment links	2,6	2,5	2,3	2,7	2,4	2,5
Facilitating access to training for target groups	3,9	2,8	3,8	2,8	3,4	2,7
Addressing issues of social exclusion	2,5	2,4	2,0	2,3	2,0	2,2
Co-operation between training organisations, particularly SMEs	3,8	3,0	3,6	3,0	3,5	2,9
Promotion of equal opportunity	3,0	2,9	2,8	2,9	2,5	3,0

1. Finnish-co-ordinated projects N=18

2. Projects co-ordinated from abroad N=28

Mean impact 1= very low, 5 = very high

participating organisations. The goal was to increase transparency by creating common criteria for evaluation of on-the-job training or to increase mobility between institutions on international professional fields such as the hotel and catering industries. It appears that there is pressure in the educational system to develop common standards for validation of on-the-job learning, especially in occupational fields that have high mobility rates.

3.3 From an individual point of view, to what extent are the final beneficiaries (in this context those organisations/people that are not directly involved in the project as project promoters/partners) aware that they are taking part in an activity with a European dimension

The final beneficiaries are typically extremely well informed and aware that they are taking part in a Leonardo da Vinci mobility project. About one-third of the students in target group a and half of the target group d also know the wider context of the Leonardo da Vinci programme and its relationship to their own project. All the beneficiaries know at least the main targets of their own project and the fact that the grant is awarded from the Leonardo da Vinci programme. Delivery of this information seems to be exceptionally effective in vocational secondary level institutions and polytechnics. It seems to be planned according to the target group and takes into account the process of studying and training. The process often starts even before the student has chosen the vocational institution. Information about international projects is given when informing students in basic schools about future studies because it is a way to attract them to the institutions. Later, after getting into a vocational institution polytechnics, information is given through teachers or trainees from previous years to the study groups, the institution's own leaflets and mate-

rial produced by CIMO. Many information channels such as the Internet are used. A fair amount of personal guidance is also provided after the decision to take part in a mobility project and in this context more information is provided. The parents of students under the age of 18 are very well informed. Personal meetings are even arranged and the parents always have to sign their permission for the student under 18 to go abroad. In the universities it seems to be a little bit more the responsibility of the student to seek out information from the University international office, Internet etc. but the basic duties of informing the beneficiaries are definitely carried out well. It is a little bit more difficult to reach out and inform target group c than the other target groups. Effective co-work with the Ministry of Labour and especially local authorities is important. When the beneficiaries have applied, they are informed about the Programme and their own project more thoroughly. The beneficiaries of the projects for target group d typically take part in the planning of their own project and are extremely well informed about it from the very beginning. After the exchange it is typical that they are required to inform the other staff-members in their workplace about the exchange and the Programme. Information delivering is typically personal, but seminars and lectures, posters and articles in professional journals are also used.

In the Finnish co-ordinated B-procedure projects the individuals taking part in the testing phase are typically already quite well informed, or at least this is being planned if the project is just in the starting phase. Good examples are projects like Toward active old age, Transdrug, Web fair school and Quality in VET (plans are made about the information delivery). In the B projects co-ordinated from abroad the information to the beneficiaries typically varies more. There are good examples, but also cases, where the final beneficiaries get only the minimum formal information.

4 Conclusions and recommendations based on statistical data and result (chapters 2 and 3)

4.1 Conclusions

4.1.1 Relevance of the Programme / measures (to what extent the measures (and resulting outputs/outcomes) match the objectives and priorities of the Programme)

It seems that to this point the projects have succeeded well in setting goals that match, and are already fulfilling, the objectives and priorities of the Programme to a reasonable, or even high, extent. The separate measures and resulting outcomes generally match the objectives and priorities of the Programme well. Although the objectives of the Programme are extremely broad and allow for almost any subject area, the projects running under each of them are highly relevant to Finnish needs.

Project measures that have been least well covered have been thematic actions, with only one pre-proposal during the period and transnational networks with only one project during the period. Perhaps the European wide, and often rather abstract, targets of the measures do not match the interest of the participants in a small country, and most people seem to be more interested in concrete results than

ideas and networks. It is also much easier to convince the contracting organisation to contribute to concrete project ideas.

Although there have been difficulties in attracting the c and e beneficiaries to apply for a mobility project, these measures are necessary nonetheless.

The overwhelming interest in English language needs much more attention and re-orientation, particularly of mobility and language competency pilot projects. It might well be that English will remain the major working language of the project coordinators, but it is definitely the case that more mobility projects with proper language preparation in the native language of the target country are required, and information should be given to educational institutions about the need to diversify the supply of language teaching.

The justification for the existence of two quite similar programmes like Leonardo da Vinci and Socrates is difficult to understand in a country where vocational and general education are fairly well integrated at the curricular and organisational levels and further integration is already being pursued.

4.1.2 To what extent and how do the implemented activities support the development of innovation in vocational training systems and practices in the national context.

The implemented activities support the development of innovation in vocational training systems and practices at the national context well by producing mostly relevant and high-quality, although perhaps not always extremely innovative, materials and models to be delivered elsewhere. Also, the connections between projects and more permanent structures, such as educational authorities, favour the implementation of innovations.

4.1.3 To what extent the measures pay attention to people at a disadvantage in the labour market, including disabled people, to practices facilitating their access to training, to the promotion of equality, to equal opportunities for women and men and to the fight against discrimination.

In Finland, providing vocational education for everybody, including those with special needs, is rather well organised nationally. The European Social Fund provides support through various projects. The LdV measure has a complementary role. It has been wise to allocate B- and C-procedure project resources, especially to more international issues like immigrants, and to supporting the target groups mentioned quite widely. The LdV measures do enhance the opportunities for students at-risk and disabled people to integrate into the labour market.

The different measures complement the situation with respect to gender issues in Finland. Women are leading in the mobility measure and they act widely as project co-ordinators. Perhaps the lack of projects targeting gender issues is explained by this relatively good situation.

4.2 Recommendations

4.2.1 Which activities should be continued and which activities could be abandoned (loss of relevance, routine, insurmountable material difficulties) and which should be strengthened? What suggestions could be made to re-orientate the Programme or measures that make up the Programme?

Both mobility measure and B- and C-procedure projects are more than necessary and they should definitely be continued. In spite of the difficulties in interesting target groups c and e in mobility projects, the efforts should be continued. It would be advisable to integrate different target groups into functioning mobility projects so that, for example, vocational teachers (in other words target group d and language teachers, target group e) could join from the same educational institutions and find relevant project ideas to develop.

Language competencies have, thanks to recent developments, become more of a focus. They should be continued and targeted more on the development of material to enhance training in languages such as German, Italian, French and Spanish, which are less spoken in our country, minority languages in the European context and languages spoken in candidate countries. The materials could be tested utilising links with mobility measure.

The reference material measure is small compared to others, but has a well-grounded reason for existence and continuity at the European level, although it might not interest Finnish contractors enough to apply. For example, the European educational vocabulary is far from being common. The same might be true of thematic actions; although it does not interest Finns too much, it can serve as a tool for the Commission as a whole.

Finnish people and institutions have not found the network measure interesting enough to apply for a project. Seen from the Finnish context, this measure might as well be abandoned.

The mobility projects should be reciprocal. It would make different networks between student groups possible and enhance mutual goodwill, which is always needed in spite of the financial grants. In the present situation, information systems should be developed so that Finnish participants become better aware of the incoming students as well.

4.2.2 What areas of innovation could be suggested?

More participatory project methodology empowering the beneficiaries should be encouraged instead of the separate phases of producing the product using experts and then delivering it to be tested elsewhere. More participatory methods would result in better quality of the projects and better dissemination of results.

Human creativity benefits from freedom and distance from everyday routines, which can be difficult to achieve in projects receiving public funding. Still, more open project planning and simpler procedures to make justified and reasonable changes in the project during its life-cycle could enhance participants' freedom and thus their innovation. The concept of innovation in the case of EU projects should be seen only relatively. It is often better to produce relevant and well-grounded innovation processes, models and material than to be compelled to present new ideas and innovations just to get the project accepted.

A reasonable number of grants should be allocated for the NA's to be granted as an optional grant when a seemingly relevant project is in the final phase of its life span and some extra money would enhance the dissemination of results. This procedure would improve the effectiveness of projects much more than the cumbersome process of applying later for a separate dissemination project.

The projects should demonstrate better networking with the permanent structures and with projects representing different educational initiatives. Connections between the staff of the National Board of Education, Ministry of Education and NA should be further strengthened in order to enhance their contribution to an integrated vision of European and international educational issues. The coordinators of Leonardo da Vinci projects would appreciate support from outside their institutions, especially those in secondary level vocational training. With external support they could better demonstrate the changing role of their work to individual principals and teachers and not simply be seen as a separate and unrelated department. Networking of people from different positions in vocational education at all levels (whether administrative staff, international officers or vocational teachers) into common working seminars is also recommended. It is important to discuss together the concepts of national, European and international vocational education and their meaning for day-to-day vocational education.

Models and tools to validate the training received by members of target group e so that it would complement their vocational degree should be developed in order to increase interest in the mobility measure from recent graduates and young employees.

The tools already developed in individual projects to enhance the quality of mobility projects should be effectively disseminated and the division of labour for dissemination between the individual projects and NA should be clarified in general at the national level.

5 Implementation / management procedures

5.1 Analyses of factual data

5.1.1 Decentralised measures

5.1.1.1 Nature and operation of national management structures set up

Because the NA provides the Commission with the consolidated Work Programme and activity report each year, unnecessary repetition of the same details is avoided in this report and emphasis is given to the evaluation of the efficiency and relevance of the procedures.

The Leonardo Centre and Leonardo Unit in CIMO comply with the 'Provisions relating to the responsibilities of the Member States and of the Commission with regard to the Leonardo da Vinci National agencies in the framework of the general guidelines on the implementation of the second phase of Leonardo da Vinci programme.' They perform well above the minimum requirements for implementing the Programme. They are even more proactive, willing to co-operate with European partners through the Commission as well as with other National agencies, and to be much more informative to the Finnish public. They develop their own procedures and actions by constantly collecting and analysing feedback from the beneficiaries.

The National Steering committee sees its role as defining national priorities and creating connec-

tions in the national context as a way to make the Programme rooted, rather than being an important decision maker in choosing the projects or otherwise. Relevant stakeholders from social partners, training organisations and labour unions are well represented in it. The specifications and procedures set by the Commission are so detailed, and the number of proposals so large, that in the current situation there is little time or room left for them to participate directly. In any event, they report that they trust and respect the professionals in the Finnish NA to run the everyday affairs of the Programme.

The formal and also informal networks with the representatives of the most important target group of the Programme, in other words vocational institutions, are easily dealt with at the administrative level because the offices of the NA are located in the same building as the National Board of Education (NBE). Members of NBE take part in the selection of projects and the Finnish Leonardo Centre encourages the project co-ordinators to network with NBE officers in relevant cases. The networks with other institutions such as universities, and

communication directly with target group c, however, need more attention.

The feedback collected from different stakeholders consistently verified that the national management structures and work procedures at the national level do appeal to the public very well and are managed on a sound professional basis. The mean satisfaction of customers was rated to be 4,8 for the Leonardo Centre and 4,1 for CIMO, Leonardo unit. In addition, there was a lot of favourable qualitative feedback in both cases. In the qualitative feedback, the beneficiaries emphasised the professional and neutral character of all the advice given to them. They felt, that seemingly difficult concepts and procedures of the Programme were explained in an understandable and meaningful way stressing the core questions and paying careful attention to the actual subject matter. Both organizations were very responsive, providing their advice in a timely manner although especially the recourses in CIMO Leonardo-unit could be bigger compared to the large amount of projects. The co-work between the two offices was effective and their separate tasks are integrated into a common Programme in people's minds. This is done by, for example, joint information delivery, asking for consultation on relevant matters such as evaluating the proposals with connections between different measures, and through regular meetings concerning other common issues.

5.1.1.2 Operating budget of these structures and breakdown of resources

The breakdown of resources during years 2000–2002 has been constant from year to year, reasonable and relevant to the tasks of the National agency. Budgeting seems to be working well, with the costs forecasts being accurate or requiring only minor changes. The staff costs labelled 'administrative' seem reasonably high compared to operational cost, but they include costs that are actually operational because the administrative staff takes part in operations such as the dissemination of information, evaluation, management and training for the projects. The resources for staff training have been changing from year to year quite a lot, increasing from 0,9 %

to 2,1 % of the total staff cost between the fiscal periods of 1.2.2000–28.2.2001 and 1.3.2001–31.3.2002. The work procedures set up, team-work and constant exchange of knowledge and expertise between the staff are still quite economical considering the specific and demanding staff development needs. As information handling procedures are crucial for the functions of the National agency, decisions made about leasing equipment and relevant services have been functional. According to the specifications, budgeting is not made for calendar year periods, which would be helpful.

5.1.1.3 Analysis of procedures

5.1.1.3.1 Information

(programme information procedures: informing the public in general and informing potential participants in particular; informing the participants about their applications; dissemination and marketing of project results, as far as available)

A and B procedures

In many cases the project co-ordinators do not remember exactly from where they actually received the first information about the Programme because "it is so self-evident" and they are very experienced at searching for detailed information from the various sources of Leonardo Centre, CIMO and the Commission. During the period 1.2.2000–28.2.2001, Leonardo Centre drew up a joint information strategy. Many information channels in three languages (Finnish, Swedish and English) are used in informing the public and potential participants. The Leonardo Centre and Leonardo unit in CIMO have regular contact and good networks with all the important stakeholders of vocational education, starting with the representatives on the National Steering Committee. Different information channels are used for different audiences and purposes in a meaningful way. Because we are living in a transition phase, information delivery necessarily involves somewhat overlapping media such as paper print, overhead transparencies and Internet.

The staff of the Leonardo units arranges regional and national information meetings and seminars and takes part in meetings arranged by other participants. Information is published in paper form such as brochures dealing with the Programme, separate measures and quality issues. The most urgent media used is, of course, the Internet. Up-to date information is published on web sites, in the Leonardo database, in Leonetti (an Internet-list of Leonardo-participants), in the Internet-lists of CIMO for 'international co-ordinators and people interested in international affairs,' and in the newsletter Leonardo uutiset. It is sent by e-mail and mailed upon request. CIMO has an extraordinarily effective joint information service for all kinds of mobility. The joint image of the Programme is maintained and there are no unnecessary overlaps in informing the public. The synergy from the offices being located close to the National Board of Education is seen in, for example, integrating Leonardo da Vinci issues in Spektri, the newspaper of the NBE, which only recently has had a break in publishing LdV news. The customer feedback from mobility projects' co-ordinators about the services of CIMO, Leonardo unit, is at highest with respect to general information delivery, the mean being 4,8.

It is worth noting that the Leonardo da Vinci programme is even presented in some social science study books used in Finnish basic education, although the Leonardo Centre has in no way interfered in the development of study books.

Because LdV participants are beginning to be so experienced, information dissemination has shifted from only informing people about the calls and separate projects to include discussion of more thematic and strategic issues of vocational education and policy with the participants. Good examples are the reports Virtual Mobility in Reality, a survey on the usage of ICT in Leonardo mobility measure and Try Finland Views and Experiences of Finland by International Trainees, a joint survey of CIMO about incoming students from several programmes and countries. Finnish Leonardo Centre has also served other NAs by translating and distributing with the support of Commission the books 'Effective Dissemination' and "From idea into projects -

Handbook for planning a project".

5.1.1.3.2 Processing of applications

A- and B-procedure participants are encouraged to send one to two page descriptions of their project idea for comment. The service is widely used and favourably received. The procedure decreases the number of simple mistakes and unnecessary overlaps in the full proposal phase and produces high quality proposals. Also the participants seem to be satisfied and think that the procedure brings realism to their work

People send their pre-proposals to the NA, where they are officially registered, an acknowledgement of receipt is sent to each promoter and the required core data is entered into the Commission's information system if this has not already been done by the applicant. Ineligible and very weak proposals are screened out in a double checking procedure.

5.1.1.3.3 Selection

Proportion of selected projects compared to the number of registered projects; main grounds for refusal; adopted selection procedures

While the number of proposals has slightly decreased during the years 2000–2002, the acceptance rate of all Finnish projects has at the same time increased from 52 % during the year 2000 to 68 % during the year 2002. Year 2003 saw a slight shift towards less full proposals and a slight increase in the acceptance rate towards 67 %. (See Appendix 2) The quality of proposals has been high and is, according to evaluators and evaluation memos, rising call after call. The main reason for A procedure projects being refused has been that there were simply not enough grants available for all proposals.

All persons taking part in evaluations have to sign a letter indicating that there are no conflicts of interest.

A procedure

The eligibility of all proposals is checked by an NA expert. Each proposal is evaluated by two NA experts and a list with summaries of applications evaluated as 'fair,' 'good' or excellent is forwarded to

external evaluators. There are two external evaluators per target group. The Leonardo Centre is consulted regarding connections with B- and C-procedure projects. The task of the evaluators is to comment on the list and to propose changes. NA experts and external evaluators prepare a joint proposal for the final decisions, which is then commented on by the National Steering Committee and Ministry of Education. After having taken into account the comments, CIMO makes the final decisions and informs the applicants.

The evaluators have been the same for the past few years. They are chosen for their good reputation and their combination of expertise. According to them, new experts should also be taken into the group and some sort of small network of experts would be helpful when consultation on specific subject matters is needed.

B procedure

The pre-proposals are rated by an NA expert as 'excellent,' 'good,' 'average' or 'poor' and then the proposals belonging to the first three subgroups are evaluated by two external experts, who represent widely diverse fields. New experts were selected in the year 2002 based on an open call. Comments are requested from CIMO, the National Board of Education and the Ministry of Labour. Based on the all the feedback, the pre-proposals are put into preliminary order, which is discussed with the Committee members from different departments of the Ministry of Education and with the National Steering Committee. The National Board of Education makes the final decisions. The promoters are then informed about their application. The Commission is informed about the dates of the meetings and final decisions. The full proposal selection process is the same with some exceptions: all the proposals are evaluated by an NA expert and by an external expert and no more feedback is asked from MOL or NBE. A descriptive and annotated list of the proposals likely to be retained is sent to the Commission together with other requested information and the promoters are informed. The list is prefaced by a statement of the educational context in Finland, which has remained virtually unchanged for the last

four years.

The procedures adopted comply with the provisions set by the Commission. They guarantee the objective treatment of all possible promoters and the complementary nature of different actions. Although educational structures and political statements have remained the same, some new insights into Finnish work-life and economy in the final selection list presented to the Commission would better represent national needs and should be informing the Commission in making the final decisions in the B procedure.

5.1.1.3.4 Management of projects

Monitoring and evaluation of projects

The management, monitoring and evaluation procedures comply with the provisions, specifications and standard reporting and management tools set by the Commission. The administrative procedures are thoroughly planned and reported to the Commission during each period. Special attention is paid to minimise the length of the time the contractors and co-ordinators have to wait for decisions and other administrative processes. The meetings arranged are organised in an atmosphere that promotes good human relationships. There are regular contacts with project co-ordinators. Visits to the projects are described as being learning experiences for both project participants and the staff of the NA.

5.1.1.3.5 Operation of the interfaces between the Commission and national management structures and between the latter and the beneficiaries

The operations of the interfaces between the Commission and national management structures do comply with the provisions and specifications set by the Commission. The Finnish National Agency is active and takes initiative in co-operation with the Commission and also with other NAs. Reporting to the Commission is regular and detailed.

The operations with the national management structures and the beneficiaries are highly satisfacto-

ry. This opinion is shared by the potential promoters and co-ordinators as well as the accepted projects in every phase of the life-span of projects. The need for support from the NA in building partner groups and networking are the only topics on which the project participants differ in their opinions. Some mobility projects and B- and C-procedure projects co-ordinated from abroad are very interested and satisfied in different networking possibilities arranged by the NA and some are happy to build their own partner groups from partners whom they already know and can trust, thus being able to stay more independent and to concentrate on their own project and networks.

The service of both the Leonardo Centre and CIMO are described as professional, customer-oriented, prompt, kind, experienced and giving new insights to even very experienced project co-ordinators. In some few cases and issues, some more experience from business life was requested.

5.1.2 Centralised measures

5.1.2.1 Contribution of national structures to the management of centralised measures

According to the fixed provisions, the Finnish Leonardo Centre contributes to the management of centralised measures in the case of C procedure projects only by disseminating information about the Calls and receiving a copy of the pre- and full proposals. That is why the evaluation is not extended any further.

Analysis of procedures:

5.1.2.1.1 Information (see supra)

C procedure

The Finnish Leonardo Centre gives applicants the opportunity to take part in training sessions and other meetings organised for B procedure projects on a voluntary basis. According to the few beneficiaries in C procedure, this opportunity is appreciated very much. During the year 2002 an information seminar was arranged for C-procedure projects by the Leonardo Centre.

5.1.2.1.2 Processing of applications

C-procedure: None.

5.1.2.1.3 Selection

C-procedure: None.

5.2 If interrelations exist, how do they operate?

5.2.1 With the other education and training programmes (SOCRATES, YOUTH)

The programmes Youth and Leonardo da Vinci have different target groups, although the same people can apply for both programmes for different reasons. Co-work in launching the calls of separate programmes has been done on a purposeful way. All the staff managing these programmes are situated in the same building and mobility measure in CIMO even in the department to enhance their co-work.

5.2.2 With the European Social Fund, and in particular with the EQUAL initiative

The Ministry of Labour has the responsibility for implementing the European Social Fund and EQUAL initiative in Finland. The Ministry of Education co-ordinates ESF activities linked more closely to education and training. Co-operation between the Finnish National Agency and other participants at the administrative level is ongoing. For example, joint thematic seminars have been arranged together for projects.

5.2.3 With the national structures managing these programmes.

See also Chapter b. Cooperation and complementarity are, in general, leading principles in the work of the Finnish national agency, both Finnish Leonardo Centre and CIMO. The responsibility for co-ordinating both Socrates and YOUTH programmes

is given to CIMO and the opportunities for co-work are good.

5.3 Conclusions, Measurement of efficiency applied to

5.3.1 Decentralised management, A- and B-procedure

The efficiency of decentralised management is very high while the NA still maintains high quality in all the services and fulfils all the specifications set by the Commission.

5.3.2 Centralised management, C-procedure

The efficiency and quality of centralised management in the Commission and the Technical Assistant Office is reasonable according to the small amount of data available, although the opinions of project co-ordinators about it differ quite a lot. Co-ordinators of Finnish B- and C-procedure projects rate their satisfaction to be lower (mean = 2,5) than co-ordinators of projects co-ordinated from abroad (mean=3,8). Quite a few of the project co-ordinators from projects co-ordinated abroad indicate that they rated their satisfaction primarily according to the amount of grant awarded, which is the main visible centralised decision. Many of them seem to think that the most important task of the Commission is, and can only be, to allocate enough resources and select larger, highly relevant and high quality projects to enhance the European dimension, to enhance European level networking of the projects by well-organised horizontal and thematic seminars, and let the rest of the administrative duties be carried out by Member States. Many co-ordinators of projects already finished during the Phase 1 or 2 suggest the Commission be more interested in the objectives and the content than in the administrative part of the projects. At present they feel that interest has been too focused on forms and too little on subject matter.

5.4 Recommendations

5.4.1 Which procedures should be kept (or even strengthened), and why?

All the procedures A-, B- and C seem relevant and worth keeping.

The internal administrative and leadership procedures in the NA, such as efficient teamwork and exchange of expertise, should be maintained because they have proven to be efficient and to satisfy both the general public and the staff. Because of the close relationships and the physical connections in the same building, the resources and networks of the National Board of Education and CIMO are easily available and are also used by the NA. Still, even more joint actions could be sought to pursue European development and make it visible to national educational participants.

The procedures of NA, through which potential participants are informed about the calls, their applications, and later the actual projects, should be maintained. National surveys concerning the projects should be continued. Thematic workshops and networking of projects should be strengthened even more. Their purpose is to enhance general interest in content and not only procedures, and to disseminate the results of completed projects. The lump sum reporting procedure of staff costs in procedure B should be retained and the flexibility in reporting about the costs increased in order to enhance the possibilities for adjusting project plans in process.

5.4.2 Which procedures should be eliminated and why?

There are no Programme procedures to be totally eliminated as far as the procedures A, B or C are referred to.

The yearly planning and reporting procedures between the NA and the Commission seem to be too detailed and in some areas merely inefficient routine. They should be eliminated and replaced with more general specifications, while of course

maintaining the European guidelines to guarantee the equal treatment of all citizens. The guidelines for the years 2003–2004 seem to be developing into a better direction.

5.4.3 Which procedures should be modified and how?

The process of pre- and full proposals is already regarded as saving much time and effort and producing better proposals. Some further simplification in the pre-proposal phase is suggested to increase the number of good projects ideas and new project applicants. Many of the project contractors share the opinion that quite a lot of work has to be done, almost all the ground-breaking details have to be decided and many demanding commitments made, before an organisation can submit even a pre-proposal. The number of pre-proposals compared to actual proposals and projects could be a little bit higher. Still, because of the high quality of proposals the number of projects granted has remained high.

5.4.4 Which procedures should be created and why?

There is no need for new Programme procedures.

The B-procedure projects could be divided into two series according to their size; the bigger projects maintaining the size of projects now being carried out and a fair number of smaller projects with nationally defined targets being given more flexibility.

Flexible ways to manage the problem of SME partners becoming more and more busy should be developed.

5.4.5 Should more or less decentralised or centralised management be recommended?

More decentralised management is recommended. The data and experience provide ample justification to respect the work done in the Finnish NA and to rely on it to carry out all necessary duties and to

fully support the development of the European dimension. The Commission should provide the Programme with political support and additional resources, enhance European level targets, and evaluate the fulfilment of the wider objectives and targets.

5.4.6 Would it be advisable to strengthen interrelations with the other programmes and, if so, how?

Interrelations with the European Social Fund are being managed quite well at the political and administrative level, although individual project participants are not always aware of the wider context because running a project, typically along with other duties, takes time and energy. Stronger interrelations with other programs are clearly desirable, but development cannot be made more efficient just by increasing the number of participants present at the same place at the same time. The integration of Socrates and Leonardo da Vinci into a single framework or programme would be a practical way to further this vision.

6 Funding and financial management

6.1 Analyses of factual data

6.1.1 Amount of Community grants awarded per reference year, per procedure (A, B), per measure, to decentralised actions.

The amount of community grants awarded per year and procedure in European comparison are presented in Annex 6. The Finnish organisations have succeeded well in getting their proposal accepted in the Commission level selection process. The amounts of community grants to procedure B are high, which is explained by the high interest of participants in applying for the Programme and their ability to make high-quality proposals.

6.1.2 Mobility: categorisation of the beneficiaries: distribution of number of beneficiaries and of budget among the 5 target groups (possibility to deduct the average amount per exchange/ placement and target group, including administration and preparation related costs); number of grant beneficiaries receiving students (incoming students), cost of the measures; was the programme funding essential for the mobility action; do mobility actions continue without Leonardo funding?

Because of the life cycle of projects, the final distribution of beneficiaries and of budget for the target groups can only be presented from the year 2000 in the table 2 in the next page.

According to the statistics provided by the Commission the respective figures for incoming beneficiaries are: a 700, b 114, c 89, d 179 and e 153, total of 1 235 from the year 2000.

The programme funding has definitely been central to the increase in participation in the mobility measure and will continue to be important. Although international networks and relationships in mobility projects have been established on a reliable and long-lasting basis, high quality placements and exchanges would not be possible without Leonardo funding or another kind of support. Continuity is not only dependant on grants, but also on a reliable system and permanent structure with lots of expertise and experience, which the NA's provide.

Table 2. Categorisation of the beneficiaries; distribution of number and of budget

Procedure Type	Number of beneficiaries	Budget €, total	Grant € per beneficiary
A	348	393 211	1 130
B	186	292 212	1 571
C	128	229 135	1 695
D	97	93 837	967
E	13	10 800	831
Total	772	1 019 195	

6.1.3 Did the awarded amounts per measure prove to be insufficient, sufficient or excessive to satisfy the demand of quality applications?

The awarded amounts altogether and per measure are in general modest and they could be increased. Increase in supply would certainly increase also the demand and thus the amount of high quality applications.

The relative proportion of mobility grants awarded is first planned and then adjusted to meet the demand and quality of applications in the selection procedure. It is typical every year that the amount and quality of applications exceeds that planned for target group a by about 10 %, meets them fairly well for target group b and is a little bit too optimistic for target groups c, d and e.

6.1.4 Beneficiaries' appreciation regarding the grant amounts obtained

Half of the beneficiaries of mobility projects in target groups a and b, and two-thirds of the beneficiaries in target group d, regard the amount of the grant to be insufficient. Especially the a beneficiaries

want more funding to support mobility in the expensive countries like Great Britain, to supply the wages of the co-ordinator, to supply the wages of a teacher accompanying all students (and not only students with special needs), and to supply the wages of teachers in the case of incoming students in non-reciprocal placement projects and for students who first have to travel from distant areas of Finland to big cities like Helsinki in order to get abroad.

Some B- and C-procedure project co-ordinators want the Leonardo da Vinci projects to be bigger in order to make full-time employment possible. Many organisations are currently looking for their own additional funding. The question of outside funding is at the same time a question of inside commitment to the project.

6.1.5 Additional funding

The importance of additional funding for mobility projects is minor. There were altogether six mobili-

ty projects reporting additional funding from their host organisation during the year 2000.

6.1.6 Have monitoring / audit mechanisms been set up national level? If so, which?

The monitoring and audit mechanisms follow the guidelines established by the Commission.

6.2 Conclusions

6.2.1 Measurement of the efficiency of the Programme, with reference to this criterion.

The financial administration of the projects is efficient and prompt.

6.2.2 Opinion concerning financial management procedures, from the point of view of the political decision makers and from the beneficiaries' point of view.

The beneficiaries rate their satisfaction with the financial management and administration of mobility projects as high as 4,8. Qualitative feedback and feedback from political decision makers supports the quantitative result.

6.3 Recommendations

6.3.1 Could and should a different distribution of the grants available for the Programme be considered?

The distribution of the grants for A-, B- and C-procedures is now satisfactory.

It would be advisable to divide the B-procedure projects into two categories, a) large projects having major European contribution and fairly significant resources compared to current projects and b) smaller projects with less resources. The system of allocating the resources in A procedure, adjusting them according to the need and supply of high-quality projects, seems to be working well. The system of allocating the resources for B and C procedure projects is now objective and fair. In fact, even shorter procedures might be considered.

6.3.2 Could changes to the financial management of activities be suggested?

There is no need for any specific suggestions to the current financial management procedures on the basis of the evaluation.

7 Lessons learned from the Phase 1 during the years 1995–1999

As part of this evaluation, information was gathered from B- and C-procedure project co-ordinators during Phase 1 through telephone interviews, questionnaires and group interviews. Practically all projects could be tracked, although there have been remarkable organisational changes in Finnish vocational institutions and polytechnics, which during last few years have been amalgamated in many cases. Finnish project co-ordinators proved to be interested in development work on a long-term basis, while people already pensioned, on maternity leave, or in new positions wanted to contribute to the evaluation on a voluntary basis. This says a lot about their commitment.

Phase 1 of the Programme can be called historic without being melodramatic because it saw Finland, which is quite a mono-cultural country, joined the European Union and start European co-operation on a much wider level than ever. To the administrative culture in Finland, which had been largely decentralised and democratic, the procedures of the Programme were unfamiliar and unpleasant. Many organisations met difficulties and could not support their lonely project co-ordinators because of a lack of experience and expertise. But, as is typical for Finns, they learned the language, completed

their detailed duties and also produced results, which are in most cases having some kind of an impact on vocational educational institutions and also on work-life even now. For the amount of 14,533 million € Finnish society felt quite a lot of impacts. First of all, more than 100 Finnish people in the B- and C-procedure projects got a demanding course in international project work and usage of ICT, which had a huge professional development effect. Many of them have since continued studying and even completed doctoral degrees. Typically the co-ordinators of the first projects have been able to use their experience and knowledge later in a position where it is spreading and giving benefit to many others. Projects co-ordinated by public authorities seem to have a long-lasting interest in using and disseminating the results, but also the few enterprises that co-ordinated B- and C-procedure projects have disseminated their results and the knowledge gained in the project.

Typically the projects concentrated on some separate specific subject matter, and had separate and specific impacts on many relevant fields of our vocational education and work-life, but there were also like waves of projects focused on environmental issues during the year 1996 and ICT from the year

1997. The first projects on students-at-risk and old people's nutrition problems in elderly care institutions brought these issues into everyday discussion. There were also some cases and important participants lost from the EU-development circles when the project co-ordinators felt the European union procedures to be overwhelming and they decided never to apply again.

That kind of a period will never come back, but still it is wise to listen to the first project participants in planning for the future of projects in general. Experience from international co-work is now spread wider and more organisations are willing to have European union projects. It is possible to concentrate on the subject matter because of the easy availability of advice and support from the projects. The most long-lasting impacts seem to come from projects that are deeply rooted in the own educational structures and have taken them into account from the very beginning of the project's life span. "Standard European" educational products, like some of the CD Roms and curricula made for eve-

ry country and culture, do not in fact serve anyone. Good products have to be developed close to the target context. It has typically proved quite difficult to commercialise the products, especially CD Roms after the cessation of co-work. The idealistic wish that enterprises and SMEs should take more part and also contract and co-ordinate more projects is not working in practise because they very often lack interest in long-term strategic development and expertise in development and educational matters. Enterprises and social partners are still very important partners and they also provide a kind of a reality test for the project ideas. Experienced project participants are very pleased with the decentralisation and simplification of procedures and wish it to go even further. Because of different needs there should be both small and large projects to be applied for. Selection of proposals by the Commission is felt to be objective and fair when there are no allocations to any specific country. The projects should integrate knowledge, competitiveness and welfare in a human and civilized European manner.

8 General conclusion

8.1 Contribute to the improvement of the implementation of the current Programme

The most important improvements could be made in emphasising as much as possible the relevance of the project ideas and sectors on which they are implemented instead of forms and procedures, which should be simplified a lot. The problems of excessively detailed planning in advance to get a project accepted have been presented throughout the report. The Programme must become more responsive and more decentralised in order to be attractive to the beneficiaries and especially entrepreneurs. The roles of public organisations as typical project-coordinators and enterprises as partners seem to be working well. At least mobility measure projects, and most B- and C-procedure projects, should be accessible and appealing to competent professionals in their own contexts, not only to top-level experts in project planning. That is the only way to develop educational practice, work life and people working in it. The integration of international and European issues into project organisations should be addressed effectively. It is still understand-

able that a certain number tailored projects have to be reserved for the Commission to launch in order to meet top-level common European needs.

The two-stage proposal procedure should be maintained.

A good amount of effort should be addressed to raising people's interest in different European languages and cultures instead of letting English-speaking project experts govern the Programme networks. The cultural and linguistic diversity of European nations should be further highlighted.

ICT and gender issues should be addressed horizontally. The issues of equality are already addressed effectively in other programmes. The innovative aspect of the Programme is important, but the largest emphasis should be on the relevance of project ideas. Well contextualised projects to develop for example curricula and national structures have more long-lasting and deeper effects than 'standard European' learning products like CD -roms and leaflets.

8.2 Provide input for the purpose of an ex ante evaluation with the prospect of the continuation of the actions at the end of the current Programme.

It could be suggested that in the ex ante evaluation the amount of detailed information about the implementation of the Programme and the administrative procedures be decreased and the emphasis placed on the impacts of the Programme in individual Member States, individual sectors of work life and education. Now the impacts can be only presented on quite a general level because much of the effort has to be devoted to presenting the common parts of the report.

The ex ante -evaluations of Leonardo da Vinci and Socrates programmes should be carried out in close cooperation to further explore their connections and possible integration into a whole.

It can be questioned whether the networks projects have any further justification and instead these targets could be just as well addressed in other projects types like pilot projects. It is even possible to streamline the different project types into only one, and address the different needs and targets under one umbrella project type.

8.3 Provide input for the national reports of June 2007

The guidelines for this report have served to draw quite a good general picture of the Programme, its relevance and effectiveness. Still, according to the Guidelines, data presented and analysed is a little bit overlapping with the annual reports and other kinds of information exchange between the Commission and NA's. The emphasis should be on finding larger trends rather than separate facts.

Appendix 1.

Table 1. Mobility measure; number of proposals and projects

Mobility	2000		2001		2002		2003		2000– 2003
	1.	2.	1.	2.	1.	2.	1.	2.	2.
a) persons undergoing initial vocational training	67	39	56	36	51	38	57	41	154
b) students in polytechnics and universities	21	13	15	12	17	13	5	5	43
c) young workers and recent graduates	11	8	5	4	4	3	2	2	17
d) human resources managers in enterprises, vocational training programme planners and managers, particularly trainers and occupational guidance specialists	49	17	47	26	30	15	43	20	78
e) trainers and mentors in the area of language competencies	4	2	2	1	1	1	1	0	4
Altogether	152	79	125	79	103	70	108	68	296

1. Proposals

2. Projects

Appendix 2.

Table 2. Finnish-co-ordinated Pilor projects, Thematic actions, Language competences, Transnational networks and Reference material

	2000			2001			2002			2003		Draft
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
Number of proposals												
Pilot projects	59	16	5	37	14	6	35	14	7	26	10	6
Thematic actions*	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Language competences	3	0	0	4	3	1	1	1	1	2	3	3
Transnational networks	0	0	0	5	1	1	1	0	0	2	1	0
Reference material*	2	1	1	2	2	0	2	2	1	1	1	1
Altogether	64	17	6	49	20	8	38	17	9	31	15	10

* = C-procedure

1. Pre-proposal
2. Full proposal
3. Projects

Appendix 3.

Table 3. B-procedure projects in Europe, the amount of Finnish partners in European projects and the amount of projects co-ordinated by Finnish organisations

Procedure B	2000			2001			2002		
	1.	2.	3.	1.	2.	3.	1.	2.	3.
Pilot projects	174	23	5	204	38	6	229	41	7
Language competence	20	0	0	25	3	1	0	2	1
Networks	11	3	0	14	4	1	15	7	0
Altogether	233	26	5	255	45	8	279	50	8

1. In Europe
2. Finnish organisations as partners
3. Co-ordinated by Finnish organisations

Appendix 4.

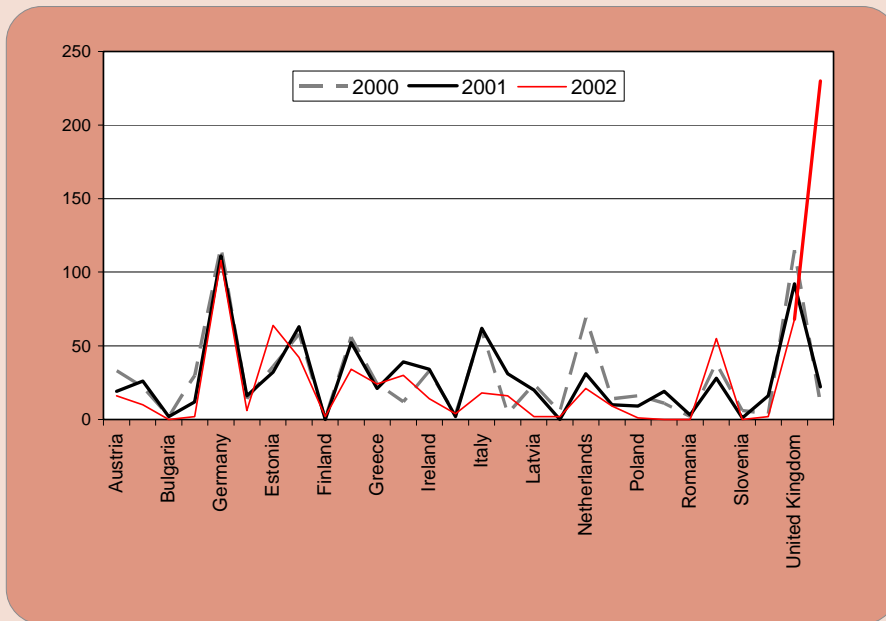
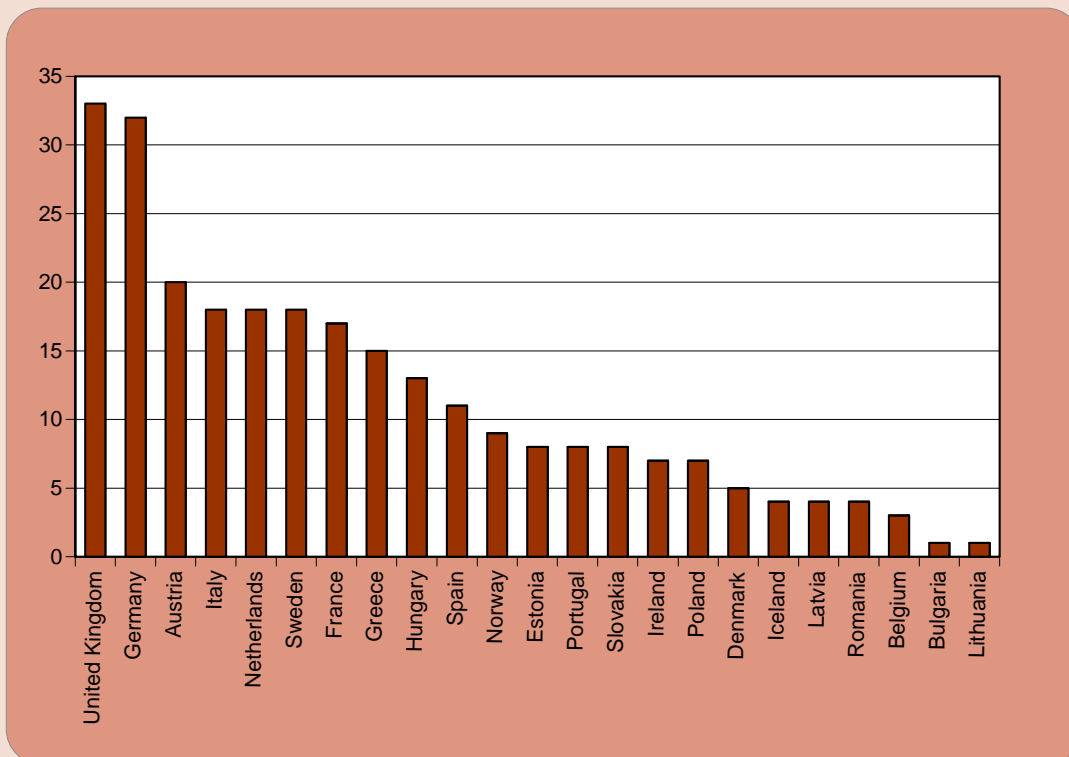

Figure 1. Target countries, mobility measure

Appendix 5.

Table 5. Partnerships in pilot projects: Projects co-ordinated by Finnish organisations 2000-2002 and Partnerships in projects co-ordinated from abroad 2000-2001

Appendix 6.

Table 4. Amount of community grants: awarded per reference year and per measure

Year	Mobility measure			Pilot projects			Altogether		
	Europe	Finnish	%	Europe	Finnish	%	Europe	Finnish	%
2000	69 331 943	1 167 815	1,68	80 873 248	2 571 932	3,18	150 205 191	3 739 747	2,49
2001	71 787 431	1 083 661	1,51	82 326 861	2 290 719	2,78	154 114 292	3 374 380	2,19
2002	77 865 729	1 158 565	1,49	89690 636	2 750 626	3,07	158 556 365	3 909 191	2,47
2003	83 558 946	1 234 831	1,48	92 241 214	3 387 982	3,67	175800 160	4 622 813	2,63

Appendix 7.

Table 5. Example project names and project codes

Project name	Project code
DBTech Pro	Fin-02-B-F-PP-126706
Multi-Actor Cooperation for Sustainable SMEs through Informal IPR Management Training (MAC-SSIIM)	Fin-02-B-F-PP-126736
OJT gene bank	Fin-01-B-F-PP-126636
A web-based training and learning package using trade fairs as an effective marketing tool (Web Fair School)	Fin-02-B-F-PP-126701
The Integrative Applied Environmental Program (ENV-Inter)	Fin-00-B-F-PP-126521
Expansion of the TM and Development of Work Placement Supervising (ETM)	Fin-00-B-F-PP-126521
State-of-Art Survey of Enterprise Education, Analysis and Classification of Results in www-database (ENTREDU)	Fin-00-C-F-RF-92650
Improving Immigrants' Access to Language and Society (AITO)	Fin-01-B-F-PP-126631
Development of the Qualification and Diploma for On-the-job Training Master in the Field of Metal Industry (OPIFEX)	Fin-01-B-F-PP-126627
The Vocational Educational Quality and Self-evaluation Project (Quality in VET -schools)	Fin-02-B-F-PP-126704
Training Needs Analysis in Health and Social Services - A response to expanding poly drug use (Transdrug)	Fin-00-B-F-PP-126538
European Network to Develop Social and Health Care Education to Respond to Varying Needs of the Older People (Toward Active Old Age)	Fin-01-B-F-NT-126629
Supporting and Maintaining the Functional Capacity of Older People and Their Carers (VATO training package)	Fin-01-B-F-PP-126641
Development of socio-cultural working skills for immigrants and their receivers (Softimmigrants)	Fin-02-B-F-PP-126710
Pro Europass - Apprentices Across the Border (Pro Europass)	Fin-01-B-F-PP-126609
Jobline - Assessment of European On-the-job Learning (Jobline)	Fin-02-B-F-PP-126714
Train in quality TIQ	Fin-01-A-F-PL-51-a

Opetusministeriön julkaisuja -sarjassa vuonna 2003 ilmestyneet

- 1 Kirjastostrategia 2010
- 2 Avainteknologiat ja tulevaisuus
- 3 Ten Years of Cultural Cooperation under the Northern Lights
- 4 Research.fi Tiede- ja teknologiahallinnon tietopohjan kehittämisprojekti
- 5 Tulossuunnitelma 2003
- 6 Toiminta- ja taloussuunnitelma 2004–2007
- 7** ESR-hankkeet oppivan alueen toimintamallissa. Väiliraportti I
- 8 Biblioteksstrategi 2010
- 9 Library Strategy 2010
- 10* Opetus- tiede- ja kulttuurihallinnon tietohallinnon kehittämissuunnitelma 2003–2007
- 11 Opetusministeriön strategia 2015
- 12 Erityisryhmien liikunnan kehittämisohjelma 2003–2005
- 13 Kulttuurin aika
- 14 Lajiliittojen mahdollisuudet vaikuttaa urheiluseurojen organisaatiomuodon valintaan
- 15 Suomi, Venäjä ja kansainvälinen yhteistyö
- 16 Muuttuuko mikään? Näkökulmia tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytön strategiaan
- 17 Means for Overall Assessment of Cultural Life and Measuring the Involvement of the Cultural Sector in the Information Society
- 18 Arviointi kuvaohjelmien tarkastamista koskevan lainsäädännön vaikutuksista ja sen tavoitteiden toteutumisesta sekä alan kehitystoimista Euroopassa
- 19 Urheilun mainonta
- 20 Valtioneuvoston periaatepäätös taide- ja taiteilijapolitiikasta
- 21 Finljandija, Rossija mezdunarodnoe sotrudnitsestvo. Programma sotrudnitsestva ministerstva prosveschenija 2003–2007 gg. (Ilmestynyt suomenkielisenä nimellä Suomi, Venäjä ja kansainvälinen yhteistyö)
- 22 Alueiden vahvuudeksi. Kulttuuri- liikunta- ja nuorisopolitiikan aluekehittämisen toimenpide-ohjelma - linjauksia ja painopisteitä vuosille 2003–2013
- 23 Government Decision-in-Principle on Arts and Artist Policy
- 24 Kulttuuriperintö tietoyhteiskunnassa
- 25 Suomalaisen korkeakouluopetuksen uudistaminen
- 26** Kulttuurimatkailu ja kestävä kehitys
- 29 Lastenkulttuuripoliittinen ohjelma
- 30 Tutkimuslähtöisen yritystoiminnan menettelyt ja periaatteet yliopistossa
- 31 Taulukoita KOTA-tietokannasta 2002
- 32 Ammattikorkeakoulut 2002. Taulukoita AMKOTA-tietokannasta
- 33 Opiskelija-asuntojen tuotantotarvelaskelma 2003–2012
- 34 Undervisningsministeriets strategi 2015
- 35 Ministry of Education Strategy 2015
- 36*** Avoin viestintä on yhteistyötä. OPM:n viestintästrategia 2003–2005
- 37 Discussing Architectural Quality
- 38 Stratégie des bibliothèques pour 2010
- 40 Koulutus- ja tiedepolitiikan aluestrategia vuoteen 2013
- 41 Intermediate report on the implementation of the SOCRATES Programme in Finland
- 42 Utbildnings- och forskningspolitisk regionstrategi 2013

* Ei painettu. vain verkossa

** maksuton julkaisu, tilaukset opetusministeriö, EU-rakennerahastot, puhelin (09) 1607 7263

*** sisäiseen käyttöön, tiedustelut viestintäyksikkö, puhelin (09) 1607 7389

Julkaisut sähköisinä opetusministeriön www.sivuilla osoitteessa www.minedu.fi/julkaisut

OPETUSMINISTERIÖ

Undervisningsministeriet

MINISTRY OF EDUCATION

Ministère de l'Éducation

Julkaisumyynti:

Yliopistopaino
PL 4 (Vuorikatu 3)
00014 Helsingin Yliopisto
puhelin (09) 7010 2363
faksi (09) 7010 2374
books@yopaino.helsinki.fi
www.yliopistopaino.helsinki.fi

ISBN 952-442-658-7 (nid.)
ISBN 952-442-659-5 (PDF)
ISSN 1458-8110